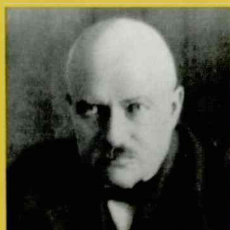
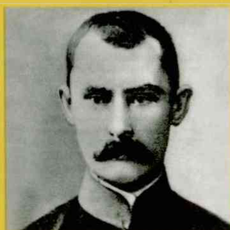
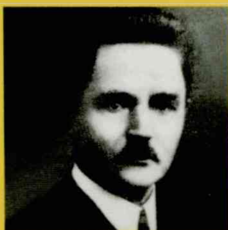
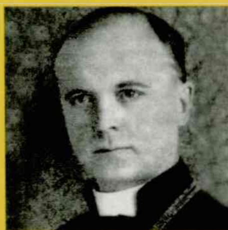
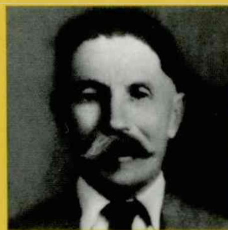
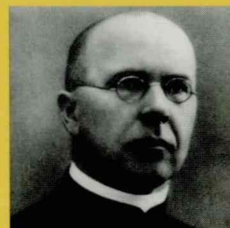
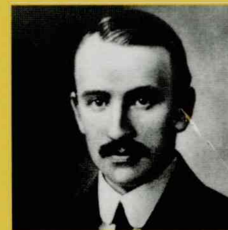
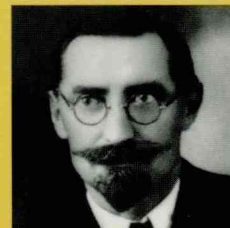

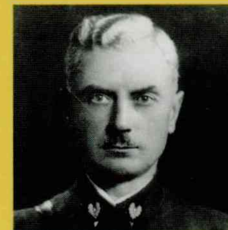
Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

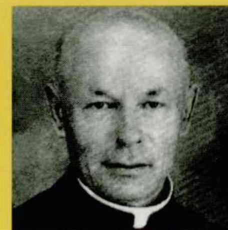

NOVUŽĖS KRAŠTO VAIKAI

2

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

NOVUŽĖS KRAŠTO VAIKAI

2

XIX a. iškilieji zanavykai

leidykla Ramona

Marijampolė, 1999

UDK 77.04(474.5)(084)
Al-69

Skiriama

Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui

Šakių 400 metų jubiliejui

Knygos išleidimą parėmė
Lietuvos kultūros ministerija

ISBN 9986-851-28-9 (knyga 2)
9986-851-27-0 (bendras)

Eini ir lieka pėdos gilios
Ir jų nebeužsnigt.
Smagu po gimtą žemę vaikščiot
Ir pėdsakus palikt...

Just.Marcinkevičius

Antanas DANILIAUSKAS

Mokytojas Antanas Daniliauskas gimė 1876 m. sausio 2 d. Sintautuose. Kartu su Pranu Vaičaičiu mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje ir Marijampolės gimnazijoje. 1895 m. įstojo į Petrapilio universiteto Filologijos fakultetą. 1897 m. pas A.Daniliauską žandarams suradus slaptą lietuvių studentų draugijos bibliotekėlę, buvo suimtas, metus išlaikytas kalėjime, pašalintas iš universiteto ir metams ištremtas iš Lietuvos. 1901 m. gavo leidimą stoti baigti filologijos studijas Kazanės universitete. Diplomą įsigijo 1903 m. Negalėdamas gauti darbo Lietuvoje, dirbo Rusijoje. Į Lietuvą A.Daniliauskas grįžo 1918 metais. 1919 metų pradžioje įkūrė progimnaziją Naumiestyje, o 1919 metų rudenį įkūrė Marijampolės mokytojų seminariją ir jai vadovavo iki 1923 metų. Tuo pačiu metu ėjo ir Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos mokytojo pareigas. 1923-1928 m. mokytojas Antanas Daniliauskas dirbo Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos direktoriumi, 1928-1932 m. - Švietimo ministerijos Aukštesniųjų mokyklų departamento direktoriumi, o 1932-1934 m. Švietimo ministerijos generaliniu sekretoriumi, nuo 1934 metų - vėl Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos direktorius. 1940 metais bolševikų atleistas iš gimnazijos direktoriaus pareigų, dirbo dėstytoju mokytojų seminarijoje. 1941 m. birželio 14 d. su šeima ištremtas iš Lietuvos. Pakeliui nuo šeimos atskirtas, pateko į Rešiotų lagerį, o šeima buvo ištremta net prie Laptevų jūros.

Mokytojas Antanas Daniliauskas mirė badu 1942-ųjų Naujųjų metų naktį Rešiotų konclageryje (Rusija).

Gimnazistas A.Daniliauskas

A.Daniliauskas - Marijampolės gimnazijos direktorius

Pranas VAIČAITIS

Poetas Pranas Vaičaitis gimė 1876 m. vasario 10 d. Santakų kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Sintautų pradžios mokykloje, baigė Marijampolės gimnaziją. Neįstojus į Seinų kunigų seminariją, santykiai su tėvu paaštrėjo, todėl, studijuodamas teisę Petrapilio universitete, pats turėjo užsidirbti pragyvenimui. Studentaujant jam nemažai padėjo profesoriaus E.Volterio šeima. Iš prigimties nestipri Prano Vaičaičio sveikata, nepriteklių alinama, dar labiau susilpnėjo, todėl, 1900 metais baigęs studijas, buvo priverstas grįžti į tėviškę. Bet ir gyvenimas tėviškėje džiovos nebesulaikė. Mirė Pranas Vaičaitis eidamas 26-uosius metus, 1901 m. rugsėjo 21 d. savo gimtinėje Santakuose. Palaidotas Sintautų kapinėse.

Dar besimokydamas Marijampolės gimnazijoje, Pranas Vaičaitis įsijungė į lietuvišką sąjūdį. Studijuodamas universitete, taip pat nenutraukė lietuviškos veiklos, dėl kurios vos nebuvo pašalintas iš šios aukštosios mokyklos. Pasirašydamas Sekupasakos slapyvardžiu, P.Vaičaitis beveik visą savo kūrybą išspausdino Jono Kauno redaguotoje "Vienybėje lietuvninkų". Po poeto mirties pasirodė pirmoji jo kūrybos knygutė (1903), o 1912 m. ir antrasis jos leidimas, kuriame pirmą kartą buvo publikuota brolio kun. Juozo Vaičaičio parašyta poeto biografija. 1921 metais, jau nepriklausomoje Lietuvoje, pasirodė nepilnas jo "Raštų" tomas. Vėliau buvo išleistos poeto knygos "Lyrika ir satyra" (1951, 1956), "Yra šalis" (1964), "Lėkite, dainos" (1975), "Raštai" (1996), kuriuose pirmą kartą publikuoti visi žinomi P. Vaičaičio kūriniai. Poeto gyvenimą bei kūrybą tyrinėjo Z.Kuzmickis, A.Zalatorius, Z.Šileris.

Studentas P.Vaičaitis

Poeto P.Vaičaičio kapas Sintautų kapinėse

Motiejus BALTŪSIS

Knygnešys Motiejus Baltūsis gimė 1876 m. vasario 14 d. Gerulių kaime, Barzdų valsčiuje. Baigęs pradžios mokyklą, nuo 1892 metų, kartu su knygnešiu J.Rimša ir kitais, Pilviškių apylinkėse platino lietuvišką spaudą. Rašinėjo žinutes į "Ūkininką", "Lietuvos darbininką". 1895 m. kartu su kitais Pilviškių apylinkėje nukabinėjo lenteles su rusiškais kaimų pavadinimais, o vietoj nukabintų uždėdavo lietuviškas. 1899 m. pirmą kartą buvo suimtas, keliems mėnesiams įkalintas Kalvarijos kalėjime. Dažnai paslapčiomis į Mažąją Lietuvą "Varpo" ir "Ūkininko" redaktoriams nešdavo rankraščius. Apie 1900 metus Motiejus Baltūsis apsigyveno Vilniuje ir vertėsi knygrišyste, o kartu buvo ir lietuviškos spaudos platintoju tarp Vilniaus lietuvių. Buvo nagingas. Sau pasidarė visus baldus, juose įtaisydamas slaptavietes. 1902 m. pabaigoje buvo suimtas su dideliu slaptos literatūros kroviniu. Nuteistas trims metams kalėjimo. Už priklausymą Lietuvos socialdemokratų partijai 1911 m. ištremtas į Irkusko sritį.

Motiejus Baltūsis, 1923 m. su šeima grįžęs iš Sibiro į Maskvą, neturėjo kur prisiglausti, susirgo šiltine ir mirė.

M.Baltūsis

Nemuno slėnis ties Kriūkais

Antanas VAILOKAITIS

Ūkininkas, bankininkas Antanas Vailokaitis gimė 1876 m. liepos 10 d. Pikžirnių kaime, Sintautų valsčiuje. Buvo geras matematikas, todėl, baigęs pradinį mokslą, dar mokėsi buhalterijos paslapčių. Grįžęs į tėviškę ūkininkauti, jaunesniuosius brolius leido į mokslą. Ūkininkavo pavyzdingai. Perstatė visus trobesius, išskyrus gyvenamąjį namą. Atvažiavę broliai Jonas ir kun. Juozas džiaugdavosi ir dalindavosi išlikusiais prisiminimais iš vaikystės dienų. 1926 metais Antanas Vailokaitis su šeima persikėlė gyventi į Šakius ir iki 1940 metų dirbo Ūkio banke. Lietuvą okupavus bolševikams, gyventi grįžo į Pikžirnius. 1946 m. A.Vailokaitis buvo suimtas. Kalėjo Griškabūdyje, Marijampolėje, o vėliau Lukiškių kalėjime Vilniuje, Šilutės lageryje. 1948 metais grįžęs iš lagerio, gyveno Kaune.

Mirė Antanas Vailokaitis 1958 m. rugpjūčio 29 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

D.Vailokaitytė-Knyvienė

Petronėlė Vilkaitytė - Vailokaitienė ir Antanas Vailokaitis

Vailokaitynė (1997 m.)

Antanas STAUGAITIS

Vyskupo Justino Staugaičio dešimčia metų jaunesnis brolis, visuomenės veikėjas Antanas Staugaitis gimė 1876 metais Tupikų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. Varšuvos vidurinėje amatų mokykloje įsigijo siuvėjo diplomą. Varšuvoje praleidęs dešimt metų, grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Marijampolėje. Spaudos draudimo metais, o ir vėliau, rašinėjo į lietuviškus laikraščius: "Tėvynės sargą", "Ūkininką", "Vilniaus žinias", "Šaltinį", "Viltį" ir kitus. Pasirašinėjo slapyvardžiais Skausmas, Meilužis, Krivis, Kalvarijos siuvėjas, Meškus (vėliau šio slapyvardžio atsisakė, nes jį pradėjo vartoti brolis Justinas) ir kt. Apsigyvenęs Marijampolėje, Antanas Staugaitis, veikė "Žiburio", "Gabijos", "Žagrės", Blaivybės draugijose, o 1909 m. kovo 27 d. Marijampolėje įsteigė Krikščionių darbininkų draugiją, su teise steigti šios draugijos skyrius visame Suvalkų krašte, o pats steigėjas buvo šios organizacijos centro valdybos pirmininku. Antanas Staugaitis 1917 m. dalyvavo Vilniaus konferencijoje, kur buvo išrinkta Tautos Taryba. A.Staugaitis buvo Steigiamojo seimo ir pirmųjų dviejų vėlesnių seimų narys. Seime buvo Socialinių reikalų komisijos narys, o 1922-1931 m. - Marijampolės miesto burmistras.

Mirė Antanas Staugaitis 1954 m. gegužės mėnesį. Palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse.

A.Staugaitis

Staugaičių šeimos kapas Marijampolės kapinėse

Vyskupo P.P.Būčio pusbrolis kunigas Andrius Povilaitis gimė 1876 m. spalio 22 d. Šunkarių kaime, Slavikų valsčiuje. Baigęs Seinų kunigų seminariją, 1904 m. kovo 2 d. buvo įšventintas kunigu. Vikaravo įvairiose parapijose, o Pirmojo pasaulinio karo metais tarnavo Prienų parapijos vikaru, einančiu klebono pareigas. Tuomet Pakuonio parapijos klebonas Justinas Staugaitis apie kunigą Andrių Povilaitį sakė, jog tai doras kunigas, bet į visuomeninę ir tautinę veiklą nesikišantis. Vėliau kunigas Andrius Povilaitis buvo paskirtas Alvito parapijos klebonu. Čia suremontavo karo metais apirusius parapijos pastatus ir uoliai vykdė pastoracinį darbą. Buvo paskirtas Vilkaviškio dekanato dekanu. 1944 metų rudenį pasitraukė į Vakarus.

Mirė Andrius Povilaitis 1953 m. sausio 12 d.

Kun. A.Povilaitis

Broliai kun. Andrius ir Pranas Povilaičiai tarp savo giminaičių

Kun. Jonas VALAITIS

Prelatas Jonas Valaitis gimė 1876 m. lapkričio 25 d. Naumiesčio parapijoje. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu įšventintas 1899 m. lapkričio 16 d. Ilgametis Prienų parapijos klebonas. "Mūsų laikraštis" 1932 m. Nr.33 rašė: "Mus priėmė parapijos klebonas prel. Valaitis ir maloniu šypsenos veidu apvedžiojo ir aprodė savo rezidenciją. Mažas klebonijos žemės plotelis beveik visas paverstas žydinčių gėlių darželiu, kuriame bitutės darbininkės rūpinasi savo medaus nešimo darbu. Gėlyno darže rūpestingai išpuošti takeliai, kurių pakraščiais jaunutės obelaitės su nusvirusiomis vaisių šakomis.

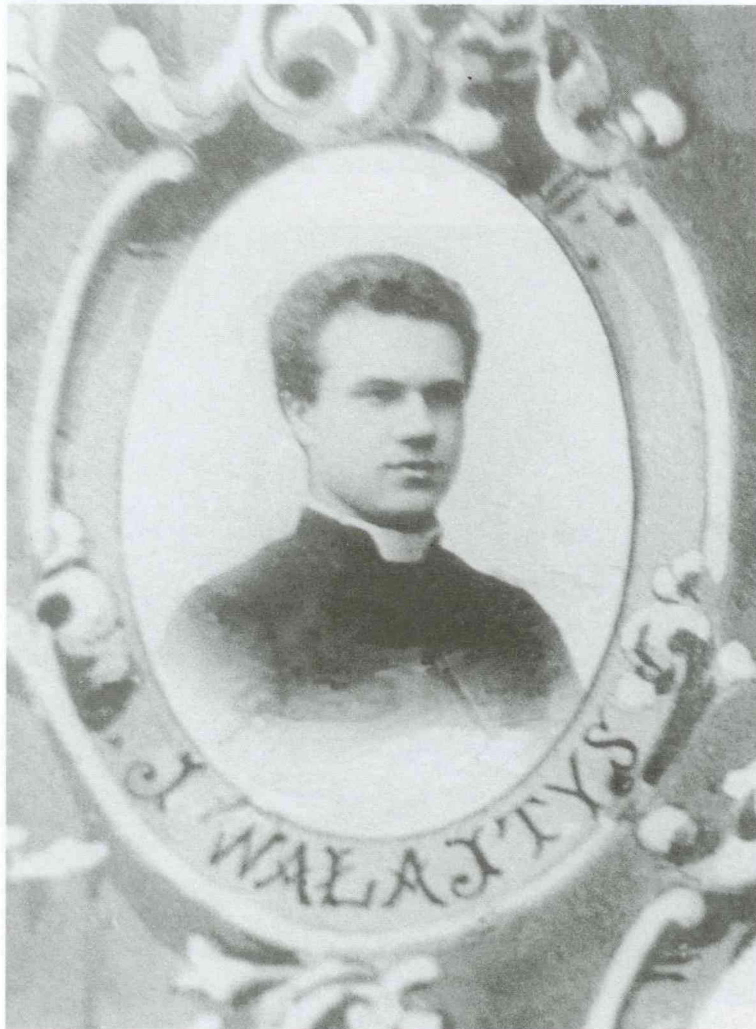
Kiek toliau nuo klebonijos ir bažnyčios, ant pat Nemuno kranto gražaus klonio, stovi "Žiburio" gimnazijos rūmai.

Gimnazija medinė, dviejų aukštų, joje klasės labai erdvios, su dideliais langais, turtinga mokslo priemonėmis.

Prieniškiai gyventojai kleboną prel. Valaitį be galo myli ir gerbia".

Prelatas kun. Jonas Valaitis mirė 1946 m. gruodžio 17 d. Palaidotas senosiose Prienų kapinėse.

Klierikas J.Valaitis

Prel. J.Valaičio kapas Prienų kapinėse

Ūkininkas Bonifacas Stankevičius gimė apie 1876 metus Gudaičių kaime, Būblelių valsčiuje. Spaudos draudimo metais rėmė knygnešius, o taip pat ir pats platino knygas bei laikraščius. Šventadieniais prie bažnyčios prieš pamaldas ar po jų patikimiems savo pažįstamiems perduodavo draudžiamą spausdintą lietuvių literatūrą. Visą laiką Bonifacas Stankevičius stengėsi, kad jo krašto žmonės, zanavykai, siektų mokslo, rėmė perspektyvius jaunuolius. Daug prisidėjo ir prie Naumiesčio progimnazijos įsteigimo.

Mirė Bonifacas Stankevičius 1929 metų lapkričio 19 d. Palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

B.Stankevičiaus kapas Kudirkos Naumiesčio kapinėse

B.Stankevičius

Antanina DĖDINAITĖ-VASIUKEVIČIENĖ

Ūkininkė Antanina Dėdinaitė-Vasiukevičienė gimė Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje iš penkių gimusių vaikų buvo antroji. Vyresnioji sesuo Mariutė ištekėjo už Šuopių kaimo (Sintautų vls.) ūkininko Martišiaus, brolis Jonas (g. 1870) vedė Petrę Liorentaitę ir liko tėviškėje, kur susilaukė dvylikos vaikų, brolis Petras buvo vaistininkas, vedęs gyveno Petrapilyje, brolis Rapolas vedė Menčikų kaimo Martišiūtę, o Antanina Dėdinaitė nutekėjo į Sintautus už pasimokiusio ir jaunesnio už save ūkininko Teodoro Vasiukevičiaus (1876-1932) ir išaugino labai gražią šeimą: dukra Magdutė tapo mokytoja ir ištekėjo už A.Gintnerio. Beveik visi Antaninos Dėdinaitės-Vasiukevičienės vaikai Antrojo pasaulinio karo metais pasitraukė į Vakarus.

A.Dėdinaitė-Vasiukevičienė

Teodoro ir Antaninos Vasiukevičių šeima

Teodoras VASIUKEVIČIUS

Ūkininkas Teodoras Vasiukevičius gimė 1876 metais Varšuvoje, kur tuomet jo tėvas dirbo farmacininku. Tėvui anksti mirus, penkerių metukų Teodorą auginti paėmė dėdė, Sintautų klebonas Juozas Vasiukevičius. Dėdė Teodorą leido mokytis į Sintautų pradžios mokyklą, vėliau į Marijampolės ir Suvalkų gimnazijas. 1898 m. kun. J.Vasiukevičiui mirus, Teodoras toliau nesimokė, bet grįžo į Sintautus ir apsigyveno dėdės jam nupirktame ūkyje. Vedė Antaniną Dėdinaitę iš Vaitiekupių ir visus savo vaikus stengėsi išmokslinti.

Mirė Teodoras Vasiukevičius 1932 metais. Palaidotas Sintautų kapinėse, greta dėdės kunigo J.Vasiukevičiaus.

T.Vasiukevičiaus kapas Sintautų kapinėse

Sintautų kapinių vartai

Jurgis GEGUŽIS

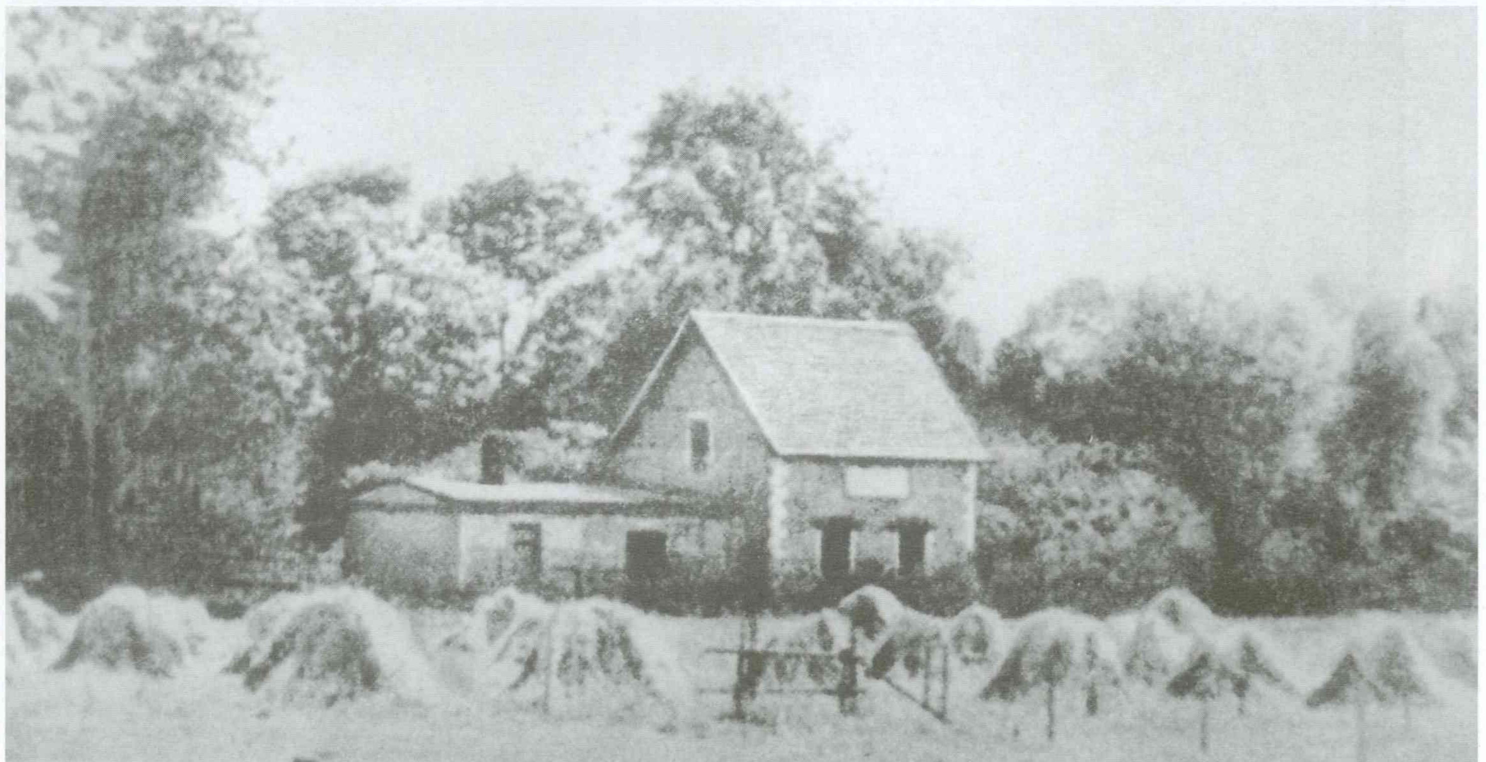

Visuomenės veikėjas Jurgis Gegužis gimė 1877 metų balandžio 15 d. Norkūnų kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Jaunas išvyko į Mažąją Lietuvą ir ten kurį laiką dirbo M.Jankaus spaustuvėje Bitėnuose bei O.Mauderodės spaustuvėje Tilžėje. Slaptai gabeno lietuvišką spaudą į Lietuvą. Apie 1898 metus prie sienos buvo suimtas ir atiduotas į kariuomenę. Atlikęs privalomą karinę tarnybą, išvyko į Škotiją, kur 1905-1906 metais redagavo "Laiką". 1906 m. atvykęs į JAV, keletą metų dirbo įvairiose lietuviškose spaustuvėse. Bendradarbiavo "Kovoje", "Vienybėje lietuvninkų". 1908 m., kartu su S.Michelsonu, įsteigė "Keleivį" ir jį leido iki 1943 metų. Amerikoje Jurgis Gegužis dirbo Lietuvių socialistų sąjungoje. Atskiru leidiniu išleido apsakymą iš darbininkų gyvenimo "Dievo žmogus" (1908). Didelę dalį savo santaupų J.Gegužis testamentu paliko nepriklausomos Lietuvos studentų stipendijoms.

Jurgis Gegužis mirė 1943 metų vasario 21 d. Bostone (JAV).

J.Gegužis

Martyno Jankaus spaustuvė Bitėnuose

Motiejus DEMIKIS

Literatas Motiejus Demikis gimė 1877 m. rugpjūčio 25 d. Liepalotų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Rygos gimnazijoje, o 1900-1902 metais - Rygos politechnikume. 1898-1900 m. buvo slapto Rygos lietuvių moksleivių ratelio "Vadas" žymiausiasis veikėjas ir organizatorius. Visa lietuviška draudžiamoji spauda buvo gaunama paštu, Motiejaus Demikio vardu, tik adresuojant Monsieur De Mikis. Motiejus Demikis Ožkanagio slapyvardžiu rašinėjo dramos vaizdelius ir korespondencijas Tilžėje į "Ūkininką", kurio 1903 m. Nr.1 buvo išspausdinta "Kunigas, tai vis kunigas".

Atlikdamas geležinkeliečio praktiką Tomske, 1902 m. liepos 16 (29) d. žuvo, susidūrus traukiniams. Motiejus Demikis palaidotas Tomske (Rusija).

Nemuno slėnis ties Vilkija

Sankt Peterburgo dvasinės akademijos prof. kun. A.Grigaitis

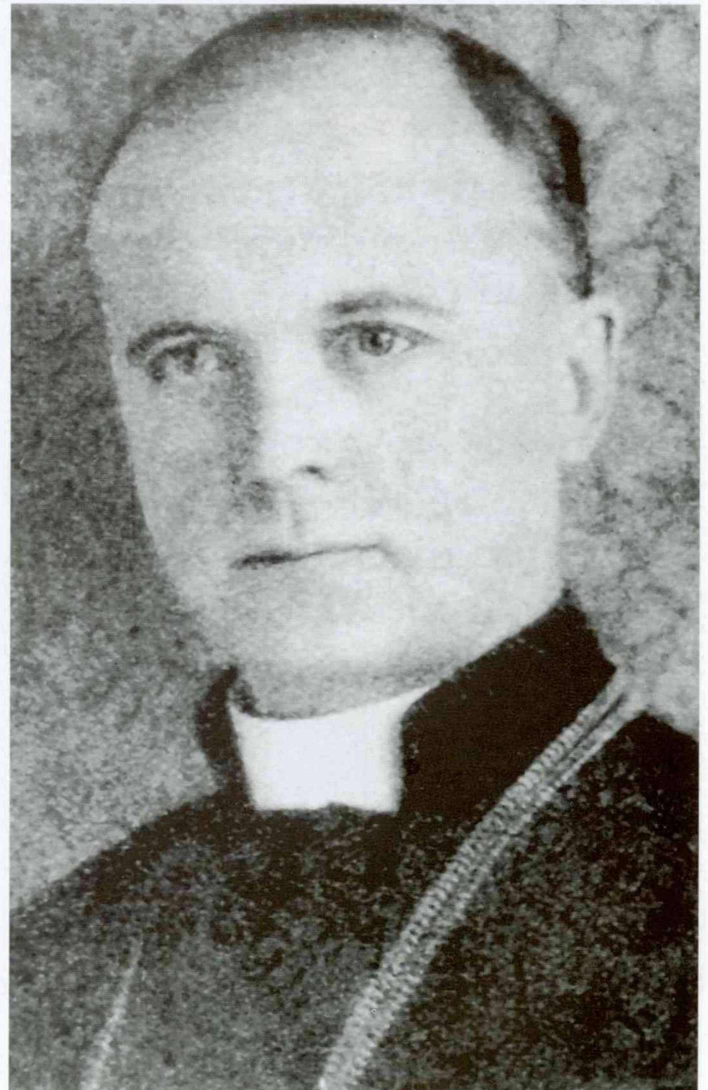
Kun. Aleksandras GRIGAITIS

Prelatas, protonotaras, profesorius Aleksandras Grigaitis gimė 1877 m. rugsėjo 19 d. Gudaičių kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje, Fribourgo universitete ir Biblijos akademijoje Jeruzalėje. Kun. A.Grigaitis, studijuodamas Fribourge, suorganizavo Lietuvių kunigų draugiją ir jai vadovavo. Universitetą baigė daktaro laipsniu. Grįžęs iš studijų Jeruzalėje, vienerius metus dėstė Seinų kunigų seminarijoje, o nuo 1909 m. profesoriavo Petrapilio dvasinėje akademijoje. 1914 metais buvo paskirtas šios akademijos vicerektoriumi. 1918 metais apsigyveno Seinuose. 1919 m. keletui mėnesių lenkai buvo pasodinę į kalėjimą. 1920-1926 metais - Naumiesčio, o 1926-1955 m. - Aukštosios Panemunės klebonas. 1922-1940 m. Lietuvos universiteto Teologijos-filosofijos fakultete dėstė šv. Raštą. 1916 m. buvo paskirtas Seinų kapitulos kanauninku, 1924 metais - tos pačios kapitulos prelatu, o 1935 m. - apaštališkuoju protonotaru. Bendradarbiavo "Vadove", "Sotere", "Tiesos kelyje", kur daug rašė straipsnių iš Biblijos tyrinėjimų srities. Išspausdino "Senojo Įstatymo problemas naujųjų iškasenų šviesoje". Rankraščiu liko "Bendrasis įvadą į šv. Raštą".

Prel. Aleksandras Grigaitis mirė 1955 m. rugsėjo 26 d. Palaidotas Aukštosios Panemunės bažnyčios šventoriuje.

Prel. A.Grigaičio antkapinio paminklo fragmentas Aukštosios Panemunės bažnyčios šventoriuje

Prel. A.Grigaitis - Aukštosios Panemunės klebonas

Jauni kunigai - Seinų kunigų seminarijos auklėtiniai. Pirmasis iš kairės - kun. A.Uogintas

Kun. A.Uoginto statytas namelis Gražiškiuose, kuriame jis gyveno ir mirė

Kun. Antanas UOGINTAS

Kunigas Antanas Uogintas gimė 1878 m. balandžio 11 d. Išdagų kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Kunigų seminarijoje priklausė slaptai lietuvių klierikų organizacijai "Šaltinis". Kunigu įšventintas 1905 m. rugsėjo 21 d. Dirbdamas vikaru Lankeliškiuose, 1906 m. įkūrė parapijos bibliotekėlę, kurioje buvo apie 150 knygų ir apie 50 skaitytojų. Kurį laiką prie bibliotekėlės veikė ir skaitykla. Kiek padirbėjęs vikaru įvairiose parapijose, buvo paskirtas Marijampolės lietuvių progimnazijos kapelionu. Tuomet, grįžusi iš Šveicarijos, čia naujus pedagoginius metodus pradėjo taikyti Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana. Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui, kun. Antanas Uogintas dirbo Gižuose, kur laikinai buvo įsikūrusi ir Seinų kunigų seminarija. Vėliau klebonavo Gražiškiuose.

Kun. Antanas Uogintas buvo tipiškas klebonas. Įgimtu zanavykišku paprastumu ir prieinamumu kunigas visada rasdavo bendrą kalbą su parapijiečiais, jiems patardavo, padėdavo. Gražiškiuose kun. Antanas Uogintas buvo ta uola, į kurią neramiais tautai laikais galėjo atsiremti parapijos tikintieji. Bolševikai, terorizuodami didelį autoritetą turintį kunigą, išvarė jį iš klebonijos, todėl greta visų rūpesčių kun. A.Uogintas dar turėjo pasistatyti sau gyvenamąjį būstą.

Mirė kun. Antanas Uogintas 1964 metais. Palaidotas pirmosios Gražiškių bažnyčios didžiojo altoriaus vietoje.

Kun. A.Uogintas

Kun. A.Uoginto kapas Gražiškių kapinėse

Mykolas VENYS

Visuomenininkas Mykolas Venys gimė 1878 m. rugsėjo 20 d. Mišiurkės kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1898 metais išvyko į JAV. Pradžioje dirbo Niujorko apylinkėse, o nuo 1903 m. persikėlė į Bostoną, kur lankė vakarines mokyklas ir perėjo dirbti į kooperacinius bankus. Bostone dalyvavo įvairių katalikų ir pasauliečių lietuvių draugijų veikloje. 1916 m. - vienas iš "Lietuvių dienos" organizatorių Bostone, 1919 metų rugpjūčio 27 d., kartu su kitais, organizavo Nuteriotos Lietuvos draugų komitetą. Rinko pinigus Lietuvos misijai ir išplatino Lietuvos laisvės bonų daugiau kaip už 100 000 dolerių. Daug prisidėjo steigiant laikraštį "Darbininkas". 1920 metais ir vėliau rengė protesto susirinkimus prieš Lietuvą puolančius lenkus, rinko aukas Vilniaus krašto lietuviams remti. Buvo ilgametis šv. Kazimiero draugijos iždininkas, priklausė ir kitoms lietuvių draugijų valdyboms.

M.Venys

Žvilgsnis į Zanavykus nuo Veliuonos Nemuno šlaitų

Jonas VAIČAITIS

Poeto Prano Vaičaičio jaunesnysis brolis Jonas Vaičaitis gimė 1878 metais Santakų kaime, Sintautų valsčiuje. Baigė Sintautų pradinę mokyklą. Nuo 1899-ųjų ketverius metus tarnavo carinėje armijoje Taškente. Atlikęs karinę tarnybą, Jonas Vaičaitis išvyko į Ameriką uždarbiauti, bet netrukus sugrįžo. Paveldėjęs ūkį, pagal naujausius ūkininkavimo metodus ėmėsi jo tvarkymo. 1911 metais pats pradėjo statyti mūrinį gyvenamąjį namą, užveisė didžiulį sodą.

Šilavote, kur vikaravojo brolis kunigas Juozas Vaičaitis, susipažino su tenykščio klebono, lietuviškosios spaudos platintojo Antano Radušio dukterėčia Ona Radušyte (1880-1939) ir parsivežė ją į Santakus. Ūkininko Jono Vaičaičio šeima buvo labai darni ir pamaldi. Dvi dukros (abi Angelės) mirė dar mažos, sūnūs Pranas ir Juozas, kuriam vėliau atiteko tėviškė, pakrikštyti brolių (poeto ir kunigo) vardais.

Mirė Jonas Vaičaitis 1937 metų spalio 25 d. Palaidotas Sintautų kapinėse.

J.Vaičaitis

Vaičaitynėje prie klėtelės: kun. Juozas Vaičaitis, tėvas Juozapas Vaičaitis, Jonas Vaičaitis, jo žmona Ona ir jos sesuo Konstancija Radušytė

Čia stovėjo Prienų "Žiburio" gimnazija, kurią statė kun. F.Martišius

Atminimo kryžius Prienų "Žiburio" gimnazijos mokiniams, žuvusiems nuo bolševikų teroro

Kun. Feliksas MARTIŠIUS

Kanauninkas Feliksas Martišius gimė 1879 m. vasario 2 d. Banaičių kaime, Kidulių valsčiuje. Mokėsi Palangos progimnazijoje ir Mintaujos gimnazijoje, iš kurios buvo pašalintas už atsisakymą rusiškai melstis. 1898 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, kurią baigęs, 1903 m. liepos 12 d. buvo įšventintas kunigu ir paskirtas Sudargo parapijos vikaru, o 1909 m. perkeltas į Višakio Rūdą. 1910 metais Višakio Rūdoje įkūrė "Žiburio" draugijos skyrių ir knygynėlį, Blaivybės draugijos Višakio Rūdos skyrių, senelių prieglaudą. 1915 m. kun. F.Martišius Višakio Rūdos parapijos kaimuose įsteigė 15 mokyklų. Perkeltas į Prienus, 1918 m. rudenį įsteigė "Žiburio" progimnaziją, 1920-1921 m. pastatė jos naujus medinius rūmus. Nuo 1923 metų kun. F.Martišius - Prienų gimnazijos direktorius. Šias pareigas ėjo iki 1944 metų, kol bolševikų buvo atleistas. Prie gimnazijos kun. F.Martišius buvo užveisęs keleto hektarų medelyną, kuriame vasaros atostogų metu dirbdavo ir mokiniai. Medelyno pajamos padengdavo beveik visas gimnazijos išlaidas. Ne vieną darbo dieną šiame medelyne yra praleidęs kalbininkas Jonas Kazlauskas (vėliau tragiškai žuvęs) ir poetas Justinas Marcinkevičius. 1928 metais kun. F.Martišius apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu. Kun. F.Martišius buvo aktyvus spaudos bendradarbis. Rašė į "Šaltinį", "Vienybę", "Vadovą" ir kitus katalikiškus leidinius. Išleido knygą "Apie sodą" (1910). Iš lenkų kalbos išvertė knygų, kurios buvo išspausdintos 1906-1914 metais.

Mirė kun. Feliksas Martišius 1955 m. gruodžio 30 d. Palaidotas Prienų kapinėse.

Seinų kunigų seminarijos klierikas F.Martišius

Kun. F.Martišiaus kapas Prienų kapinėse

Kun. Jonas KRIŠTOLAITIS

Kunigas Jonas Krištolaitis gimė 1879 m. gegužės 29 d. Jurbūdžių kaime, Būblelių valsčiuje. Pradinį mokslą ėjo Naumiestyje, o vidurinį - Marijampolės gimnazijoje. Baigęs Seinų kunigų seminariją, 1902 m. rugsėjo 29 d. įšventintas kunigu. Fribourgo universitete gavo teologijos licenciato laipsnį. Grįžęs į Lietuvą, buvo paskirtas Pajevonio parapijos vikaru. Vėliau buvo Augustavo gimnazijos kapelionu. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo paskirtas Gižų parapijos klebonu. Vokiečių okupacijos metais įsteigė lietuvišką pradžios mokyklą. Vokiečių okupacinei valdžiai nepatiko kunigo lietuviška veikla, todėl kun. J.Krištolaitis 1916 m. buvo išvežtas į belaisvių stovyklą Vokietijoje. Nelaisvėje išbuvo daugiau kaip dvejus metus. Grįžęs kurį laiką klebonavo Gižuose, o nuo 1925 metų pabaigos buvo perkeltas klebonu į Keturvalakius. Domėjosi ekonominiais klausimais, todėl buvo patarėju Vilkaviškio vyskupijos kurijoje ir Kunigų seminarijoje.

Kun. Jonas Krištolaitis mirė 1941 m. rugpjūčio 12 d. Keturvalakiuose (Vilkaviškio r.).

Seinų kunigų seminarijos klierikas J.Krištolaitis

Gižų (Vilkaviškio r.) parapijos klebonija

Jonas JONIKAITIS

Gydytojas Jonas Jonikaitis gimė 1879 m. liepos 19 d. Pariebių kaime, Sintautų valsčiuje. 1901 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją ir kurį laiką mokytojavo. Buvo aktyvus 1905 metų sąjūdžio dalyvis, todėl buvo priverstas palikti Lietuvą. Išvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, 1914 metais Čikagoje baigė aukštuosius medicinos mokslus ir tapo ausų, nosies ir gerklės ligų specialistu. 1920 m. Jonas Jonikaitis grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaune ir dirbo Karo ligoninėje. (Kitais duomenimis - Raudonojo Kryžiaus ligoninėje). Bendradarbiavo žurnale "Medicina". Turėjo labai mažą kalbos defektą. Būdamas idealistu ir labai reikliu sau, nutarė operuotis Berlyne. Operacija nepavyko, susirgo plaučių uždegimu ir meningitu.

Gydytojas Jonas Jonikaitis mirė 1922 m. liepos 22 d. (kitais šaltiniais - liepos 20 d.) Berlyne (Vokietija), sulaukęs 43-ejų metų. Palaidotas Sintautų kapinėse.

Velionis buvo vienas iš tų, kurie mylėjo savo profesiją. Leidinyje "Gydytojas" 1922 m. buvo rašyta: "brangino ją ir stengėsi visais galimais būdais kuo plačiau susipažinti su mokslu. Tegu jo (J.Jonikaičio - aut. past.) pasišventimas savo profesijai ant visados lieka pavyzdžiu".

J.Jonikaitis

J.Jonikaičio kapas Sintautų kapinėse

Vladas BAGDANAVIČIUS

Vargonininkas Vladas Bagdanavičius gimė 1879 m. liepos 26 d. Ivoniškių dvare, Balbieriškio valsčiuje. Kiek pasimokęs Balbieriškyje pas A.Česaitį vargonuoti, nuo šešiolikos metų gavo vargonininko vietą Slavikuose ir tapo Zanavykų krašto sūnumi. Iš Slavikų V.Bagdanavičius buvo pašauktas į carinę armiją, baigė puskarininkių mokyklą ir dalyvavo 1904-1905 metų Rusijos-Japonijos kare. Buvo patekęs į japonų nelaisvę. Grįžęs iš Japonijos į Slavikus, V.Bagdanavičius vėl pradėjo dirbti vargonininku. Vedė Šilgalių kaimo ūkininkaitę Petronėlę Būčytę. Slavikuose Bagdanavičiai susilaukė trijų sūnų ir dviejų dukrų. 1919 m. V.Bagdanavičius, Naumiesčio parapijos klebono prel. S.Olekos pakviestas, persikėlė į Naumiestį ir šioje parapijoje vargonininkavo net 25-erius metus. 1944 m. vasarą V.Bagdanavičius su šeima pasitraukė į Vakarus. Okupuotoje Lietuvoje pasiliko tik jo sūnus Stasys.

Mirė Vladas Bagdanavičius 1960 metų balandžio 28 d. Elizabethe (JAV).

Vladas Bagdanavičius su žmona Petronėle Būčiūte-Bagdanavičiene

Prie Naumiesčio kapinių. Antrasis iš dešinės stovi V.Bagdanavičius, antroji iš kairės - mokytoja Bronė Prapuolenytė-Katinienė

Kun. Jonas KASAKAITIS

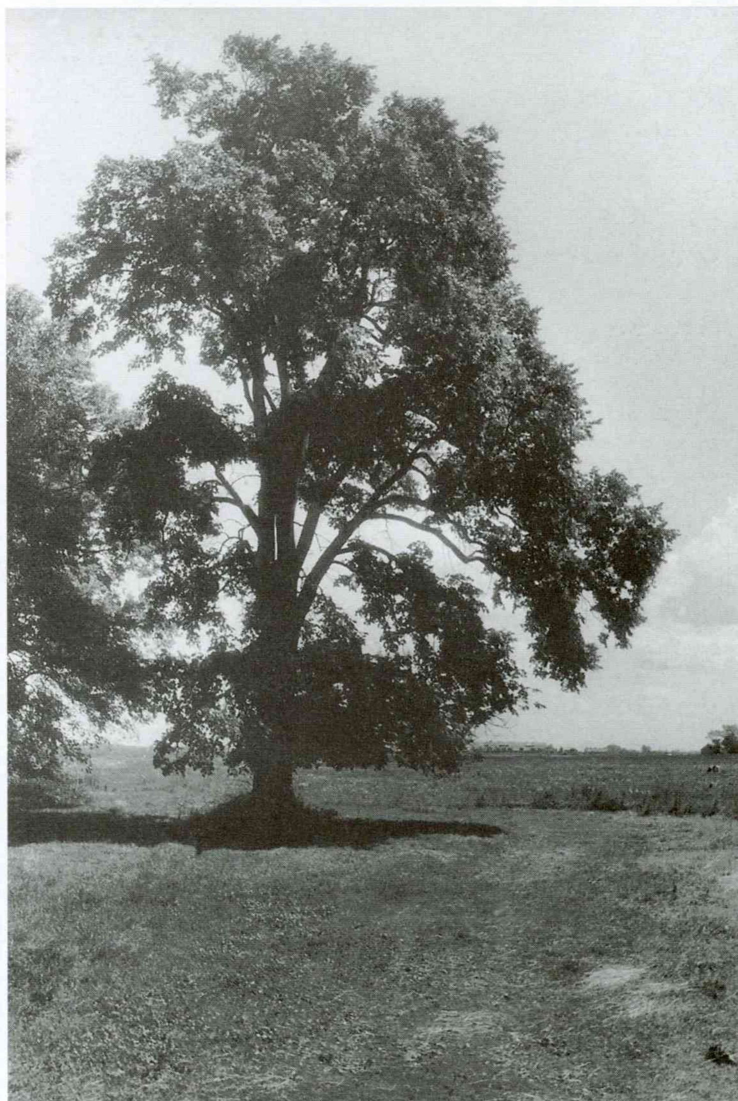
Kunigas Jonas Kasakaitis gimė 1879 m. rugpjūčio 6 d. Buktiškių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Pradžios mokslą ėjo Barzduose ir Pilviškiuose. Baigęs Marijampolės gimnazijos šešias klases, įstojo į Seinų kunigų seminariją, tačiau dėl lietuviškumo buvo priverstas palikti ne tik seminariją, bet ir gimtąjį kraštą. Išvykęs iš Lietuvos į JAV, Baltimorėje baigė Švč. Marijos kunigų seminariją ir 1905 m. birželio 17 d. buvo įšventintas kunigu. Klebonavo įvairiose parapijose, o nuo 1912 m. gegužės 16 d. buvo Pittstono šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonu. Pasižymėjo giliu patriotizmu, 1909 m. prisidėjo prie "Draugo" pirmojo numerio išleidimo. Kažkiek laiko vadovavo "Kunigų vienybei" ir LRKSA. 1934 m. Pittstone kun. J.Kasakaičio pastangomis buvo įsteigtas Vilniui vaduoti sąjungos skyrius, Buktiškių Jono slapyvardžiu rašinėjo į spaudą, parašė lietuviškų dainelių, sulietuvino operetę "Klaipėdos Julė", sukūrė "Palangos gražuolę", "Girėnų kunigaikštį". 1935 m. Pittstono parapijai švenčiant 50 metų jubiliejų, pasirūpino išspausdinti "Pittstono lietuvių istoriją". Už nuopelnus lietuvybei kun. J.Kasakaitis apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordinu.

Mirė kun. Jonas Kasakaitis 1967 m. vasario 26 d. Scrantone (JAV).

Kun. J.Kasakaitis

Buktiškių kaimo likučiai

Kun. Pranas RAČIŪNAS

Kunigas Pranas Račiūnas gimė 1879 m. rugpjūčio 17 d. Ragožių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, kurią baigęs, 1902 m. rugsėjo 20 d. buvo įšventintas kunigu. Buvo Garliavos parapijos klebonas ir dekanato dekanas.

Mirė kun. Pranas Račiūnas 1951 m. spalio 22 d. Garliavoje. Palaidotas Jonučių kapinėse.

Kun. P.Račiūnas

Kun. P.Račiūno kapas Jonučių (Kauno r.) kapinėse

Kun. Pranas BALTRUŠAITIS

Kunigas Pranas Baltrušaitis gimė 1879 metų rugsėjo mėnesį Griškabūdyje. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, kurią baigęs, 1903 m. liepos 12 d. buvo įšventintas kunigu. Devynioliką metų dirbo Alytaus klebonu. Skatino dzūkus imtis verslo. Alytuje įsteigė bankelį, plytinę, durpinyčią, kooperatyvą. Parapijiečius ragino savo vaikus leisti mokytis. Aktyvia švietėjiška veikla daug nusipelnė dzūkų žemei. Ir kai 1939 m. kun. Pranas Baltrušaitis iš Alytaus buvo iškeltas į Pakuonį, alytiškiai jį paskelbė "verslininkų kapelionu".

Kunigas Pranas Baltrušaitis mirė 1944 metais. Palaidotas Pakuonio (Prienų r.) kapinėse.

Kun. P.Baltrušaitis

Kun. P.Baltrušaičio kapas Pakuonio kapinėse

Knygnešys Vincas Levickas gimė apie 1879 metus. Gyveno Naumiestyje. Nepriklausomos Lietuvos metais jis kartu su dviem savo sūnumis buvo aktyvūs šauliai. Caro priespaudos laikotarpiu Vincas Levickas buvo aktyvus knygų ir laikraščių platintojas Naumiesčio apylinkėse. Kazys Karuža knygoje "Laikas ir įvykiai" rašė, jog "jis dirbo kartu su dr. Vincu Kudirka, abu buvo persekiojami dėl lietuviškos spaudos platinimo". V.Levicką kažkas įskundė, ir 1902 m. vasario 18 d. žandarai kratos metu jo bute, tarp kitų duotų įrišti lietuviškų ir lenkiškų religinių knygų, rado "Lietuviškas dainas isz visur surinktas". Naumiestyje pasirodžius atsišaukimams, 1902 m. liepos 16 d. krata jo bute vėl buvo pakartota. Žandarai pastebėjo, kad jo žmona Domicelė paėmė iš po pagalvės ir po savo drabužiais paslėpė kai kuriuos lietuviškus raštus. Už tai Vincas Levickas ir Domicelė Levickienė, caro paliepimu, buvo nubausti.

Širvintos bažnyčia Mažojoje Lietuvoje. Antrojo pasaulinio karo metais miestelis sunaikintas

Judita DVARANAUSKAITĖ

Motina Marija Immaculata - vienuolė Judita Dvaranauskaitė gimė 1880 m. vasario 24 d. Žečkalnių kaime, Barzdų valsčiuje. Mokėsi Pilviškiuose ir Marijampolėje. 1903-aisiais metais, kartu su Kazimiera Kaupaite, giminaite Unguraityte, Judito brolio kunigo Vinco Dvaranausko buvo pasiųstos į Šveicariją pas Šv. Kryžiaus vienuolijos seseris. 1907 metais Judita Dvaranauskaitė priėmė vienuolės įžadus, tapo Marija Immaculata ir išvyko į JAV. Mount Carmel vadovavo pirmajai lietuviškai mokyklai, vėliau dirbo Čikagoje. 1920 metais Marija Immaculata buvo Lietuvos šv. Kazimiero seserų kongregacijos steigėja ir šios vienuolijos provincijos viršininke, tvarkė Pažaislio vienuolyną. 1923 m. įsteigė mergaičių gimnaziją "Saulė". 1928 metais vėl išvyko į JAV, kur mokytojavo seserų kazimieriečių mokyklose. 1950 m. buvo šv. Kazimiero seserų namo Baltimorėje ir šv. Alfonso parapijos mokyklos viršininke.

Judita Dvaranauskaitė (sesuo Immaculata) mirė 1974 metais Čikagoje (JAV).

Ses. J.Dvaranauskaitė

Žečkalnių kaimo likučiai (1994 m.)

Kazimieras OLEKA

Teisininkas Kazimieras Oleka gimė 1880 m. kovo 4 d. Žardelių kaime, Barzdų valsčiuje. Baigęs Pilviškių vokišką pradinę mokyklą, mokėsi Marijampolės gimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje, Liepojos gimnazijoje, Tartu universitete, o 1907 metais baigė Maskvos universiteto Teisės fakultetą.

Pirmojo pasaulinio karo metais Kazimieras Oleka evakavosi į Maskvą, o 1916 m. grįžęs iš kelionės po JAV, buvo paskirtas į Krymą dirbti vokiečių ūkių likvidavimo komisijoje. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir pradėjo dirbti Kauno taikos teisėju. Kazimieras Oleka yra pagrindinės Kauno gatvės - Laisvės alėjos - krikštatėvis.

Teisininkas Kazimieras Oleka buvo Lietuvos krikščionių demokratų partijos narys, Vidaus reikalų ministras. 1944 m. vasaros pabaigoje pasitraukė į Vakarus. Gyveno ir dirbo Vokietijoje. Miunchene įkūrė Zanavykų klubą.

Mirė Kazimieras Oleka 1971 m. gruodžio 13 d. Palaidotas Miunchene (Vokietija).

K.Oleka

Per Lietuvą tekantis Nemunas skalauja šiaurinę Zanavykų pakrantę

Kauno Laisvės alėja. Šį pavadinimą gatvei pasiūlė K.Oleka

Gelgaudiškis

Petronėlė BŪČIŪTĖ-BAGDANAVIČIENĖ

Petronėlė Būčiūtė-Bagdanavičienė gimė 1880 m. gegužės 30 d. Šilgalių kaime, Slavikų valsčiuje, gausioje Jono Būčio (1844-1904) ir Onos Povilaitukės-Būčienės (1848-1908) šeimoje. Šioje šeimoje išaugo Rytų apeigų vyskupas Pranas Petras Būčys (1872-1951), kunigas Stasys Andrius Būčys (1875-1900). Petronėlė šeimoje buvo ketvirtoji. Ištekėjo už Slavikų vargonininko Vlado Bagdanavičiaus (1879-1959). Persikėlę gyventi į Naumiestį, išaugino gražią, inteligentišką šeimą. Vyriausiasis sūnus Vytautas (g.1908) tapo kunigu, o vėliau mūsų egzodo rašytoju, Stasys (g. 1910) - inžinieriumi, dukros Onutė ir Elena Marija baigė Marijampolės mokytojų seminariją ir tapo mokytojomis, sūnus Pranas Julius (1912-1991) tapo gydytoju ir egzodo rašytoju. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje tėvai ir didelė Bagdanavičių šeimos dalis, norėdami išvengti Sibiro tremties, pasitraukė į Vakarus.

Mirė Petronėlė Bagdanavičienė 1954 m. vasario 14 d. Palaidota šv. Gertrūdos kapinėse, Niudžersio valstijoje (JAV).

P.Būčiūtė-Bagdanavičienė su savo vyru Vladu Bagdanavičiumi

Petronėlės ir Vlado Bagdanavičių vaikai: Vytautas, Stasys, Pranas, Onutė ir Elena Marija

Vailokaičių antkapinio memorialo Sintautų kapinėse fragmentas

Kun. Juozapas VAILOKAITIS

Kunigas Juozapas Vailokaitis gimė 1880 m. gruodžio 17 d. Pikžirnių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje, Petrapilio dvasinėje akademijoje. 1905 metais jam buvo suteiktas teologijos magistro laipsnis. Dar Seinų kunigų seminarijoje priklausė slaptai lietuvių klierikų organizacijai ir rašinėjo į lietuviškus laikraščius užsienyje, svajojo įsteigti banką, kurio tikslas būtų išpirkti kitataučių dvarus ir, juos išdalijus, išparduoti lietuviams, ką vėliau, 1912 m., įvykdė kartu su savo broliu Jonu. Pradžioje kun. Juozapas Vailokaitis vikaravo Suvalkų Kalvarijoje, o 1906 m. buvo perkeltas į Seinus. 1907-1910 m. buvo "Šaltinio" redaktoriumi. Už straipsnius, nukreiptus prieš Rusijos politiką, keletą kartų buvo baustas piniginėmis baudomis ir kalėjimu. Pirmojo pasaulinio karo metais Petrapilyje vadovavo lietuviams tremtiniams, padėjo jiems grįžti į Lietuvą, redagavo laikraštį "Vadas". Persikėlus į Vilnių, bolševikų buvo įkalintas ir išgabentas į Smolenską. 1919 metais su bolševikais pasikeitus įkaitais, grįžo į Lietuvą.

Lietuvoje kun. Juozapas Vailokaitis vėl aktyviai dalyvavo visuomeninėje ir politinėje veikloje. Buvo Steigiamojo ir Pirmojo seimų nariu. Dalį savo pajamų skyrė studentų stipendijoms, kultūrinėms ir politinėms organizacijoms. 1941 metais buvo ištremtas į Sibirą. Grįžęs į Lietuvą, klebonavo nedidelėje Paštuvos parapijoje.

Kunigas Juozapas Vailokaitis mirė 1953 m. rugpjūčio 2 d. Palaidotas Paštuvos (Kauno r.) kapinėse.

Brolių kun. Juozapo ir Nepriklausomybės akto signataro Jono Vailokaičių kapas Paštuvos kapinėse

Kun. J.Vailokaitis

Zanavykų beržynai

Kostas STIKLIUS

Knygnešys, spaudos darbuotojas Kostas Stiklius gimė 1880 m. gruodžio 25 d. Liepalotų kaime, Naumiesčio parapijoje. Jaunas pradėjo knygnešio darbą, priklausė "Sietyno" draugijai, rašinėjo į spaudą, darbavosi "Vilniaus žinių" spaustuvėje. 1909 metais gyventi ir dirbti persikėlė į Rygą ir ten buvo "Rygos naujienų" redakcijos korektoriumi. Nepriklausomoje Lietuvoje taip pat dirbo korektoriumi Kauno valstybinėje spaustuvėje, vėliau Marijampolės "Dirvos" spaustuvėje. Nuo 1930 metų K.Stikliui buvo paskirta 100 litų mėnesinė knygnešio pensija.

Kostas Stiklius spaudos draudimo metais rašė į "Varpą", "Ūkininką", "Naujienas", "Vilniaus žinias", o vėliau - dažniausiai į JAV lietuvių spaudą. Pasirašinėjo daugybe slapyvardžių (populiariausi - Stiklelis, Liepukas). Vilniuje apie 1907-1908 m. leido ir redagavo juokų laikraštį "Ežys", Rygoje 1917 m. - "Naują žodį", 1923 m. - "Spaustuvininką", o Marijampolėje 1925-1927 m. - "Šešupės bangas". Parašė ir išleido apie 50 nedidelių knygelių - feljetoninių "gadzinkų" bei "kantičkų", eilių ir apsakymėlių rinkinių, scenai - monologų ir komedijų mažiau išsilavinusiam skaitytojui.

Mirė Kostas Stiklius 1962 m. vasario 24 d. (kituose šaltiniuose - 1962 01 22). Palaidotas Krekenavos (Panevėžio raj.) kapinėse.

K.Stikliaus kapas Krekenavos kapinėse

K.Stiklius

Kun. Juozas VYŠNIAUSKAS

Kunigas Juozas Vyšniauskas gimė 1881 m. sausio 10 d. Meškučių kaime, Marijampolės apskrityje. Savo darbais ištikimas zanavykams. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje, kurią baigęs, 1904 m. vasario 28 d. buvo įšventintas kunigu. Vikaravo Plutiškėse, Gelgaudiškyje, Liubave ir Punske. Visur steigė "Žiburio" draugijos skyrius ir įvairias bažnytines brolijas. Buvo daugelio lietuviškų laikraščių pajininkas. 1906 metais kun. J.Vyšniauskas išvyko į užsienį. Studijavo Miuncheno ir Fribourgo universitetuose, bet jų nebaigė. 1912 metais išvyko į Montrealį. Anglų ir prancūzų kalbomis rengė straipsnius apie atgimstančią Lietuvą ir skelbė kanadiečių spaudoje. Montrealyje išgavo valdišką pašalpą kurti keturias lietuviškas mokyklas su savais mokytojais. Įteikė Anglijos vyriausybei prašymą remti Lietuvos nepriklausomybę.

1919 metais grįžo į Lietuvą ir savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Kariuomenėje eidamas kapeliono pareigas, dalyvavo mūšiuose prieš lenkus, gelbėdamas ir globodamas sužeistuosius. Už nuopelnus fronte apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu. Nuo 1921 m. - Aleksoto parapijos klebonas. Čia pastatė medinę bažnytėlę ir klebonija. Vėliau klebonavo Ilguvos parapijoje. 1934-1935 m. Mišiurkėje pastatė bažnyčią. Antrosios bolševikų okupacijos metais trumpai dirbo Braziūkuose, kur 1948 m. balandžio 25 d. buvo suimtas ir "ypatingojo pasitarimo" nuteistas dešimčiai metų katorgos.

Mirė kun. Juozas Vyšniauskas 1949 m. sausio 28 d. Permės srities Dubravos lageryje.

Kun. J.Vyšniauskas

Kun. J.Vyšniausko imituoto kapo Ilguvos kapinėse antkapinis paminklas

Kun. J.Vyšniausko statyta bažnytėlė Kauno Aleksote

Vincas Jonas KUDIRKA

Visuomenės veikėjas Vincas Jonas Kudirka gimė 1881 m. liepos 19 d. Žilių kaime, Barzdų valsčiuje. 1902 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Dirbo ūkyje prie Bostono, o po to išsikėlė į Norwoodą, kuriame jam buvo lemta paminėti ir savo gimimo 100-ąjį jubiliejų. Dirbo odos fabrike inspektoriumi. Buvo vedęs Anastaziją Venskutę; išaugino dukterį ir du sūnus. 1910 metais suorganizavo pašalpinę šv. Jurgio draugiją, subūręs vos ne visus Norwoodo lietuvius. Šios draugijos pagrindu buvo įsteigta šv. Jurgio lietuviška parapija ir pastatyta bažnyčia. V.J.Kudirka buvo viso to darbo įkvėpėjas ir vadovas. Buvo šv. Jurgio darbininkų sąjungos Bostone steigėju ir šios sąjungos pirmininku. Nemažai prisidėjo ir prie savaitraščio "Darbininkas" įkūrimo, jame nuolat bendradarbiavo.

Mirė Vincas Jonas Kudirka 1982 m. gegužės 1 d. Norwoode (JAV).

Žilių kaimo Kudirkynė

Julė PRANAITYTĖ

Žurnalistė, knygų leidėja Julė Pranaitytė gimė 1881 m. balandžio 10 d. Panenupių-Elijošių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Baigė Šv. Kotrynos gimnaziją Petrapilyje. Brolio kun. Justino Bonaventūro Pranaičio globojama, studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą Prancūzijoje. 1901 metais, po sužadėtinio poeto Prano Vaičaičio mirties, išvyko studijuoti į Ingenbohlį (Šveicarija). Čia trumpam, gedėdama sužadėtinio, buvo įstojusi į vienuolyną. Supažindinta su kun. Antanu Miluku (1871-1943), pritarė jo spaudos sumanymams ir 1902 m. pabaigoje atvyko į Šenandorį, kur perėmė "Žvaigždės" redagavimą, o iš dalies ir leidyklos reikalus. 1909 m. su "Žvaigžde" persikėlė į Filadelfiją. Tris kartus buvo aplankiusi Lietuvą. 1932 m. Kaune jai buvo surengtas 30 metų literatūrinio darbo sukaktuvių minėjimas, kuriame dalyvavo visas anuometinis laikinosios sostinės elitas. Po kunigo Antano Miluko mirties paskutiniuosius gyvenimo metus praleido skurde. Didžiausias visoje Amerikoje lietuvių archyvas ir daugelis leidyklos knygų po jos mirties buvo išvežti į sąvartyną.

Mirė Julė Pranaitytė 1944 metų sausio 29 d. Filadelfijoje (JAV). Palaidota vargšams skirtame kapinių užkampyje, todėl kapavietė neišliko.

J.Pranaitytė

1923 metais prie poeto P.Vaičaičio kapo Sintautuose: prof. E.Volteris (baltu švarku), antroji jam iš dešinės - Julė Pranaitytė

Juozas STULGAITIS

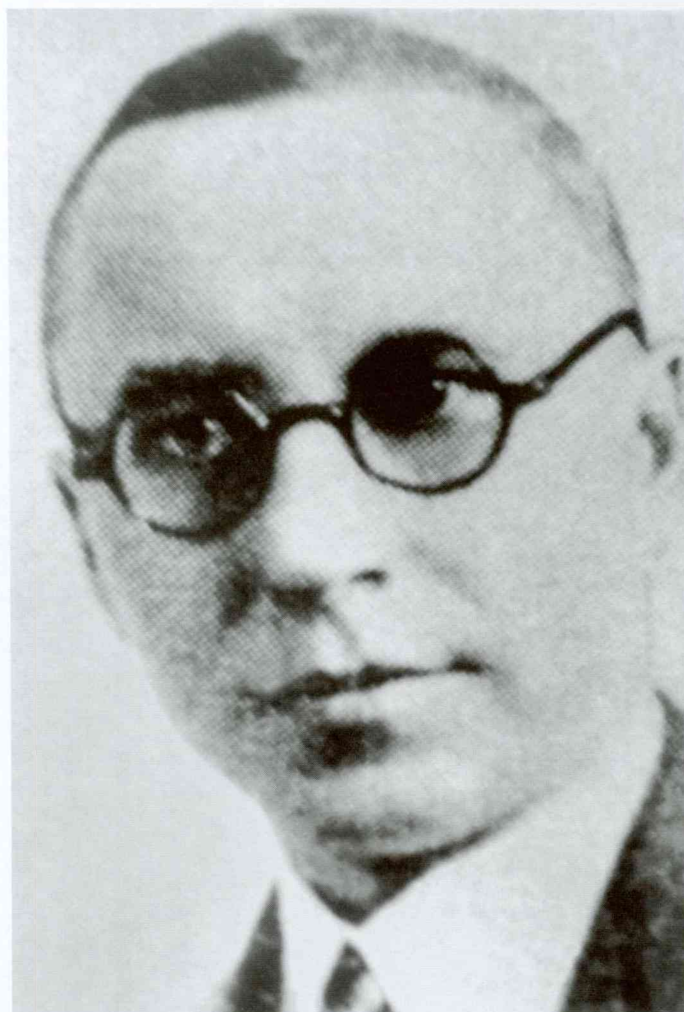
Vargonininkas, visuomenininkas Juozas Stulgaitis gimė 1881 m. spalio 18 d. Kampinių kaime, Lukšių valsčiuje. Vargonuoti mokėsi Naumiestyje pas L.Risauską, kuris vargonininko specialybę buvo įsigijęs Varšuvos konservatorijoje. J.Stulgaitis į JAV išvyko 1904 m. ir net keturiasdešimt metų (1905-1945) vargonininkavo Wilkes Barro lietuvių šv. Trejybės parapijoje. Čia suorganizavo chorą, rengė įvairius vaidinimus, statė operetes. Dalyvavo visose Wyoming klonio Lakewood lietuvių dienose, 1926 metų rugpjūčio 28-osios Lietuvių dienos programoje Sesque-Centennial, parodoje Filadelfijoje ir kt. Su savo pavyzdingai tvarkomu choru lankydavosi ir kitose lietuvių kolonijose. J.Stulgaitis 1911 metais buvo vienas iš LRKA vargonininkų sąjungos organizatorių, jos Centro valdyboje ėjo įvairias pareigas, o LRKA Susivienijimo centro valdyboje 1914-1916 m. buvo iždo globėjas, 1916-1928 m. - iždininkas, o 1934 m. buvo išrinktas Centro valdybos prezidentu. J.Stulgaitis Wilkes Barre turėjo muzikos instrumentų parduotuvę. Rašinėjo į lietuvišką spaudą ir ją platino.

Mirė Juozas Stulgaitis 1951 m. lapkričio 19 d. Wilkes Barre (JAV).

Lukšių apylinkės

Pijus BUKŠNAITIS

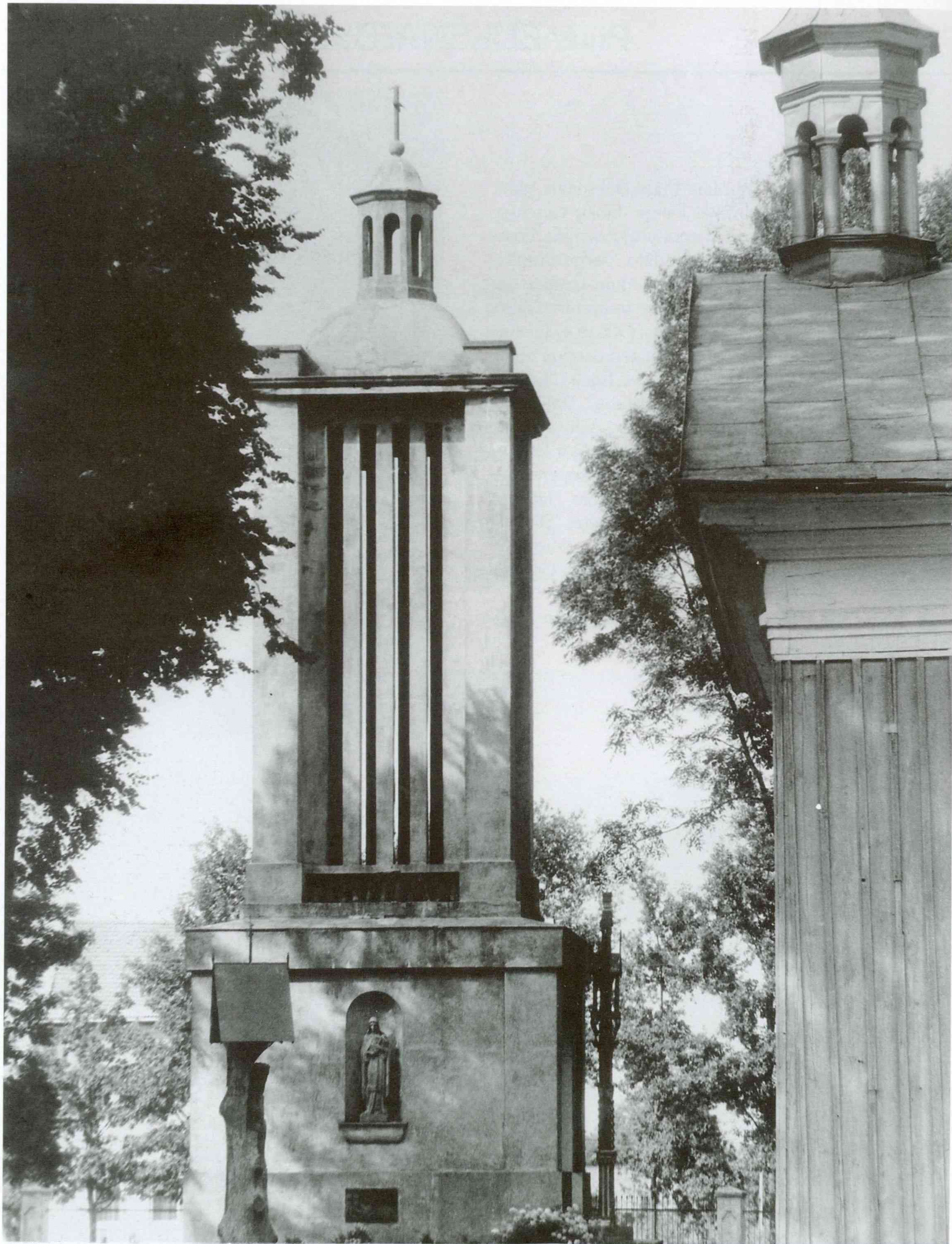
Poetas, vertėjas, muzikas Pijus Bukšnaitis gimė 1881 m. spalio 9 d. Laukiniškės kaime, Jankų valsčiuje. Mokėsi Veiverių ir Žitomiro mokytojų seminarijose. Muzikos mokėsi pas Griškabūdžio vargonininką Bendoraitį, o 1902 metais Plocke lankė kun. Gruberskio muzikos kursus. 1899-1904 metais vargonininkavo Ukrainoje, nuo 1904 m. - Skriaudžiuose. 1905 m. dalyvavo revoliuciniame judėjime ir iš vargonininko pareigų buvo atleistas. Išvykęs į JAV, įsikūrė Niujorke. Rašė į "Kovą", "Vienybę lietuvninkų", "Tėvynę", "Lietuvą". Dalyvavo viešajame Amerikos lietuvių gyvenime - sakė kalbas, vadovavo chorams, rengė spektaklius. Parašė ir išvertė eilėraščių bei komedijų - libretus M.Petrausko operetėms "Velnias išradėjas", "Šventoji naktis", komedijas "Mulkiai ir mulkinyčios", "Čebatai išėjo". Išvertė operetes "Silvija", "Kornevilio varpai", "Raganius", "Laima", "Mieganti karalienė", "Cukrinis kareivis", "Bailus daktaras", "Gražioji Galatėja".

Mirė Pijus Bukšnaitis 1967 metų rugpjūčio 28 d. Niujorke (JAV).

P.Bukšnaitis

Laukiniškės kaimo Bukšnaitynė

Griškabūdžio bažnyčios varpinė

Kun. Juozas VAIČAITIS

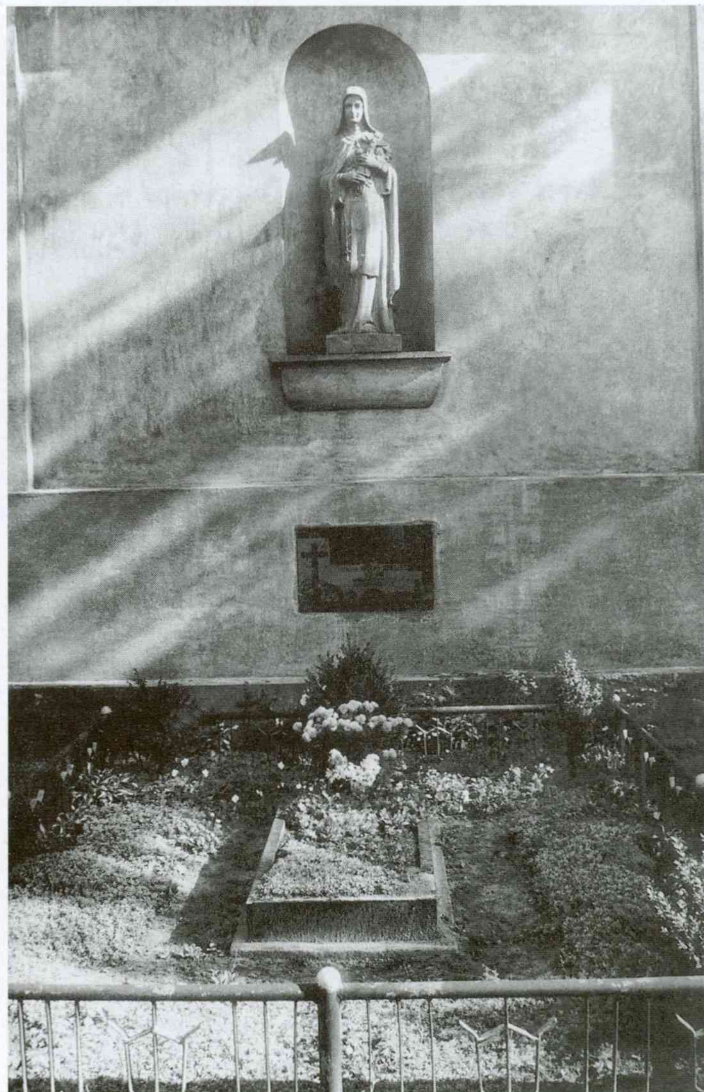
Kunigas Juozas Vaičaitis gimė 1881 m. lapkričio 20 d. Santakų kaime, Sintautų valsčiuje. Jauniausiasis poeto Prano Vaičaičio brolis. Mokėsi Sintautų pradinėje, Marijampolės gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu įšventintas 1905 metais. 1907 m. dirbdamas vikaru Šilavote, įkūrė "Žiburio" draugijos biblioteką. Nuo 1922 metų iki mirties kun. Juozas Vaičaitis buvo Griškabūdžio klebonu, o nuo 1934 m. dar ir vyskupo patarėju. Kun. J.Vaičaitis aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje ir pavyzdingai dirbo pastoracinį darbą. Visą savo energiją paaukojo parapijos labui. 1933-1936 m. su parapijiečiais pastatė gelžbetoninę varpinę, griškabūdiečių maloniai Liurdu vadinamą. Labiausiai klebonas puoselėjo bažnyčios chorą. Steigė "Žiburio", "Pavasario", Šv.Kazimiero, Blaivybės draugijų skyrius. Nepriklausomybės metais veikė Ūkininkų sąjungoje. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, ypač daug rašė į "Vadovą". 1910 m. parašė plačią brolio poeto Prano Vaičaičio biografiją, kuri buvo išspausdinta 1912 m. Filadelfijoje poeto sužadėtinės Julės Pranaitytės rūpesčiu išleistoje knygoje "Prano Vaičaičio eilės".

Mirė kun. Juozas Vaičaitis 1961 m. vasario 7 d. Palaidotas Griškabūdžio bažnyčios šventoriuje.

Kun. J.Vaičaitis

Kun. J.Vaičaičio kapas šventoriuje prie varpinės

Juozas JONIKAITIS

Gydytojas Juozas Jonikaitis gimė 1881 m. kovo 28 d. Pariebių kaime, Sintautų valsčiuje. 1902 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją. Dirbo mokykloje. 1905 m. dalyvavo revoliucijos sąjūdyje, o 1906 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Medicinos daktaro laipsniu baigė Loyolos universitetą. Dalyvavo įvairiose lietuviškose organizacijose, aukojo Lietuvos reikalams, šelpė spaudą ir moksleivius. Nuo 1916 metų turėjo savo kabinetą Bostone, o nuo 1922 m. - Detroite. 1918 metais buvo Lietuvos nepriklausomybės fondo nariu. Buvo Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą garbės rėmėjas. Mikui Petrauskui atvykus į Detroitą, buvo vienu iš Operos draugijos steigėjų. Nepriklausomybės metais net du kartus lankėsi Lietuvoje. Vaitiekupių pradinei mokyklai buvo nupirkęs daug knygų. Už nuopelnus Lietuvai, apdovanotas DLK Gedimino III-ojo laipsnio ordinu. Antrojo pasaulinio karo laikotarpiu aktyviai veikė Lietuvai vaduoti sąjungoje, buvo jos vicepirmininku ir Detroito skyriaus pirmininku. Bendradarbiavo "Tėvynėje", "Vienybėje lietuvninkų", "Jaunojoje Lietuvoje", "Medicinoje" ir kituose leidiniuose.

Mirė gydytojas Juozas Jonikaitis 1945 m. birželio 26 d. Detroite (JAV). Palaidotas Mt. Olivet kapinėse. Antkapiniame paminkle - Vytis su užrašu "Tėvynės mylėtojas".

Gyd. J.Jonikaitis, gyd. Dievenis ir Mikas Petrauskas

J.Jonikaitis

Viktoras JAKUBAUSKAS

Mokytojas Viktoras Jakubauskas gimė 1881 metais. Tiksli gimimo data ir vieta nežinoma. 1904 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, mokytojavo Šioželkose prie Punsko. Apie 1908 metus Punske įsteigė suaugusiųjų švietimo kursus, "Žiburio" ir Blaivybės draugijų skyrius, o taip pat vartotojų bendrovę "Dzūkas".

Perkeltas dirbti į Lekėčius, įsteigė Taupomąją-skolinamąją kasą ir buvo ilgametis jos sekretorius. Ketverius metus buvo "Žiburio" draugijos centro valdybos sekretoriumi, vėliau - draugijos centro revizoriumi.

Mirė mokytojas Viktoras Jakubauskas 1914 m. kovo 15 d. Lekėčiuose. Palaidotas bažnyčios šventoriuje. Antkapyje iškalti mirties metai (1915) - neatitinka tikrovės.

V.Jakubausko kapas Lekėčių bažnyčios šventoriuje

Lekėčių lentpjūvė apie 1919 metus

Juozas GYVIS

Lietuvių kultūros skleidėjas Juozas Gyvis gimė 1881 metais Skardupiuose, Sintautų valsčiuje. Baigė Skardupių pradinę mokyklą, Maskvoje - buhalterijos kursus. Dalyvavo 1904 metų Japonijos-Rusijos kare ir buvo sužeistas. 1912 metais išvyko į Čiorną Padiną (Samaros gub.) ir ten dirbo lietuvių parapijos vargonininku. Vadovavo vietos lietuvių chorui, organizavo vaidinimus. Į Lietuvą grįžo po 1917 metų. Dirbo Šakių apskrities įstaigose.

Mirė Juozas Gyvis 1934 m. balandžio mėn. Šakiuose.

Klaipėdiečiai domisi Santakų Vaičaityne

Ši epitafinė apostrofa poeto P.Vaičaičio antkapiniame paminkle buvo iškalta dar lietuvių kalbos persekiojimo metais (1902)

Juozas KUDIRKA

Knygnešys Juozas Kudirka gimė 1881 metais Ambrasų kaime, Barzdų valsčiuje. Knygas gabendavo ryšuliais, išvežiodavo vežimais. Ne kartą caro žandarų sulaikytas. 1903 m. balandžio 14 d. Juozas Kudirka buvo suimtas ir uždarytas į Kalvarijos kalėjimą. 1903 m. spalio 19 d., caro paliepimu, J.Kudirka buvo nubaustas trejiems metams ištrėmimo į Oloneco guberniją. Iš Kalvarijos kalėjimo į tremtį buvo išsiųstas etapais. Palaikė ryšius su Mažosios Lietuvos visuomenės veikėja Marta Zauniūte.

Mirė Juozas Kudirka apie 1928 metus tėviškėje.

Ambrasų kaimas mūsų dienomis

Kun. Jurgis BALTRUŠAITIS

Spaudos bendradarbis kunigas Jurgis Baltrušaitis gimė 1882 m. sausio 26 d. Bliuviškių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Baigęs pradžios mokyklą, tarnavo Bliuviškių raštininko padėjėju, vėliau Karčrūdės valsčiaus raštininku, vargonininku. Susitaupęs šiek tiek lėšų, išvyko į Italiją pas saleziečius. Baigęs vidurinį mokslą, dirbo "Vilniaus žinių" ir "Šaltinio" redakcijose. 1908-1913 metais mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Ją baigęs, 1913 m. buvo įšventintas kunigu ir paskirtas Silvanovcų (Ožių) vikaru. Visas kunigo Jurgio Baltrušaičio gyvenimas buvo susijęs su spauda. Gyvendamas Vilniuje, iš italų kalbos išvertė tikybinio turinio knygų, rašė į periodinius leidinius - "Spindulį", "Vadovą", "Nedėldienio skaitymus", "Vilniaus žinias", pasirodė kelios jo knygos, parašė tragediją "Šventoji Barbora". Pirmojo pasaulinio karo metais traukėsi į Rusiją, bet Minske susirgo dizenterija.

Kun. Jurgis Baltrušaitis mirė 1915 m. rugsėjo 16 d.

Klierikai J.Vailokaitis, J.Skinkys ir J.Baltrušaitis Seinų kunigų seminarijoje

Kun. J.Baltrušaitis

Kun. Antanas PALUBINSKAS

Kunigas Antanas Palubinskas (rašėsi ir Palubinskis) gimė 1882 m. vasario 19 d. Nemirų kaime, Griškabūdžio parapijoje. Studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje ir ją baigė teologijos kandidato laipsniu. Kunigu įšventintas 1905 m. Vikaravo Studeničnoje ir Plokščiuose. Nuo 1909 metų - Seinų kunigų seminarijos profesorius. Nuo 1919 m. - Lietuvos karo kapelionų dekanas ir Kaune Įgulos bažnyčios rektorius. Įsteigus Lietuvos bažnytinę provinciją, nuo 1926 m. iki 1929 m. turėjo vyriausiojo karo kapeliono titulą. 1929-1933 metais - Marijampolės mokytojų seminarijos kapelionas ir mokytojas. 1933 metais atsisakė visų pareigų. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje - "Vilniaus žiniose", "Viltyje", "Vadove".

Mirė kun. Antanas Palubinskas po 1944-ųjų metų Marijampolėje.

Kun. A.Palubinskas

Kauno Įgulos bažnyčia. 1919-1933 rektoriumi buvo kunigas A.Palubinskas

Antanas GRYBINAS

Mokytojas Antanas Grybinas gimė 1882 m. lapkričio 3 d. Stumbriškės kaime, Lukšių valsčiuje, ūkininkų Onos Bukšaitytės-Grybinienės ir Prano Grybino septynių vaikų šeimoje. Jis buvo vyriausiasis sūnus. Baigęs Lukšių pradinę mokyklą, mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, kurią baigė 1901 metais. 1910 metais vedė Gražiškių mokyklos vedėjo Juozo Naujoko dukrą. Kilus Pirmajam pasauliniam karui, mobilizuotas į rusų kariuomenę. Į Lietuvą grįžo 1918 m., ir dar vokiečių okupacinės valdžios buvo paskirtas Lukšių pradinės mokyklos vedėju. Šias pareigas ėjo iki 1944 metų. Grybinai užaugino penkis vaikus, iš kurių keturi tapo mokytojais, o vienas gydytoju. Vėliau buvo perkeltas mokytojauti į Karčrūdės pradinę mokyklą. 1953 m. išėjęs į pensiją, apsigyveno pas savo dukrą Kaune.

Mirė mokytojas Antanas Grybinas 1978 m. sausio 7 d. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

A.Grybinas su žmona Ona Naujokaite-Grybiniene

Mokytojo A.Grybino šeima Lukšiuose. Sėdi: tėvai Ona Naujokaitė-Grybinienė ir A.Grybinas. Stovi (iš kairės): sūnus Vytautas, dukra Sofija su sūneliu Vytautu, Aleksandras, Stanislova ir Zigmantas (1938 m.)

Zigmas SKIRGAILA

Muzikas Zigmas Skirgaila gimė 1882 m. gruodžio 7 d. Naumiestyje. Baigęs pradinę mokyklą, porą metų mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, o vėliau pas Naumiesčio vargonininką L.Risauską. 1902 m. stojo į Krokuvos konservatoriją, kurią baigė 1906 metais. Kompozicijos ir fortepijono studijas tęsė Paryžiuje. 1921 m. Z.Skirgaila iš Rusijos grįžo į Lietuvą ir buvo muzikos bei dainavimo mokytoju Panevėžyje. 1928 m. persikėlė į Naumiestį ir 1929-1940 metais ėjo šio miesto burmistro pareigas. Z.Skirgaila ypač rūpinosi žmonių dvasingumu: 1930 m. jo rūpesčiu buvo pastatytas Vytauto Didžiojo paminklas, 1932 m. - Vinco Kudirkos pradžios mokykla, 1934 m. - Vinco Kudirkos paminklas, o miestas tų pačių metų vasarą buvo pavadintas Kudirkos Naumiesčiu. 1940-1941 m. Z.Skirgaila mokytojavo Alytaus gimnazijoje, todėl ir sovietinių represijų išvengė, tačiau jo žmona, gydytoja, buvo represuota ir mirė Jakutijoje 1941 metais. Rusams palikus Lietuvą, 1941 m. iš Alytaus Z.Skirgaila vėl grįžo į Kudirkos Naumiestį ir pradėjo dirbti burmistru, bet dėl protesto prieš žydų šaudymą iš šių pareigų pasitraukė. 1955 metais Z.Skirgaila pradėjo dirbti vargonininku Kauno katedroje bazilikoje. Z.Skirgaila 1936 m. yra sukūręs Lietuviškas mišias, kūrinių fortepijonui, dainų chorui ir solo.

Mirė Zigmas Skirgaila 1962 m. lapkričio 1 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Skirgailų šeima

Z.Skirgaila

Pranas KLIMAITIS

Mokytojas, karininkas, žurnalistas Pranas Klimaitis gimė 1883 m. sausio 8 d. Papartynų kaime, Sintautų valsčiuje. 1903 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją, o nuo 1904 m. gruodžio mėn. pradėjo dirbti "Vilniaus žinių" redakcijoje. Buvo 1905 metais Didžiojo Vilniaus seimo organizacinio komiteto narys ir vienas jo sekretorių, o taip pat ir vienas Lietuvių mokytojų sąjungos steigėjų. Išlaikęs matininkų egzaminus, dirbo matininku Lietuvoje. 1915 metais išvyko į Rusiją, buvo mobilizuotas, 1916 m. baigė karo mokyklą Maskvoje ir buvo paskirtas į Kurganą Sibire. Nuo 1920 m. rudens Lietuvoje tarnavo kariuomenės štabe, vėliau vadovavo Šaulių sąjungai. Išėjęs į atsargą, vertėsi žurnalistika. 1906-1907-aisiais metais Vilniuje jis redagavo "Lietuvį", bendradarbiavo daugelyje anuometinių laikraščių, išleido keletą brošiūrų bei redagavo leidinį "Kražių skerdynės".

Mirė Pranas Klimaitis 1940 m. vasario 1 d. Vilniuje.

P.Klimaitis

Vilniaus lietuvių mokyklos globėjai mokytojai ir mokiniai. Apačioje - dviklasę mokyklą baigusieji mokiniai; antroje eilėje (sėdi) iš kairės: kun. Januševičius, Kairiūkštis, Pečiulionienė, dr. J.Basanavičius, kun. J.Kukta, dr.E.Vileišienė; trečioje eilėje: P.Klimaitis, I.Šeinius, Matulionis, dr.A.Vileišis, V.Urbonavičius ir A.Smetona (1911 m.)

Kun. Stanislovas RAUBA

Kunigas Stanislovas Rauba gimė 1883 m. vasario 1 d. Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Mokėsi Slavikų pradinėje mokykloje ir Marijampolės gimnazijoje. 1906 m. baigęs Seinų kunigų seminariją, įšventintas diakonu, o sulaukęs reikiamo amžiaus, 1906 m. vasario 4 d. - kunigu. Kiek padirbęs Vištytyje, apie septynioliką metų vikaravo Naumiestyje. 1907 metais čia įkūrė "Žiburio" draugijos biblioteką, prie kurios buvo ir skaitykla. Jau pirmaisiais metais biblioteka turėjo 264 skaitytojus. Kun. S.Rauba buvo ir vienas Sutkų parapijos organizatorių. Klebonaudamas Sutkuose, pastatė ūkinius trobesius. Vėliau klebonavo Liubave ir Bartninkuose. 1944 metais pasitraukė į Vakarus.

Mirė kun. Stanislovas Rauba 1947 m. rugpjūčio 3 d. Vokietijoje.

Kun. S.Rauba

Sutkų parapijos bažnytėlė

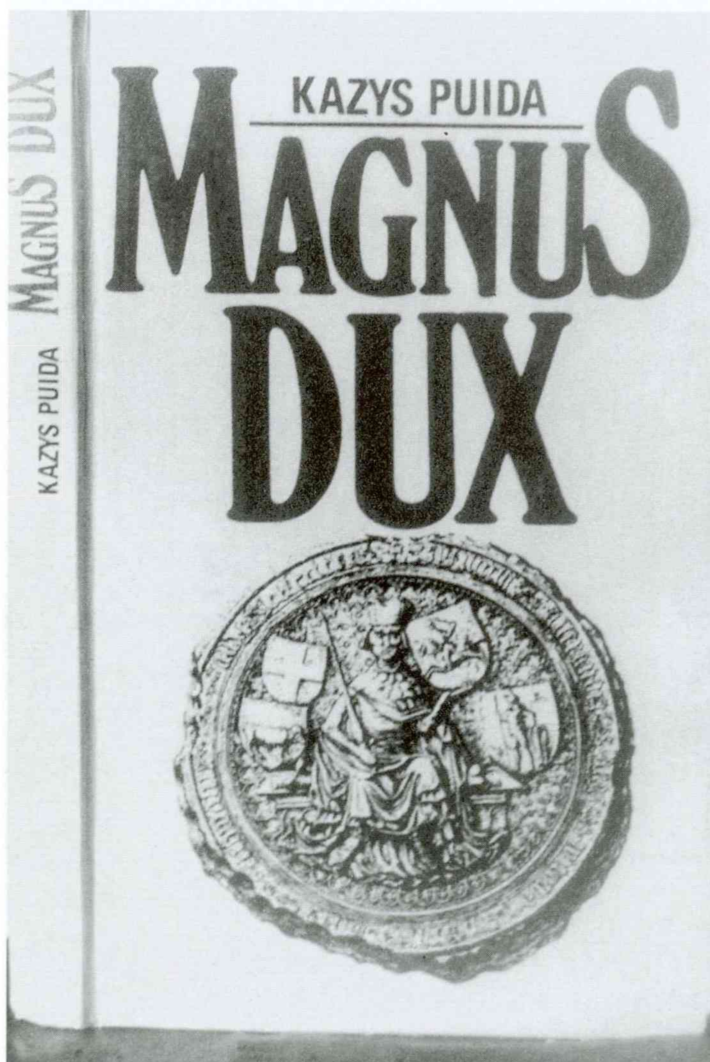

Kazys PUIDA

Rašytojas Kazys Puida gimė 1883 m. kovo 19 d. Šėtijų kaime, Lekėčių valsčiuje. Mokėsi Lekėčių pradinėje mokykloje, kuri tuomet buvo Silkinėje. Baigęs Marijampolės gimnaziją, išvyko į Berlyną studijuoti elektrotechniką. Baigęs studijas, 1905-1907 metais dirbo "Vilniaus žiniose". 1907-1912 metais K.Puida lietuvių kalbą dėstė Šiaulių gimnazijoje. Dėl caro valdžios valdininkų persekiojimo, buvo priverstas keltis į Čeliabinską, kur buvo vokiečių kalbos mokytoju. 1916 m. mobilizuotas į carinę rusų kariuomenę. 1920 m. grįžęs į Lietuvą, dirbo "Švyturio" knygų leidimo bendrovėje, vėliau "Spindulio" spaustuvės direkcijoje. Išleido apsakymų rinkinį "Ruduo" (1906), apysakas "Žemės giesmė" (1911), "Raudonas gaidys" (1929), istorinį romaną "Magnus Dux" (1936) ir kitas knygas. Išvertė H.Ibseno, B.Kelermano, H.Senkievičiaus ir kitų rašytojų kūrinių.

Mirė rašytojas Kazys Puida 1945 m. sausio 24 d. Nausėduose. Palaidotas Panevėžiuko (Kauno r.) kapinėse.

K.Puidos romanas apie Vytauto Didžiojo laikus

K.Puida

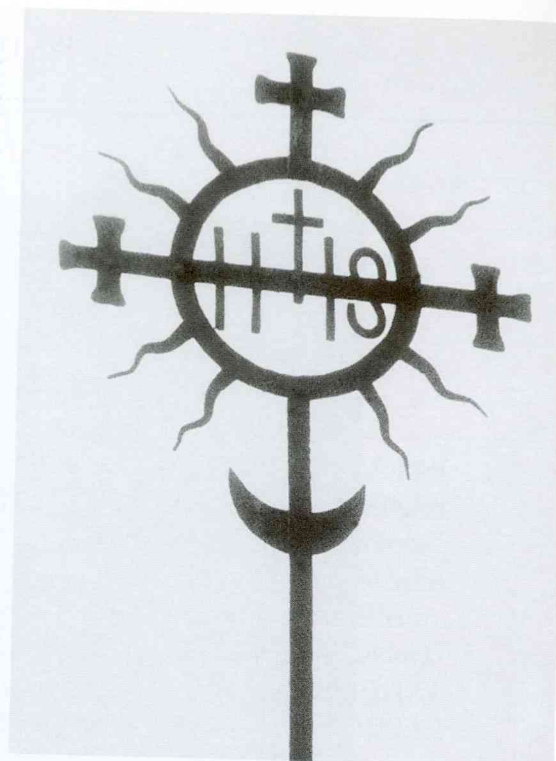

Rašytojo K.Puidos tėviškė Šėtijuose (1992 m.)

Nemuno slėnis nuo rašytojo K.Puidos gimtinės Šėtijuose

Rašytojo K.Puidos kapas Panevėžiuko (Kauno r.) kapinėse

Antkapinio paminklo "Saulutė"

K.Puidos antkapinio paminklo "Rūpintojėlis"

Kun. Stasys PUIDA

Rašytojo Kazio Puidos motina Viktorija pagimdė keturiolika vaikų, bet iš jų užaugo tik penki: trys dukros ir du sūnūs. Dukros Felicija, Ona ir Antanina liko gyventi Zanavykuose, o sūnūs - rašytojas Kazys ir kunigas Stasys - išklydo į platųjį pasaulį. Senieji Puidai, valdydami 40 ha ūkį, sugebėjo savo berniukus išmokslinti. Būsimasis kun. Stasys Puida tikriausiai buvo baigęs Lekėčių pradinę mokyklą, kuri tuomet, atrodo, buvo Silkinėje bei Seinų kunigų seminariją, o kur dirbo, šiandieniniai Puidų giminės palikuonys jau nebeprisimena. Žino tik tiek, kad Puidų kunigėlis vasaromis retkarčiais atvažiuodavo į tėviškę, vaikščiodavo vaikystėje pramintais takeliais, gėrėdavosi nuostabiomis Nemuno ir Mickupio pašlaitėmis. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje kun. Stasys Puida pasitraukė į Vakarus, o vėliau išvyko į JAV.

Šėtijų Puidai ir jų kaimynai. Pirmoje eilėje iš kairės: rašytojo Kazio Puidos seserys Ona Puidaitė, Antanina Puidaitė-Pranaitienė, svainis Pijus Pranaitis. Antroje eilėje sėdi: rašytojo sesuo Felicija Puidaitė-Kibildienė, neatpažinta moteris, rašytojo motina Viktorija Puidienė, rašytojo brolis kun. Stasys Puida, neatpažinta moteris. Trečioje eilėje stovi: rašytojo svainis Kibilda, Šėtijų kaimo ūkininkas Jonas Blažys, Tamulaitis ir neatpažintas vyras

Antanas BALTRUŠAITIS

Spaudos darbuotojas Antanas Baltrušaitis gimė 1883 m. gegužės 28 d. Buktiškių kaime, Barzdų valsčiuje. Mokėsi Barzdų bei Griškabūdžio pradinėse mokyklose ir Marijampolės gimnazijoje. 1902 metais Pilviškiuose pas dr. St. Matulaitį dalyvavo LSDP Suvalkų organizacijos steigiamajame susirinkime. 1904 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Apsistojo Šenandorio mieste. Čia kurį laiką dirbo leidiniuose "Darbininkų viltis", vėliau "Kova Philadelphijoje". Išsikėlęs į Pittsburgą, kartu su broliu Juozu, leido "Žmonių knygyną" atskiromis knygelėmis ir satyros laikraštį "Dilgėlė". Pasirašinėdavo slapyvardžiais Kvėšelis, K-lis, vėliau A.Baltrušaitis, A.B-tis, Narys ir kt. 1921 metais Antanas Baltrušaitis grįžo į Lietuvą. Buvo spaudos darbininkų leidžiamų laikraščių bendradarbiu ir redaktoriumi. Redagavo "Poligrafijos darbininką", "Spaustuvininką", bendradarbiavo "Kauno naujienose". Kaune įsigijo žemės sklypelį, pasistatė gyvenamąjį namą, kurį paliko savo giminaitei Genutei Baltrušaitytei.

Kauno senamiestis iš sraigtasparnio

Kun. Antanas GRYBINAS

Kunigas Antanas Grybinas gimė 1883 metų gegužės 13 d. Kadarinių kaime, Lukšių parapijoje. Kunigu įšventintas 1906 m. gegužės 2 d. 1913 metais buvo Pakuonio parapijos klebono Justino Staugaičio vikaru. 1921 metais Valakbūdyje, vietos gyventojų remiamas, pastatė patalpą pamaldoms laikyti, todėl kunigas Antanas Grybinas ir laikomas Valakbūdžio parapijos įkūrėju bei pirmuoju jos klebonu. Valakbūdyje dirbo iki 1933 metų. Vėliau klebonavo Plokščiuose.

Kun. Antanas Grybinas mirė 1954 m. rugsėjo 22 d.

Kun. A.Grybinas

Valakbūdžio pradinės mokyklos mokiniai su mokyklos taryba. Iš kairės: ūkin. P.Povilaitis, mokyt. P.Penta, kun. A.Grybinas, mokyt. S.Zokas ir ūkin. P.Pusdešris

Jonas ŠILEIKA

Dailininkas Jonas Šileika gimė 1883 m. liepos 2 d. Jadagonių kaime, Lekėčių valsčiuje. 1900 metais išvyko į JAV. 1905-1906 m. studijavo Valparaiso universiteto Meno fakultete. 1910 m. baigė Čikagos dailės institutą. 1910-1913 m. tobulinosi Paryžiuje, Vienoje, Krokuvoje, Miunchene. 1913-1915 metais gyveno Lietuvoje ir Maskvoje, o 1915-1921 m. - JAV. 1921 metais grįžo į Lietuvą. 1922-1940 m. - Kauno meno mokyklos, 1940-1941 m. - Vilniaus dailės akademijos, 1941-1951 metais - Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto dėstytojas, nuo 1944 metų - profesorius. Parodose dalyvavo nuo 1909 metų. Kaune surengtos keturios individualios (1958, 1959, 1973, 1983) dailininko Jono Šileikos parodos. Nutapė portretus: "Rašytoja Žemaitė" (Amerikoje), "Vincas Kudirka" (1921), "Jonas Basanavičius", "Juozas Naujalis" (abu 1924), "Borisas Dauguvietis" (1927), "Valstietis Baltrus Sutkus" (1938), "Zigmas Petravičius" (1950); sukūrė peizažus: "Nemuno slėnis ties Juodakalniu" (1922), "Šieno grėbimas", "Žiema Kaune" (abu 1924), "Pagirio gyventojas" (1926), "Nemunas ties Brūže" (1935), "Marytės darželis" (1936), "Kaunas iš Žaliakalnio" (1937), "Kaunas ties Aleksotu" (1956); figūrinių kompozicijų. Maskvos Kazanės geležinkelio stočiai 1914 m., kartu su Petru Rimša ir archit. A.Ščiusevu, suprojektavo bokšto laikrodį.

Mirė prof. Jonas Šileika 1960 m. spalio 27 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Dail. J.Šileika (autoportretas)

Dail. J.Šileikos kapas Kauno Petrašiūnų kapinėse

Dail. J.Šileika Amerikoje

Dail. J.Šileikos gimtinė Jadagoniuose

Kun. Pranas KURAITIS

Prelatas Pranas Kuraitis gimė 1883 metų liepos 4 d. Pavasijų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Naumiestyje, vėliau Marijampolės gimnazijoje. Baigęs Seinų kunigų seminariją, kunigu buvo įšventintas 1907 m. sausio 5 d. Toliau studijas gilino Petrapilio dvasinėje akademijoje, kurią baigė 1909 m. teologijos magistro laipsniu. Filosofiją studijavo Liuveno universitete Belgijoje. 1911 metais jam buvo suteiktas filosofijos daktaro laipsnis. Dar metus Miunsterio universitete klausėsi apologetikos ir etikos paskaitų. Grįžęs Lietuvon, 1912-1915 m. redagavo žurnalą "Vadovas", o nuo 1914 metų profesoriavo Seinų kunigų seminarijoje. Pirmojo pasaulinio karo metais su seminarija išsikėlė į Rusiją, o vėliau į Zyplius. Nepriklausomos Lietuvos metais persikėlė į Kauną. Čia įsikūrus Lietuvos universitetui, buvo docentu Teologijos-filosofijos fakultete. Prel. P.Kuraitis buvo pirmasis lietuvis, kuris leidosi į plačiąją filosofiją tikrąja šio žodžio prasme. Jo veikalai - "Pagrindiniai gnoseologijos klausimai" (1930), "Ontologija" I ir II d. (1931, 1933) - žymūs visoje lietuvių filosofijos istorijoje. 1925-1940 metais redagavo ir leido konfesinį mėnesinį žurnalą "Tiesos kelias". Visą laiką atliko svarbų vaidmenį katalikiškame visuomeniniame gyvenime. Buvo lietuvių katalikų studentų sąjungos steigėjas, su P. Dovydaičiu, laikomi ateitininkų kūrėjais. Savo lėšas skyrė bibliotekai ir gabiųjų studentų šalpai. Filosofiją universitete dėstė iki tol, kol bolševikai uždarė Teologijos-filosofijos fakultetą. Kurį laiką dar dėstė Kauno kunigų seminarijoje. Buvo ištremtas į Rusiją. Grįžęs į Lietuvą, gyveno Kauno Aleksote ir labai daug rašė.

Mirė prel. Pranas Kuraitis 1964 m. gruodžio 18 d. Palaidotas Aukštosios Panemunės kapinėse.

Studijų knygutė su prof. P.Kuraičio parašais

Turi galios iki 193[illegible] m. Spalių 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1934 m. Vasario 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1934 m. Spalių 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1935 m. Vasario 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1935 m. spalių 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1936 m. vasario 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas
Turi galios iki 1936 m. spalių 15 d.
Prof. P. Kuraitis
Dekanas

Prel. P.Kuraitis

Pijus GRIGAITIS

Visuomenės veikėjas Pijus Grigaitis gimė 1883 m. spalio 16 d. Gudaičių kaime, Būblelių valsčiuje. 1899 metais baigęs Marijampolės gimnazijos keturias klases, toliau mokslą tęsė Mintaujos gimnazijoje. 1903 metais įstojo į Petrapilio universitetą. Aktyviai veikė Lietuvių socialdemokratų partijoje. 1905 metų vasario 6 d. važiuojant į Gudelius, dragūnų buvo sulaikytas, sumuštas ir įmestas į kalėjimą, o Karo teismo buvo pasmerktas mirti. Pabėgęs iš Suvalkų kalėjimo, atsidūrė Vokietijoje, o netrukus išvyko į JAV. 1907 m. P.Grigaitis pradėjo studijuoti teisės mokslus Berne. Juos baigęs, vėl išvyko į Ameriką. Baltimorėje redagavo savaitraštį "Pirmyn". 1914 metais Čikagoje pradėjo redaguoti "Naujienas". Dirbdamas redakcijoje, baigė Čikagos universitetą teisių daktaro laipsniu. Rėmė Dariaus ir Girėno skrydį per Atlantą. Dalyvavo bendrose visų lietuvių srovių organizacijose kovai už Lietuvos išlaisvinimą. Parašė daug rezoliucijų įvairiais lietuvių laisvės klausimais.

Mirė Pijus Grigaitis 1969 metų gegužės 22 d. Čikagoje (JAV).

P.Grigaitis

Pakeliui į Lietuvą. "Lituanika" virš Atlanto

Prelatas Pranciškus Juškaitis gimė 1883 metų lapkričio 15 d. Gegužių kaime, Paežerėlių valsčiuje. Pradinį mokslą baigė Šakiuose. 1905 metais emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas. Ten baigė vidurinę mokyklą ir penkerius metus studijavo Valparaiso universitete. Baigęs Braitono kunigų seminariją, 1917 metais buvo įšventintas kunigu. Nuo 1917 metų kun. Pranciškus Juškaitis dirbo Kembridže Švč. Panos Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos vikaru, o nuo 1922-ųjų - šios parapijos klebonu. Išmokėjo 50 000 dol. skolą už bažnyčios statybą, už 18 000 dol. nupirko seserims vienuolėms namą, 1926 m. įkūrė parapijos aštuonmetę mokyklą, kurioje dirbo keturios, o vėliau šešios seserys vienuolės. Aktyviai veikė visuomeninėse lietuviškose organizacijose - Blaivininkų, Vyčių, Darbininkų sąjungose. 1918 metais redagavo "Moterų dirvą", vėliau - mėnesinį blaivybės žurnalą "Tautos rytas". Išleido maldaknygių ir katekizmų. Finansavo keturių tomų veikalo "Gyvoji dvasia" išleidimą. Prieš Antrąjį pasaulinį karą giminių vaikų mokymui į Marijampolės gimnazijos sąskaitą pervedė 50 000 litų.

Prelatas Pranciškus Juškaitis mirė 1961 m. lapkričio 1 d. Kembridže (JAV). 1998 metais gimtajame Gegužių kaime prelatui buvo atidengtas paminklas.

Čia buvo Gegužių kaimas...

Aleksandras KUDIRKA

Mokytojas Aleksandras Kudirka gimė 1883 m. lapkričio 20 d. Slavikuose, Šilgalių valsčiuje, kur tuomet mokytojavo jo tėvas Vincas Kudirka (1856-1893). Persikėlus jam dirbti į Gudelius, netrukus mirė, tesulaukęs vos 37 metų. Šeima tuomet persikėlė į Veiverius. Aleksandras čia baigė pradžios, prie seminarijos buvusią, pavyzdinę mokyklą ir įstojo į Mokytojų seminariją, kurią baigęs, 1902 m. buvo paskirtas mokytoju į Osiecką (Lenkija). 1903-1906 metais dirbo Rutkoje, o vėliau Nuroje, iš kurios persikėlė į Kauno guberniją ir buvo paskirtas Tauragnų pradinės mokyklos mokytoju, po to - Onuškio pradinės mokyklos vedėju. Vėliau išvyko studijuoti geodeziją ir žemėtvarką į Petrapilį. 1921 metais grįžo į Lietuvą. Dirbo Žemės tvarkymo departamente, o sovietmečiu (nuo 1950 metų) - Kauno srities žemės tvarkymo valdyboje. 1956 m. išėjo į pensiją.

Mirė Aleksandras Kudirka 1967 m. kovo 31 d. Kaune.

A. Kudirka su dukra Dalia

Šešupė prie Slavikų

Povilas MALVICAS

Girininkas Povilas Malvicas gimė 1883 m. gruodžio 2 d. Žečkalnių kaime, Barzdų valsčiuje. 1898 metais baigęs Pilviškių pradžios mokyklą, įstojo į Veiverių mokytojų seminariją, kurioje mokėsi ketverius metus. 1903 m. gavo tarnybą Griškabūdžio miškų urėdijoje. Kurį laiką ėjo ir miškų žvalgo pareigas. 1907 metais pradėjo mokytis Suchedniovo miškų mokykloje (Kelcu gub.), kurią baigęs, 1909 m. buvo paskirtas urėdo pavaduotoju į Borkos urėdiją (Lomžos gub.). 1911 metais toms pačioms pareigoms perkeltas į Pilviškių miškų urėdiją, o 1912 m. - į Griškabūdžio urėdiją. 1915 m. rusų suimtas ir ištremtas į Irkutsko guberniją. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir įsijungė į Miškų departamento organizavimą. 1918 m. lapkričio 20 d. Povilui Malvicui pavedė iš vokiečių okupacinės valdžios perimti Papilvio karinę miškų inspekciją, o 1919 m. sausyje jis perėmė Marijampolės miškų urėdiją. 1920 m. jis buvo paskirtas Kazlų Rūdos miškų urėdu, o 1921-1939 m. dirbo Kaišiadorių miškų urėdu. Kadangi jo senelė Endriukaitytė buvo kilusi iš Mažosios Lietuvos, Povilas Malvicas 1941 m. vasario mėn. repatrijavo į Vokietiją ir ten iki 1952 m. tarnavo girininku. Bendradarbiavo “Mūsų giriose”, “Girios aide”.

Kaišiadorių miškų urėdijos tarnautojai. Centre sėdi urėdas P.Malvicas, jam iš dešinės - urėdo pavaduotojas A.Dekeris

Pranas PUSKUNIGIS

Gydytojas Pranas Puskunigis gimė 1883 m. Sintautų valsčiuje. Baigęs Marijampolės gimnaziją, mediciną studijavo Maskvos universitete. 1905 metais aktyviai dalyvavo revoliuciniuose įvykiuose Šakių ir Vilkaviškio apskrityse, organizavo lietuvių savivaldybes ir lietuviškas mokyklas. Į rusų žandarų rankas pakliuvus V.Mickevičiui-Kapsukui, bematant buvo išaiškintas ir P.Puskunigis, kuris telkė jaunimo kovos būrelius-draugininkus. 1906 m. Pranas Puskunigis pabėgo į Vokietiją, o iš jos atsidūrė Jungtinėse Amerikos Valstijose. Ten baigė medicinos mokslus ir reiškėsi JAV Lietuvių socialistų sąjungos veikloje, buvo jos centro valdybos sekretoriumi. Pirmojo pasaulinio karo metais tarnavo JAV karinėse pajėgose ir dalyvavo kautynėse Europoje. Prancūzijoje buvo apnuodytas dujomis. Grįžęs iš kariuomenės, dėl menkos sveikatos pasitraukė iš medicinos praktikos ir visuomeninės veiklos. Tiesa, kurį laiką dar buvo Amerikos lietuvių ekonominio centro pirmininku. 1933 metais lankėsi Lietuvoje. Skaitė paskaitas Vytauto Didžiojo universiteto studentams ir visuomenei. Bendradarbiavo "Kovoje", "Keleivyje" ir kituose spaudos leidiniuose.

Mirė gydytojas Pranas Puskunigis 1941 m. liepos 6 d. North Graftone (JAV).

Pašešupiai ties Panoviais

Juozas GVILDYS

Mokytojas Juozas Gvildys gimė 1884 m. sausio 4 d. Žuklijų kaime, Paežerėlių valsčiuje. Baigęs Veiverių mokytojų seminariją, mokytojavo pradinėse mokyklose. 1919-1920 metais dirbo Šeduvos "Saulės" progimnazijos direktoriumi, 1920 m. buvo paskirtas Kauno 1-osios gimnazijos aritmetikos ir geografijos mokytoju, o 1923 metais - Šv. Vincento Pauliečio draugijos moterų mokytojų seminarijos mokytoju. Dirbdamas Kaune, baigė Suaugusiųjų gimnaziją ir 1925 m., būdamas "Aušros" gimnazijos mokytoju, įgijo progimnazijos mokytojo cenzą. 1930 m. baigė Vytauto Didžiojo universiteto Istorijos fakultetą ir buvo paskirtas Valstybės egzaminų komisijos nariu. Pedagogikos ir blaivybės klausimais nemažai rašė periodikoje. Atskirais leidiniais išleido: "Sakomasis skaičiavimas", "Jaunimo blaivinimas per mokyklą", vadovėliai mokykloms. Antrojo pasaulinio karo metais dirbo buhalteriu. Po karo iki 1957 metų Kauno pedagoginėje mokykloje dėstė matematiką.

Mirė Juozas Gvildys 1968 m. kovo 21 d. Kaune.

J.Gvildys

Žvilgsnis į Nemuno vingį nuo Zanavykų kranto

Kun. Antanas SKELTYS

Kunigas salezietis Antanas Skeltys gimė 1884 m. sausio 5 d. Žalvėderių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Sulaukęs 18 metų, išvyko Italijon ir įstojo į Ivrėjos saleziečių įstaigą, o 1906 m. rugsėjo 29 d. oficialiai tapo saleziečiu. Mokėsi, baigė Feoglizzi saleziečių teologijos institutą ir 1914 m. rugpjūčio 5 d. buvo įšventintas kunigu. Labai norėjo misionieriauti, bet dėl trumparegystės negalėjo. Dirbo Veronos saleziečių įstaigoje, o 1920 m. tapo Estės saleziečių dvasios tėvu. Šios pareigos kun. A.Skelčiui atvėrė galimybę pradėti rūpintis iš Lietuvos į Italiją kviečiamais kandidatais į saleziečius. 1927 m. kun. A.Skelčiui pavyko gauti lietuviams Perosa Argentina saleziečių įstaigą. Tais metais kun. Skeltys su būreliu lietuvių saleziečių grįžo į Lietuvą ir Vytėnuose įkūrė pirmąją saleziečių įstaigą mūsų krašte. Kun. A.Skelčio vadovaujami saleziečiai sparčiai plėtė savo veiklą. Tik gaila, kad pradėtą darbą sujaukė bolševikai. Kun. A.Skeltys buvo ieškomas, teko pasitraukti į pogrindį. Kurį laiką kun. A.Skeltys glaudėsi Krikštonyse pas kun. Joną Reitelaitį, vėliau slapstėsi toje pačioje Dzūkijoje pas patikimus žmones. Tik Stalinui mirus, išėjo į viešumą. 1953 metais tapo Leipalingio altarista ir taip nugyveno likusį savo gyvenimą.

Kun. Antanas Skeltys SDB mirė 1960 m. liepos 28 d. Leipalingyje (Lazdijų r.). Palaidotas Griškabūdžio kapinėse.

Kun. A.Skeltys

Kun. A.Skelčio kapas Griškabūdžio kapinėse

Nepriklausomos Lietuvos saleziečių buveinė - Panemunių (Vytėnų) pilis

Zanavykai saleziečiai

Societas S. Francisci Salesii (SDB) - Šv. Pranciškaus Solezo Draugija - Šv. Jono Bosko saleziečiai - viena jauniausių Lietuvos vienuolijų. Ji įkurta 1934 metais kun. Antano Skelčio (1884-1960) iniciatyva. Kadangi kun. A.Skeltys buvo griškabūdietis, tai parvykęs vasaros atostogų iš Italijos, savo gimtosiose apylinkėse ir telkė gabius, bet neturtingus paauglius mokytis saleziečių mokykloje. Saleziečių veiklą Griškabūdyje visą gyvenimą rėmė ir kun. Juozas Vaičaitis.

Lietuvoje saleziečiai kūrėsi Vytėnų pilyje. Turėjo jie ir savo ūkį. Kun. A.Skeltys čia buvo vyresnysis ir visos Lietuvos saleziečių viršininkas. Vytėnų pilis tapo Lietuvos saleziečių atramos punktu. Čia dirbo broliai vienuoliai, gyveno iš Zanavykų kilę kunigai: Bronius Paukštys, Jonas Žemaitis, lankydavosi paskutinysis poetės Salomėjos Nėries nuodėmklausys prof. kun. Juozas Gustas. Antrosios bolševikinės okupacijos pradžioje Vytėnuose slėpėsi ne vienas Jurbarko gimnazistas. Vienuolija leido savo žurnalą "Saleziečių žinios", kuris, kaip ir vienuolija, turėjo šviesią ateitį. Antrosios bolševikinės okupacijos metais vienuolija buvo uždaryta, o vienuoliai ir kunigai išblaškyti: vieni atsidūrė Sibire, kiti slapstėsi Lietuvoje. Nelegaliai gyveno piemenaudamas Dzūkijoje ir Lietuvos saleziečių viršininkas kun. Antanas Skeltys.

Zanavykai saleziečiai Italijoje. Sėdi kunigai: Bronius Paukštys, Antanas Skeltys ir Juozas Paukštys

Jonas SUTKUS

Žurnalistas, literatas Jonas Sutkus gimė 1884 m. spalio 3 d. Tirmėnų kaime, Lekėčių valsčiuje. Baigęs Marijampolės gimnazijos keturias klases, 1902 m. įstojo į Kunigų seminariją, bet 1905 metais iš jos išstojo, pusę metų dirbo "Vilniaus žinių" redakcijoje, o 1906 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Kiek padirbėjęs "Žvaigždės" redakcijoje, 1907 m. išvyko studijuoti į Valparaiso universitetą - ten išleido du numerius šapirografuotų "Jaunimo sapnų" (vėliau tuo pačiu pavadinimu Jono Sutkaus atminimui buvo leidžiamas Lietuvių moksleivių susivienijimo laikraštis). 1909 m. redagavo "Dagį". Bendradarbiavo "Vienybėje lietuvninkų", "Lietuvoje" ir kituose leidiniuose, į juos rašė eiles, vaizdelius.

Jonas Sutkus mirė džiova 1911 m. rugpjūčio 11 d. Worcesteryje (JAV).

Literato Jono Sutkaus broliai Simonas ir Kazys

Mikytų rėvas prie Pavilkijo

Jonas DANILIAUSKAS

Matininkas, o vėliau karininkas (majoras) Jonas Daniliauskas gimė 1885 metų sausio 17 d. (kituose šaltiniuose - 1880) Sintautuose. 1903 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją, o 1906 m. - Gori-Gorkų matininkų mokyklą. Dirbo žemėtvarkininku Volynės gubernijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę ir pasiųstas į Karo mokyklą. Baigęs Karo mokyklą, kaip artilerijos karininkas, dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare. Grįžęs į Tėvynę, tarnavo Lietuvos kariuomenės Ginklavimosi valdyboje. 1924 metais, turėdamas majoro laipsnį, išėjo į atsargą. Nuo 1925 m. buvo Žemės reformos departamento direktoriumi, vėliau - Žemės reformos valdybos valdytoju.

Mirė Jonas Daniliauskas 1957 ar 1958 metais Kaune.

J.Daniliauskas

Mikytų piliakalnis Lekėčių valsčiuje

Kun. Jonas PETRIKA

Kunigas Jonas Petrika gimė 1885 m. balandžio 13 d. Būbleliuose. Baigė Seinų kunigų seminariją ir 1908 m. balandžio 1 d. buvo įšventintas kunigu. Vikaro pareigas ėjo įvairiose Sūduvos parapijose, o prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, pasitraukė į Rusiją. Kapelionu dirbo lietuvių gimnazijoje Voroneže. Čia jo mokiniais buvo ne vienas būsimasis Nepriklausomybės kovų dalyvis. Grįžęs į Lietuvą, kun. J.Petrika buvo paskirtas kapelionu į Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją. Nepriklausomos Lietuvos metais tobulinosi Nansi universitete, o grįžęs gimnazijoje dar dėstė ir prancūzų kalbą. Be pomėgio kalboms, kun. J.Petrika žavėjosi muzika, ypač opera. Kai pasaulinio garso dainininkas Fiodoras Šaliapinas gastroliuodavo Kaune, iš Marijampolės į spektaklius visados atvažiuodavo ir kun. Jonas Petrika.

Okupavus bolševikams Lietuvą, 1940 m. rudenį kun. Jonas Petrika ne tik iš kapeliono, bet ir iš mokytojo pareigų buvo atleistas. Tuomet iš Marijampolės persikėlė į nuošalią Lankeliškių parapiją, pas savo kraštietį kleboną Vaclovą Balsį, ir ėjo vikaro pareigas. Prasidėjus fašistų - bolševikų karui, 1941 m. birželio 22 d. kun. J.Petrika, Lankeliškių klebonas V.Balsys ir čia viešėjęs Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorius kun. J.Dabrila buvo suimti, nuvežti į Būdavonės giraitę prie Bartninkų ir žvėriškai nukankinti.

Kun. Jono Petrikos palaikai buvo perkelti į Kudirkos Naumiesčio kapines.

Kun. J.Petrika

Kun. J.Petrikos kapas Kudirkos Naumiesčio kapinėse

Petras NAUDŽIUS

Poetas Petras Naudžius gimė 1885 m. liepos 3 d. Kraujučių kaime, Barzdų valsčiuje. Dirbo miškininku. 1909-1913 metais gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose, buvo vienas iš "Laisvės" steigėjų. Paskelbė revoliucinę "Laidotuvių giesmę" (1907), paliko originalios ir verstinės poezijos rankraštinį rinkinį "Svajonių žiupsnelis". Pasirašinėjo slapyvardžiu Posmyla.

Mirė Petras Naudžius 1972 m. sausio 26 d. Marijampolėje.

Zanavykų girios kaip rūtos žaliuoja...

Andrius BALTRUŠAITIS

Literatas, visuomenės veikėjas Andrius Baltrušaitis gimė 1885 m. rugsėjo 21 d. Buktiškių kaime, Barzdų valsčiuje. 1901 metais suorganizavo Lietuvos mylėtojų kuopą lietuviškiems laikraščiams bei knygoms platinti, kuri netrukus persiorientavo į LSDP Zanavykų kuopą. Nuo 1902 metų Andrius Baltrušaitis, pasirašinėdamas A.Žioplelio, A.Ž-lio ir kt. slapyvardžiais, bendradarbiavo "Ūkininke", "Vienybėje lietuvninkų", "Darbininkų balse", "Naujienose", spausdino ne tik straipsnius, bet ir grožinius kūrinėlius - apsakymus, vaizdelius. Aktyviai dalyvavo 1905 metų revoliuciniame sąjūdyje.

1906 metų sausio mėnesio 31-osios naktį Andrių Baltrušaitį jo tėviškėje nušovė kazokai.

A.Baltrušaitis

Nykstantis Buktiškių kaimas

Jonas STRIUPAVIČIUS

Ūkininkas Jonas Striupavičius gimė 1885 m. rugpjūčio 1 d. Kuprių kaime, Lukšių valsčiuje, ūkininkų šeimoje. Buvo du broliai ir trys seserys, bet įvairių negandų prislėgti jie anksti išmirė. Jonas, nors ir linkęs į mokslą, baigęs keturias gimnazijos klases, grįžo į tėviškę ūkininkauti. Dėl gražaus balso apie Joną Striupavičių burdavosi kaimo jaunimas. Balsingąją Marcelę Kuncaitytę iš Staliorių kaimo išsirinko sau į žmonas. Paveldėjo iš tėvų 40 ha ūkį. Visame kaime mokyčiausias Jonas Striupavičius tapo aplinkinių ūkininkų konsultantu, naujovių ir kooperacijos įgyvendintoju. Nuolat sekė spaudą, bendravo su agronomais, eksperimentavo ir tobulino savo ūkį. 1951 metais perdavęs kolūkiui tai, kas dar buvo likę neišgrobstyta, persikėlė gyventi į Kauną pas vaikus.

Mirė Jonas Striupavičius 1953 metų gruodžio 3 d. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Benedikta Striupavičiūtė
1998

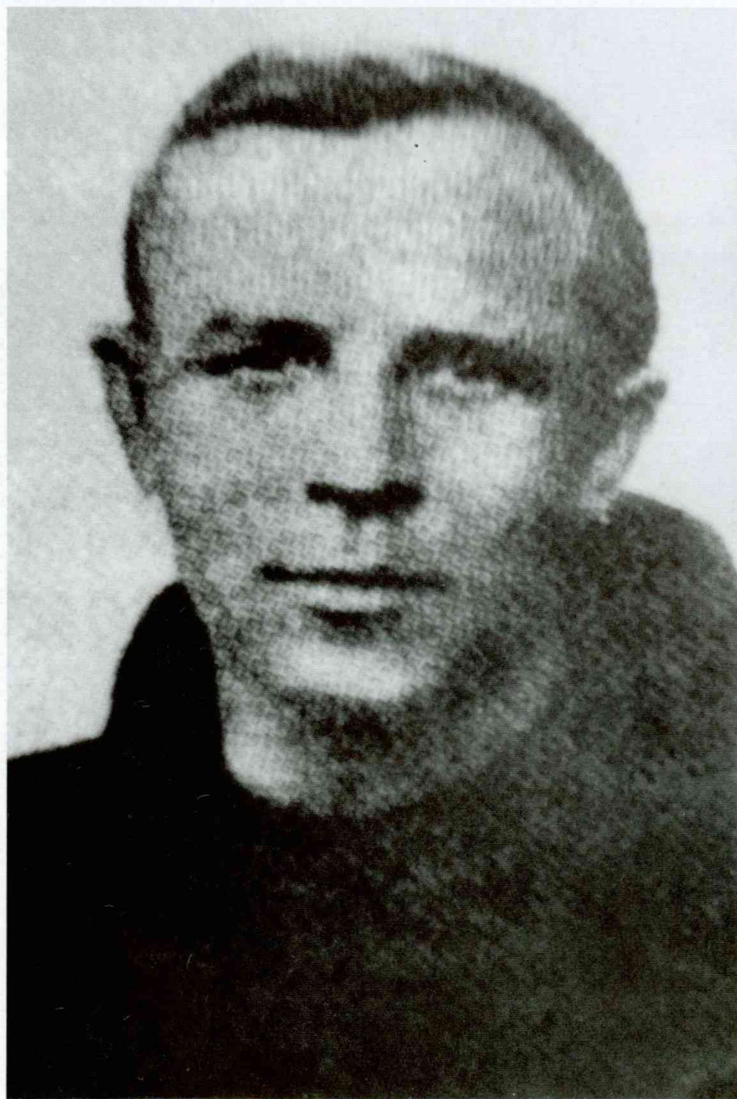
Marcelė ir Jonas Striupavičiai (1939 m.)

Lukšių pieninės valdybos nariai. Iš kairės sėdi: Antanas Bacevičius, Juozas Bacevičius, Jonas Stanaitis, Jonas Striupavičius; stovi: svečiai Petras Kariūnaitis ir Jeronimas Grybinas, Antanas Adomaitis, Kazys Petrikas, Juozas Keblinskas, Petras Ulinskas, Pranas Kaunas

Kun. Jeronimas PEČKAITIS

Kunigas pranciškonas Jeronimas Pečkaitis gimė 1885 m. rugsėjo 30 d. Rudžių kaime, Sintautų valsčiuje. Baigęs Marijampolės gimnazijos keturias klases, įstojo į Seinų kunigų seminariją ir 1908 m. buvo įšventintas kunigu. Vikaravo Turoslėje, Pilypave ir Liubave. 1914 m. spalio 26 d. įstojo į atsikuriančių pranciškonų vienuoliją Kretingoje. 1917-1918 metais vikaravo Darbėnuose. Norėdamas geriau susipažinti su pranciškonų dvasia ir gyvenimu, 1919-1920 m. viešėjo Silezijos pranciškonų provincijoje Vokietijoje. Grįžęs į Lietuvą, 1921 m. buvo paskirtas Lietuvos pranciškonų komisaru-provincijolu ir Kretingos vienuolyno gvardijonu-vyresniuoju. Aktyviai rūpinosi pranciškonų vienuolyno atkūrimu. Kandidatams ugdyti prie Kretingos gimnazijos įsteigė mokinių bendrabutį, o vienuolyne atidarė klierikų seminariją. Kaune, Žaliakalnyje, nupirko žemės ir 1924 m. pastatė dviejų aukštų vienuolyną su koplyčia. Rūpinosi tretininkų atgaivinimu, sušaukė jų kongresus Kretingoje ir Kaune. 1923 metais pradėjo leisti "Šv. Pranciškaus varpelį". Rūpinosi ir seserimis pranciškonėmis, kurios vėliau įsikūrė Padvariuose ir Žaliakalnyje. Populiarindamas pranciškonus, daug rašė į spaudą, vedė misijas. Propagavo bitininkystę, 1920 metais išspausdino knygą "Bitininkas".

Mirė kun. Jeronimas Pečkaitis OFM 1925 m. balandžio 3 d. Kaune. Palaidotas Kretingos kapinėse.

Kun. J.Pečkaitis OFM

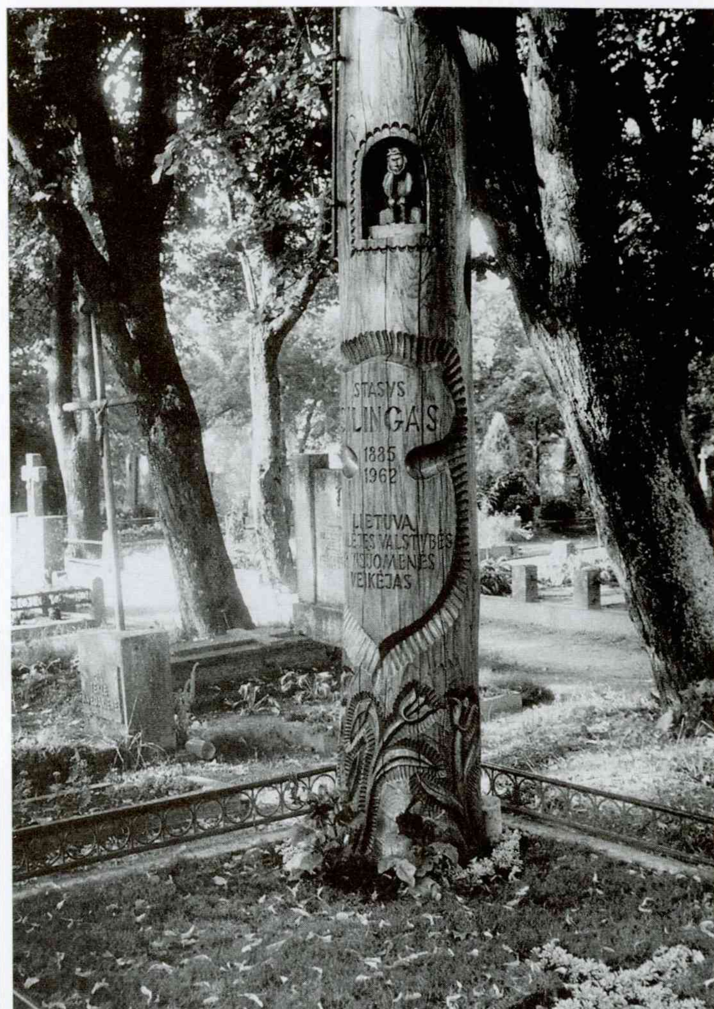
Kun. J.Pečkaičio kapas Kretingos kapinėse

Stasys ŠILINGAS

Teisininkas Stasys Šilingas gimė 1885 metų lapkričio 11 d. Vilniuje. 1905 m. baigė Vilniaus I-ąją gimnaziją, vienerius metus studijavo gamtos mokslus Maskvos universitete, o 1912 m. baigė šio universiteto Teisės fakultetą. 1914 metais grįžo į Lietuvą. 1918 metų vasarą Vilniuje išrinktas Lietuvos valstybės tarybos nariu. Buvo Teisingumo ministru. 1938 m. Stasys Šilingas iš valstybės tarnybos pasitraukė ir apsigyveno dar 1925 m. pirktame Ilguvos dvaro Misiūnų palivarke. Čia išaugino devynias savo dukras, kurios, nors ir išsibarsčiusios po pasaulį, save laiko zanavykėmis. S.Šilingą Misiūnuose, kaip ir Petrą Kriaučiūną Plokščiuose, lankydavo žinomi Lietuvos kultūrininkai.

Rusams okupavus Lietuvą, 1941 m. birželio 14 d. Stasys Šilingas su žmona Emilija ir dukra Raminta iš Misiūnų buvo ištremti į Sibirą. Stasys Šilingas į Lietuvą grįžo tik 1961 m. Žmona ir dukra mirė badu Sibire.

Mirė Stasys Šilingas 1962 m. lapkričio 13 d. Kelmėje. Palaidotas Kelmės kapinėse.

S.Šilingo kapas Kelmės kapinėse

S.Šilingas

Nemunėlio vandenėliai

Pranas PRANCKEVIČIUS

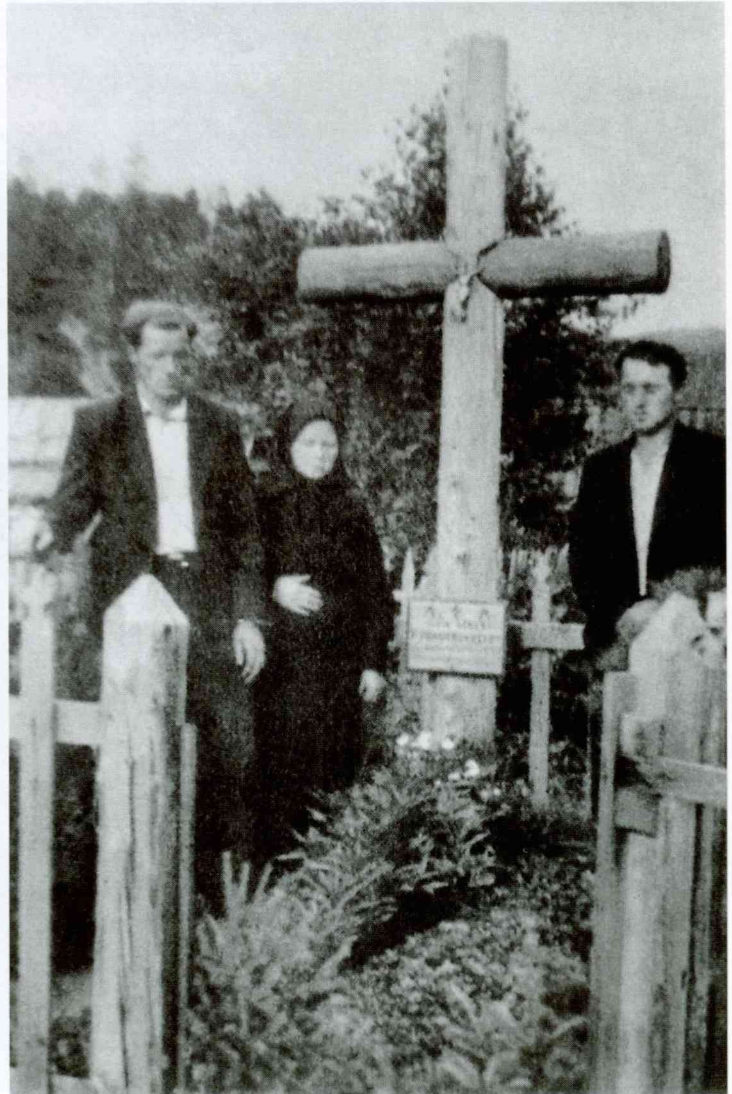
Ūkininkas Pranas Pranckevičius gimė 1885 m. Voniškių kaime, Plokščių valsčiuje. Turėjo 50 ha ūkį ant Virangės kranto prie Nemuno. Greta žemdirbystės vystė ir vietinę, kaimo žmonėms reikalingą, pramonę. Įsitaisė lentpjūvę, o dar vėliau pastatė plytinę, kad ir panemunėse mūriniai pastatai kiltų. Vedė Mariją Grybinaitę iš Kadarinių kaimo, Lukšių vls., kun. A.Grybino seserį, ir susilaukė šešeto vaikų. Buvo Plokščių valsčiaus ir Šakių apskrities tarybų nariu. 1948 metais bolševikai Praną Pranckevičių, kartu su žmona Marija ir dviem sūnumis Vitu ir Juozu, išvežė į Sibirą.

Pranas Pranckevičius mirė Sibire pirmaisiais tremties metais. Ten jis ir palaidotas.

P.Pranckevičiaus paguoda Sibire

P.Pranckevičiaus kapas Sibire

Pranas ŠTRIMAS

Verslininkas Pranas Štrimas gimė apie 1885 metus Žilių kaime, Barzdų valsčiuje. 1905 metų revoliucinio sąjūdžio laikotarpiu suorganizavo kovos dalinį, kuris kelis kartus susidūrė su rusų policija pašešupyje, Žardelių laukuose ir kitose vietose. Revoliuciniam sąjūdžiui baigiantis, kad nepakliūtų į caro nemalonę, pabėgo į Jungtines Amerikos Valstijas. Ten, tvarkingai ir sumaniai gyvendamas, praturtėjo ir, grįžęs į Lietuvą, buvo vienas iš "Drobės" fabriko steigėjų ir pirmasis direktorius.

Prasidėjus fašistų-bolševikų karui, 1941 m. birželio 26 d. Praną Štrimą Pravieniškių (Kaišiadorių r.) kalėjime sušaudė besitraukiantys raudonarmiečiai.

"Drobės" fabriko administracinis pastatas Kaune

"Drobės" fabriko gamybinis pastatas

Petronėlė UOGINTAITĖ

Sesuo Petronėlė Uogintaitė gimė 1885 metais. 1903 metais atvyko į Šveicariją ir Ingenbohlyje trejus metus mokėsi namų ruošos, gero elgesio ir užsienio kalbų. Grįžusi į Lietuvą, 1906 metais Marijampolėje atidarė Rankų darbų ir namų ruošos mokyklą, kuri buvo skirta kaimo mergaitėms, norinčioms tapti geromis šeimininkėmis.

Praūžus Pirmojo pasaulinio karo audrai ir kuriantis nepriklausomai Lietuvai, būsimasis Vilniaus arkivyskupas J.Matulaitis MIC (1871-1927) naujai besikuriančio "Vargdienių seserų" vienuolyno vyresniąja paskyrė Petronėlę Uogintaitę. Aštuonerius metus Petronėlė Uogintaitė ėjo šias nelengvas pareigas. Kartu su kitomis seserimis maišydavo skiedinį, nešiodavo savo vienuolynui statyti plytas ir kartu mokė kitus tų dalykų, kurių pati buvo išmokusi Šveicarijoje. 1926 metais Petronėlė Uogintaitė "Vargdienių seserų" vyresniosios pareigas perdavė Navickaitei.

Mirė sesuo Petronėlė Uogintaitė 1945 metais.

Ses. P.Uogintaitė

P.Uogintaitės prižiūrimam vaikų darželyje

Jonas Juozas PALUKAITIS

Mokytojas Jonas Juozas Palukaitis, save laikęs zanavyku, gimė 1885 metais (taip įrašyta antkapiniame paminkle) Skindeliškėje, Višakio Rūdos parapijoje. 1900 m. įstojo į Veiverių mokytojų seminariją, kurią baigė 1904 metais. 1906 metų sausio mėnesį buvo paskirtas Kretingos parapijinės mokyklos mokytoju. 1907 m. sausio 1 d. perkeltas į Luokę antruoju mokytoju, o 1911 m. spalio 1 d. pradėjo dirbti Naujamiesčio (Panevėžio aps.) pradinės mokyklos mokytoju. Čia ir praleido visą savo gyvenimą. Dirbdamas Naujamiesčio pradinėje mokykloje, J.J.Palukaitis padėjo jaunimui rengti vaidinimus, platino spaudą, o Pirmojo pasaulinio karo metais dalyvavo konspiracinėje veikloje prieš vokiškuosius okupantus. Auklėjimo ir blaivybės klausimais rašė į "Lietuvos žinias", "Mokyklą", "Aušrinę", "Darbo balsą". Pasirašinėjo J.Višakio, Višakėlio slapyvardžiais. Pradinėms mokykloms sudarė skaitinių knygelę "Žiburėlis" (1918), kurios buvo išleistos net trys laidos.

Mirė mokytojas Jonas Juozas Palukaitis 1918 m. gegužės 12 d. (toks įrašas antkapiniame paminkle) Panevėžyje. Kituose šaltiniuose nurodoma, jog mirė 1918 m. balandžio 12 d. Palaidotas Naujamiesčio (Panevėžio r.) kapinėse.

J.J.Palukaitis

Mokyt. J.J.Palukaičio kapas Naujamiesčio kapinėse

Vytautas Jonas GYLYS

Diplomatas Vytautas Jonas Gylys gimė 1886 m. sausio 26 d. Griškabūdyje. 1907 metais baigė gimnaziją Kaune, o 1912 metais - Petrapilio universiteto Teisių fakultetą, teisių kandidato laipsniu. 1912-1917 metais dirbo Petrapilyje, Vidaus reikalų ministerijoje. 1917-1918 m. - Suomijos generalgubernatūroje. 1919 m. - Lietuvos atstovas Suomijoje, 1921 metais - konsulas Karaliaučiuje. 1924 metais buvo konsulu Kopenhagoje, o 1927-aisiais - konsulu Rygoje, 1930 m. - generalinis konsulas Londone, 1932 metais - Klaipėdos krašto gubernatorius, 1934 m. - Charge d Affaires Briuselyje, 1937 metais tapo įgaliotuoju ministru ir nepaprastuoju pasiuntiniu Stokholme, 1938 m. tas pačias pareigas ėjo Danijoje ir Norvegijoje. 1949 m. - generalinis konsulas Kanadoje. Bendradarbiavo spaudoje, teikdamas naujienas iš tų kraštų, kuriuose gyveno ir dirbo.

Mirė Vytautas Jonas Gylys 1959 m. birželio 14 d. Toronte (Kanada).

V.J.Gylys

Klaipėda. Danės krantinė Nepriklausomybės metais

Kun. Antanas ŽIEVYS

Kunigas Antanas Žievys gimė 1886 m. vasario 11 d. Kuodžių kaime, Sintautų valsčiuje. Naumiestyje baigęs pradinį mokslą, o vėliau Marijampolėje keturias gimnazijos klases, 1902 metais įstojo į Seinų kunigų seminariją. 1908 m. baigęs seminariją, gavo diakono šventimus, o 1909-aisiais - ir kunigo. Paskirtas vikaru į Ilguvą. 1912 m. kun. A.Žievys buvo perkeltas į Račkų parapiją (Lenkija), o 1934 m. paskirtas Punsko klebonu. Čia ir ganė savo aveles iki mirties. Po Antrojo pasaulinio karo lenkų nacionalistai ir komunistai kunigą tardė, šantažavo. Dėl lietuviškumo kun. Antanas Žievys nenusileido ir bažnyčios vadovybei. Kai Lomžos kurija nusprendė Punsko bažnyčioje panaikinti lietuviškas pamaldas, šiam sumanymui pirmasis pasipriešino parapijos klebonas kun. Antanas Žievys.

Mirė kun. Antanas Žievys 1949 m. rugpjūčio 30 d. Palaidotas Punske (Lenkija).

Kun. A.Žievys

Punsko bažnyčia, kurioje 15 metų klebonavo kun. A.Žievys

Povilas BRAZAITIS

Visuomenės veikėjas Povilas Brazaitis gimė 1886 m. vasario 27 d. Barzduose. 1902 metais buvo LSDP kuopelės gimtosiose apylinkėse vienu iš kūrėjų, aktyviai dalyvavo 1905 metų revoliuciniame sąjūdyje. Persekiojamas policijos, 1909 m. paliko Lietuvą ir išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Apsistojęs Bostone, įsijungė į Amerikos lietuvių socialdemokratų sąjungos Bostono kuopelę, o taip pat dalyvavo ir LDD veikloje. Povilas Brazaitis buvo ir Lietuvių susivienijimo Amerikoje nariu, uoliu jo veikėju. Socialdemokratams jis atstovavo Bostono ALTe, o taip pat ir BALFe.

Mirė Povilas Brazaitis 1972 metais Bostone (JAV).

Zanavykų idilė...

Kun. Vincentas DUMČIUS

Kunigas Vincentas Dumčius gimė 1886 m. vasario 28 d. Mockupių kaime, Sintautų parapijoje. Pradinį mokslą ėjo Slavikuose ir Griškabūdyje. Keturias gimnazijos klases baigęs Marijampolės gimnazijoje, 1903 metais įstojo į Seinų kunigų seminariją. 1909 m. kovo 28 d. gavo kunigystės šventimus ir buvo paskirtas vikaru į Liubavą. Po pusmečio buvo perkeltas vikaru į Veisiejus, o po metų - į Miroslavą, kur darbavosi devynerius metus. Dar ketverius metus pavikaravęs Aukštojoje Panemunėje, 1923 m. suorganizavo naują parapiją - Naująją Ūtą. Čia pastatė medinę bažnyčią. Po penkerių metų buvo paskirtas į Sudargą klebonu, ten vėl statė bažnyčią, bet jau mūrinę. 1934 metais kun. Vincentas Dumčius perkeltas į Pakuonį - mūrinei bažnyčiai pristatyti bokštą. 1940 metais atkeltas į Veiverius.

Visą savo gyvenimą kun. V.Dumčius pasižymėjo uolumu, darbštumu, garsėjo kaip puikus giesmininkas ir pamokslininkas, buvo plačiai apsiskaitęs, mokėjo aštuonias kalbas. Jaunystėje rinko tautosaką.

Mockupių kaimo Dumčių šeimoje iš penkių brolių trys buvo kunigai. Kun. Vincentas gyveno ilgiausiai. Kai 1986 metais Veiverių parapijos tikintieji pradėjo ruoštis savo altaristos gimimo šimtmečiui, kunigas buvo dar geros sveikatos ir juokaudamas sakė: “Ko jūs ruošiatės tam mano gimimo šimtmečiui? O jeigu per tą laiką aš imsiu ir numirsiu?”

Taip ir buvo. Kun. Vincentas Dumčius mirė 1986 m. vasario 7 d., iki 100-ojo gimtadienio telikus trims savaitėms. Palaidotas Veiverių (Prienų r.) bažnyčios šventoriuje.

Kun. V.Dumčius

Kun. V.Dumčiaus kapas Veiverių bažnyčios šventoriuje

Kun. Vincentas ŠVELNYS

Kunigas Vincentas Švelnys gimė 1886 m. birželio 18 d. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu įšventintas 1909 m. rugsėjo 12 d. 1923-1926 m. vikaro pareigas ėjo Naumiestyje. 1928-1939 m. buvo Marijampolės ir Šakių "Žiburio" gimnazijų kapelionu. Apie 1958 m. buvo Višakio Rūdos parapijos klebonu. Aktyvus katalikiškos spaudos bendradarbis ir platintojas.

Kun. Vincentas Švelnys mirė 1959 m. Palaidotas Višakio Rūdos (Marijampolės r.) bažnyčios šventoriuje.

Kun. V.Švelnys

Kun. V.Švelnio kapas Višakio Rūdoje

Jonas BLAŽYS

Ūkininkas Jonas Blažys gimė 1886 m. birželio 21 d. Šėtijų kaime, Lekėčių valsčiuje. Tėvai Jonas Blaževičius ir Ona Seniūnaitė-Blaževičienė turėjo keturis sūnus (Ambraziejų, kuris išvyko į Ameriką, Vincą - dirbusį girininku Lietuvoje, Joną - paveldėjusį tėviškę, Kazimierą - dirbusį Marijampolės aps. inžinieriumi ir 1930 metais tragiškai žuvusį Berlyne) ir tris dukteris (Gabrielę, Teofilę, Konstanciją). Jonas Blažys vedė Oną Kudirkaitę (1903-1927) iš Barzdų valsčiaus, kuri netrukus mirė. Gedėdamas savo žmonos, antrą kartą nevedė ir visą gyvenimą našlavo. Pavyzdingai tvarkė ūkį, įrengė šiltnamius ir inspektus. Daržoves realizuodavo ne tik Kaune, bet ir Klaipėdoje. Darbininkų neskriaudė. Už darbą mokėjo gerai, o valgė prie to paties stalo. Bolševikai pavyzdingą ūkininką ir neturtingų žmonių globėją 1948 m. gegužės 22 d. ištrėmė į Sibirą. Iš ten jam buvo leista grįžti į Lietuvą tik po dešimties metų. Grįžęs kampininkavo pas buvusius savo ūkio darbininkus, kurie į jį visą laiką pagarbiai žiūrėjo.

Mirė Jonas Blažys 1977 m. rugsėjo 25 d. Palaidotas Lekėčių bažnyčios šventoriuje, greta savo žmonos.

J.Blažys

Onos Kudirkaitės-Blažienės ir Jono Blažio kapai Lekėčių bažnyčios šventoriuje

Kazimieras BLAŽYS

Šėtijų kaimo, Lekėčių valsčiaus, Blaževičių-Blažių šeima Lietuvai davė ne vieną šviesuolį. Čia gimė Vincas Blaževičius (1857-1929), vėliau tapęs Seinų kunigų seminarijos profesoriumi. Kunigo brolis Jonas Blaževičius taip pat savo vaikus leido į mokslą. Kazimieras Blažys tapo diplomuotu inžinieriumi, dirbo Marijampolės apskrityje. Deja, šis Lietuvai daug žadantis specialistas 1930 metais, vienos komandiruotės metu, žuvo Berlyne, o jo žmona ir dukra antrosios bolševikinės okupacijos metu buvo ištremtos į Sibirą.

K.Blažys

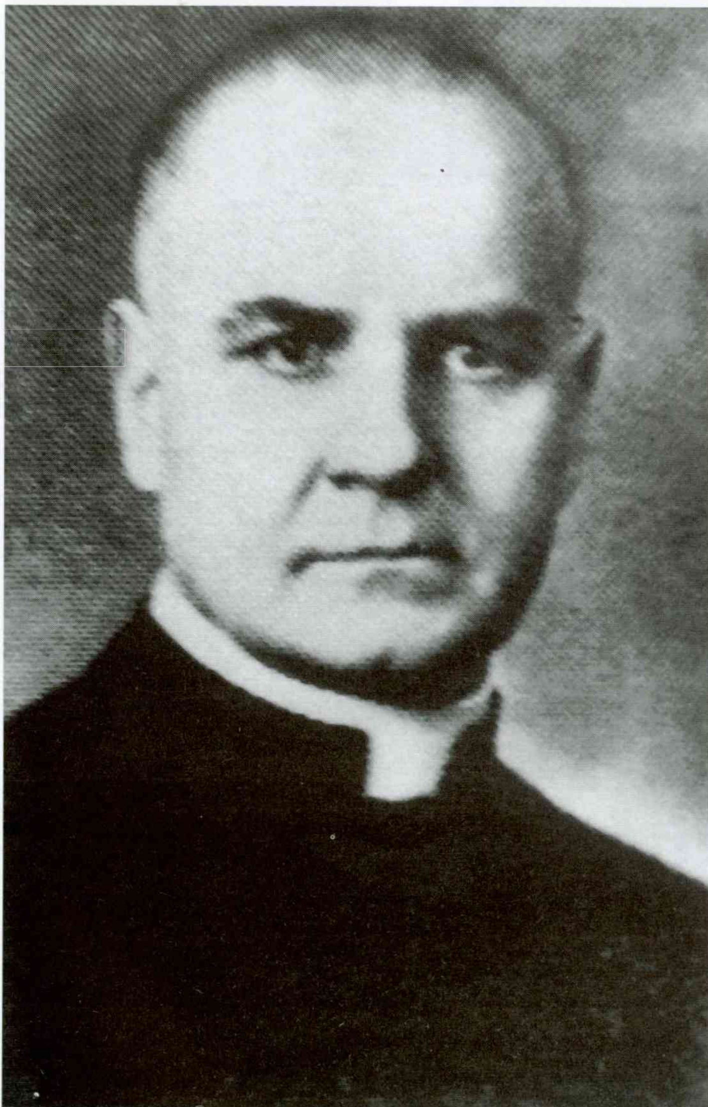
Šėtijų kaimo Blažynė (1996 m.)

Kun. Jonas Jeronimas JAKAITIS

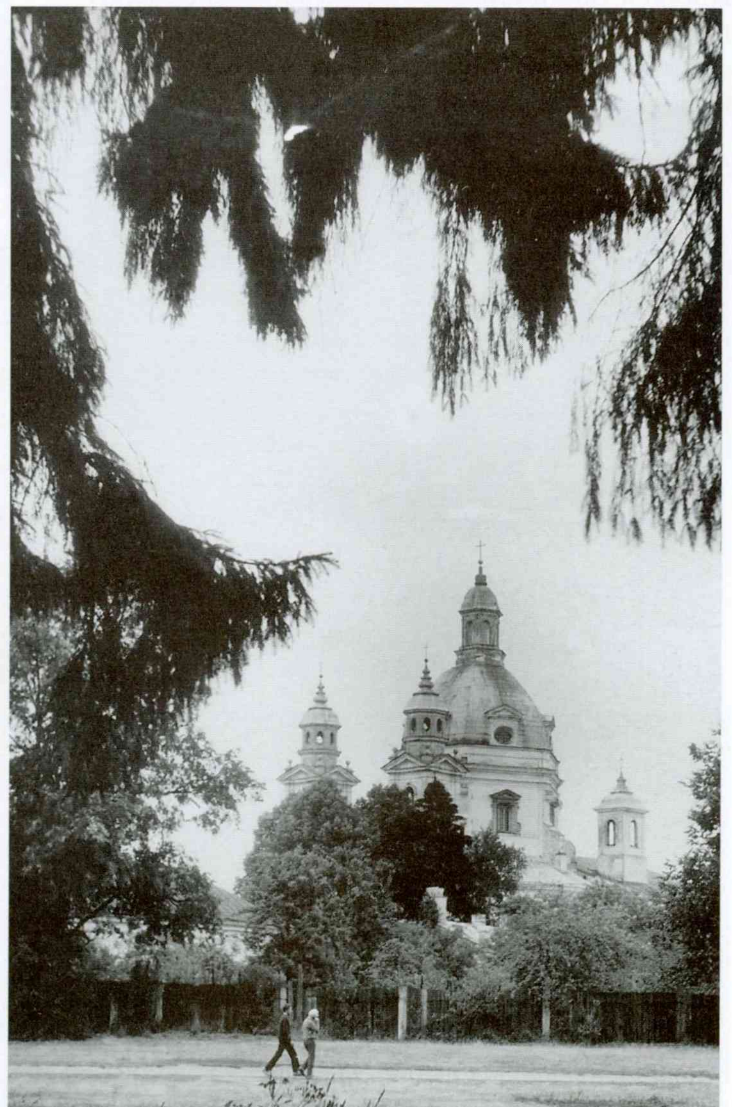
Kunigas marijonas Jonas Jeronimas Jakaitis gimė 1886 m. birželio 24 d. Bridžių kaime, Sintautų valsčiuje. Pradžios mokslą baigė Griškabūdžio mokykloje, vidurinį - Petrapilio progimnazijoje prie šv. Stanislovo bažnyčios ir Mintaujos gimnazijoje. 1903 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, bet jos nebaigė. Nuo 1906 metų teologijos mokslus tęsė Montrealio sulpicijonų seminarijoje Kanadoje. Kunigu įšventintas 1909 m. gruodžio 18 d. Nuo 1913 m. iki 1929 m. Worcesterio šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas, pastatęs bažnyčią, mokyklą, įkūręs Maironio parką. Per tą laiką taip pat parūpino žemės įkurti antrajai Worcesterio lietuvių parapijai. 1930 m. tapo marijonus. 1931 m. nupirko Thompsone žemės ir ten iš Hinsdale perkėlė berniukų kolegiją, kurią pavadino Marijampolės vardu. 1933 m. Čikagoje redagavo savaitraštį "Laivas". 1933-1939 m. - marijonų provincijolas ir Hinsdale namo vyresnysis. Marijonams ruošti čia įkūrė savą marijonų seminariją. 1939 m. išvyko į Argentiną, kur įkūrė dvi lietuvių parapijas, pastatė dvi bažnyčias, mokyklą, salę ir planavo įsteigti trečiąją lietuvių parapiją Berisso mieste. Kun. J.J.Jakaitis daug dirbo lietuvybės labui ir savo veikla nemažai prisidėjo prie laisvos Lietuvos kūrimo. Už nuopelnus Lietuvai 1935 m. apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordinu. Taip pat buvo veiklus blaivybės platintojas, įkūrė mėnesinį blaivybės laikraštį. Nuo 1905 metų bendradarbiavo "Šaltinyje", o vėliau ir kituose laikraščiuose. Spaudos darbą tęsė ir gyvendamas Amerikoje.

Mirė kun. J.J.Jakaitis MIC 1965 m. kovo 4 d. Čikagoje (JAV).

Kun. J.J.Jakaitis MIC

Pažaislis. Čia dirbo kun. J.J.Jakaitis MIC

Kun. Jonas ZDANČIUS

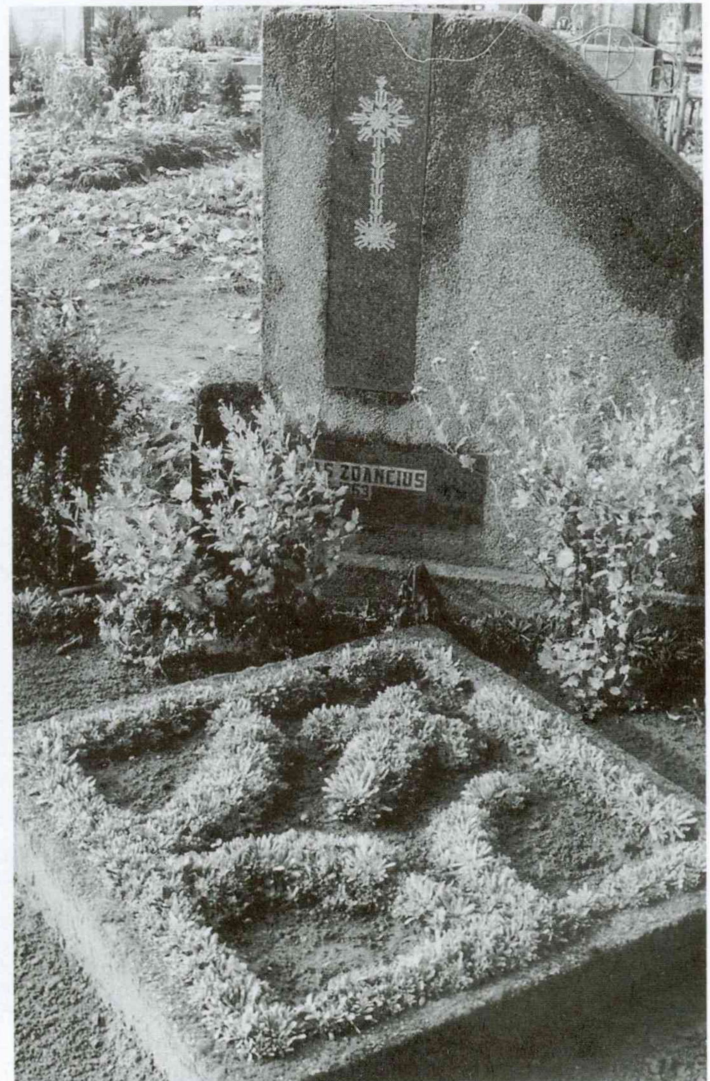
Kunigas Jonas Zdančius gimė 1886 m. birželio 19 d. Kunigu įšventintas 1914 m. lapkričio 15 d. 1940 metais buvo Šventežerio klebonu. Bolševikų kalintas. Grįžęs į Lietuvą, buvo Kaimelio (Kidulių) parapijos altarista.

Kun. Jonas Zdančius mirė 1963 metais Palaidotas Kaimelio kapinėse.

Šventežerio (Lazdijų r.), Švč.Mergelės Marijos Gimimo bažnyčia, kurioje klebonavo kun. J.Zdančius

Kun. J.Zdančiaus kapas Kaimelio kapinėse

Jonas VAILOKAITIS

Pramonininkas Jonas Vailokaitis gimė 1886 m. birželio 25 d. Pikžirnių kaime, Sintautų valsčiuje. 1908 m. baigęs Petrapilyje Prekybos ir pramonės institutą, grįžo Lietuvon ir pradėjo ekonominę veiklą. Pradžioje buvo Marijampolės "Žagrės" kooperatyvo tarnautoju. 1912 m., kartu su broliu kun. Juozapu, Kaune suorganizavo brolių Vailokaičių banką, kurio pagrindinis tikslas buvo telkti laisvą lietuvių kapitalą, supirkinėti nusigyvenusių bajorų dvarus, juos parceliuoti ir išsimokėtinai perleisti lietuviams. Per Pirmąjį pasaulinį karą liko Lietuvoje ir aktyviai dalyvavo Lietuvos laisvinimo darbe. Vokiečių okupacijos metu, dėl politinės veiklos, pateko į kalėjimą, vėliau laikytas policijos priežiūroje be teisės išvykti už savo valsčiaus ribų. 1917 m. išrinktas Tautos Tarybos nariu. 1918 m. vasario 16-ąją pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. 1920 metais buvo išrinktas Steigiamojo Seimo nariu. Buvo Valstybės finansų ir biudžeto komisijos pirmininku. Jonas Vailokaitis, kartu su broliu kun. Juozapu Vailokaičiu, įsteigė Ūkio banką ir jam vadovavo. Banko skyrius atidarė apskričių miestuose. Mėsos pramonės gaminių realizavimui suorganizavo akcinę bendrovę "Maistas". Smulkiems metalo pramonės gaminiams gaminti įsteigė "Metalo" akcinę bendrovę. Įsigijo Palemono plytinę. Prekybai kelti steigė eksporto bei importo bendroves. Jonas Vailokaitis reiškėsi ir visuomeninėje veikloje. 1927 m. buvo vienas Lietuvos aeroklubo steigėjų. 1925 m. išrinktas į Lietuvos Banko tarybą. 1940 metais pasitraukė į Vokietiją.

Mirė Jonas Vailokaitis 1944 m. gruodžio 16 d. Blankenburge (Vokietija). Atgimimo metais Jono Vailokaičio palaikai pervežti į Lietuvą ir perlaidoti greta brolio kun. Juozapo Vailokaičio Paštuvos (Kauno r.) kapinaitėse.

J.Vailokaitis

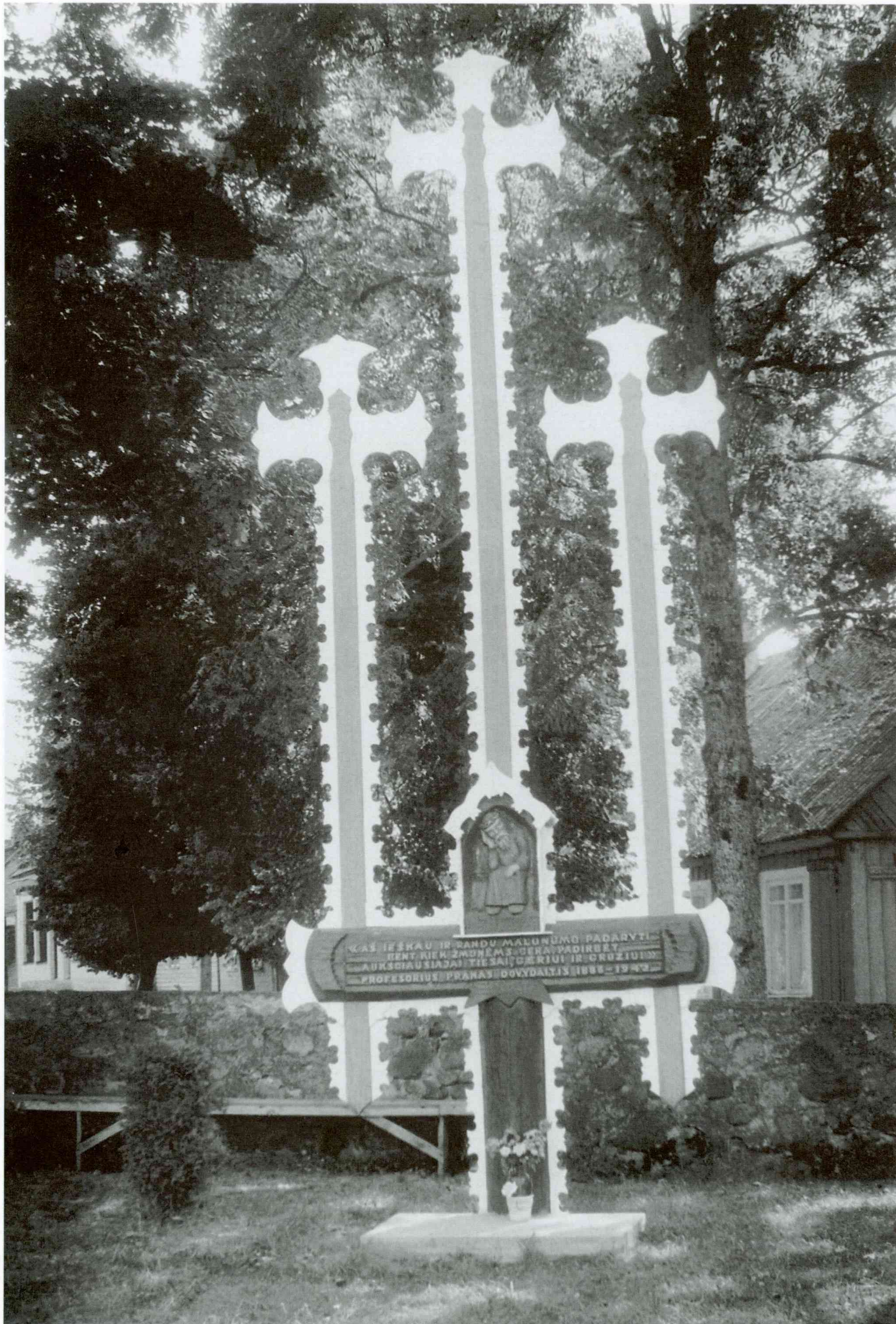

J.Vailokaičio kapas Paštuvos kapinėse

Vailokaičių sodybvietė

P.Dovydaičio atminimo kryžius Čekiškės (Kauno r.) bažnyčios šventoriuje

Pranas DOVYDAITIS

Mokslininkas Pranas Dovydaitis gimė 1886 m. gruodžio 2 d. Runkių kaime, Višakio Rūdos parapijoje. Mokėsi Višakio Rūdos pradinėje mokykloje ir Veiverių mokytojų seminarijoje, bet 1905 metais iš jos buvo pašalintas. Savarankiškai pasirengęs, 1908 m. eksternu išlaikė brandos egzaminus Marijampolės gimnazijoje ir įstojo į Maskvos universiteto Teisės fakultetą, kurį baigė 1912 metais. Vėl įstojo į to paties universiteto Istorijos ir filologijos fakultetą, bet studijas nutraukė ir 1913 metais atvyko į Vilnių redaguoti "Viltį". Naujas studijas sutrukdė baigti Pirmasis pasaulinis karas. 1916 m. P.Dovydaitis buvo Kauno "Saulės" gimnazijos, o vėliau Kauno pirmosios gimnazijos direktoriumi. 1917 metais Lietuvių konferencijoje Vilniuje išrinktas į Tautos Tarybą. 1918 metų vasario 16-ąją pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. 1919 metais vadovavo Lietuvos Respublikos vyriausybei. Nuo 1922 metų profesoriavo Lietuvos universitete. Prof. P.Dovydaitis buvo Lietuvos ateitininkų vyriausiasis vadas, Lietuvos krikščionių demokratų partijos narys. Profesorius, filosofijos daktaras P.Dovydaitis visą laiką buvo aktyvus spaudos darbuotojas. Redagavo "Ateitį", "Naująją vaidilutę", "Lietuvos mokyklą", "Kosmos", "Logos", "Soter". Buvo "Lietuviškosios enciklopedijos" viceredaktorius. Parašė originalių mokslo darbų kultūros, religijos, filosofijos temomis. 1940 m. bolševikų okupacinės valdžios atleistas iš universiteto, apsigyveno prie Čekiškės ir bandė ūkininkauti, bet 1941 metų birželį su visa šeima buvo ištremtas iš Lietuvos.

1942 m. lapkričio 4 d. prof. Pranas Dovydaitis Severouralsko lageryje Nr.35 bolševikų buvo sušaudytas.

Dovydaitynė

P.Dovydaitis

Prof. P.Dovydaičio šeima

Runkių Antano Dovydaičio šeima. Dešinėje (sėdi) prof. P.Dovydaitis

Fragmentas iš prof. P.Dovydaičio atminimo paminklo Višakio Rūdoje (Marijampolės r.)

Juozas RAUBA

Ūkininkas, visuomenininkas Juozas Rauba gimė 1886 m. Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Nuo 1906 metų tarnavo carinėje kariuomenėje Čitoje prie Amūro, kazokų gvardijos pulke, kuris priklausė generolo Semionovo armijai. Grįžęs į Lietuvą, 1914 m. liepos 30 d. vedė Marcelę Jakaitę iš Daugirdiškių (Gelgaudiškio vls.) ir ūkininkavo tėviškėje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, vėl buvo pašauktas į carinę armiją ir tarnavo artileristu Turkų fronte, atrodo, kad intendantūroje, nes turėjo galimybę remti savo brolį Vytautą Raubą (1899-1920), karo metais besimokiusį Voroneže. 1919 metais Juozas Rauba savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę ir dalyvavo kautynėse su priešais. Vėliau ūkininkavo ir dirbo Slavikų valsčiaus viršaičiu, nuo 1934 metų - Valakbūdžio pieninės kasininkas. Vadovavo Valakbūdžio šaulių būriui ir Šakių apskrities medžiotojams. 1940 m. gruodžio 17 d. Baltkojų girioje jis nušovė vieną paskutiniųjų lūšių.

1941 m. birželio 14 d. Juozas Rauba, kartu su žmona Marcele Jakaite-Raubiene, šešiolikmečiu sūnumi Jonu ir keturiolikmete dukra Eugenija, buvo ištremti į Sibirą.

1942 metais Juozas Rauba tremtyje žuvo.

Valakbūdžio šauliai 1935 metais. Iš kairės sėdi: Vyčio Kryžiaus ordininkas Vincas Jurgilas, A.Stotkevičiūtė, būrio vadas Juozas Rauba

Kun. Jeronimas VALAITIS

Kunigas Jeronimas Valaitis gimė 1887 m. kovo 12 d. Baigęs Seinų kunigų seminariją ir 1909 m. rugpjūčio 1 d. įšventintas kunigu, vikaro pareigoms buvo paskirtas į Gižus. Nuo 1924 metų klebonavo Aleksote. 1928 metais išvyko į Braziliją ir Sao Paulo mieste įkūrė lietuvišką parapiją. 1931 m. grįžo į Lietuvą ir klebonavo Gižuose. Nuo 1937 m. - Marijampolės kalėjimo kapelionas. 1956 metais buvo Vilkaviškio vikaru, vėliau altarista. Bendradarbiavo spaudoje.

Kunigas Jeronimas Valaitis mirė 1970 metais Vilkaviškyje.

Vilkaviškio M.Marijos Apsilankymo bažnyčia

Kun. J.Valaičio kapas Vilkaviškyje

Antanas KAUNAS

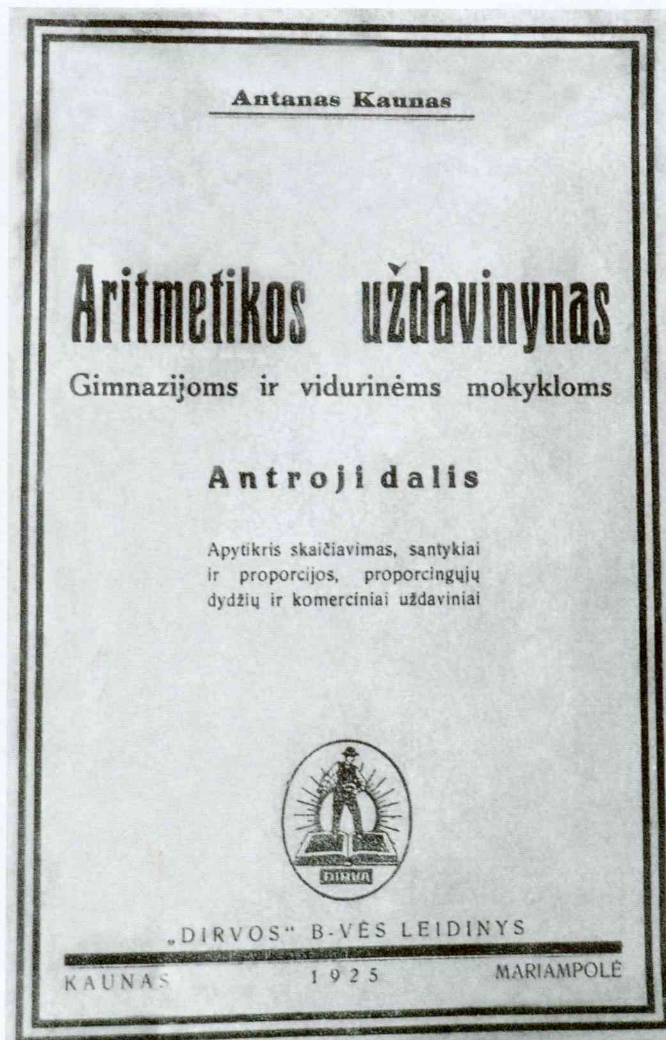
Mokytojas Antanas Kaunas gimė 1887 m. balandžio 7 d. Balseliškių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje. 1906 metais pradėjo dirbti Papilės pradžios mokyklos mokytoju. Vėliau išvyko į Maskvą, išlaikė egzaminus ir įstojo į Maskvos universiteto Fizikos-matematikos fakultetą, kurį baigė prieš Pirmąjį pasaulinį karą. 1913 m. birželio 25 d. buvo priimtas į Vilniaus Lietuvių mokslo draugiją. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo "Saulės" gimnazijos mokytoju Kaune, o nuo 1920 metų paskirtas pirmosios Kauno gimnazijos mokytoju. Nuo 1927 metų tapo Kauno "Aušros" berniukų gimnazijos mokytoju ir vicedirektoriumi. Nuo 1928 m. - Švietimo ministerijos egzaminų komisijos narys. Antanas Kaunas buvo iš tų mokytojų, kurie Nepriklausomybės metais lietuviškas mokyklas stengėsi aprūpinti savais originaliais vadovėliais. Jis parengė ir išleido "Aritmetikos uždavinyną", "Skaičiavimo vadovėlį", "Algebros uždavinyną", "Plokštumos trigonometriją". 1944 metais, artėjant frontui, pasitraukė į Žemaitiją. Karui baigiantis, pradėjo dirbti Šventojoje. Dėstė matematiką, fiziką, rusų kalbą, buvo Šventosios progimnazijos direktoriumi.

Mirė mokytojas Antanas Kaunas 1973 m. gruodžio 23 d. Palaidotas Šventosios kapinėse.

A.Kaunas

A.Kauno "Aritmetikos uždavinyno" viršelio faksimilė

Antanas Kaunas

Aritmetikos uždavinynas

Gimnazijoms ir vidurinėms mokykloms

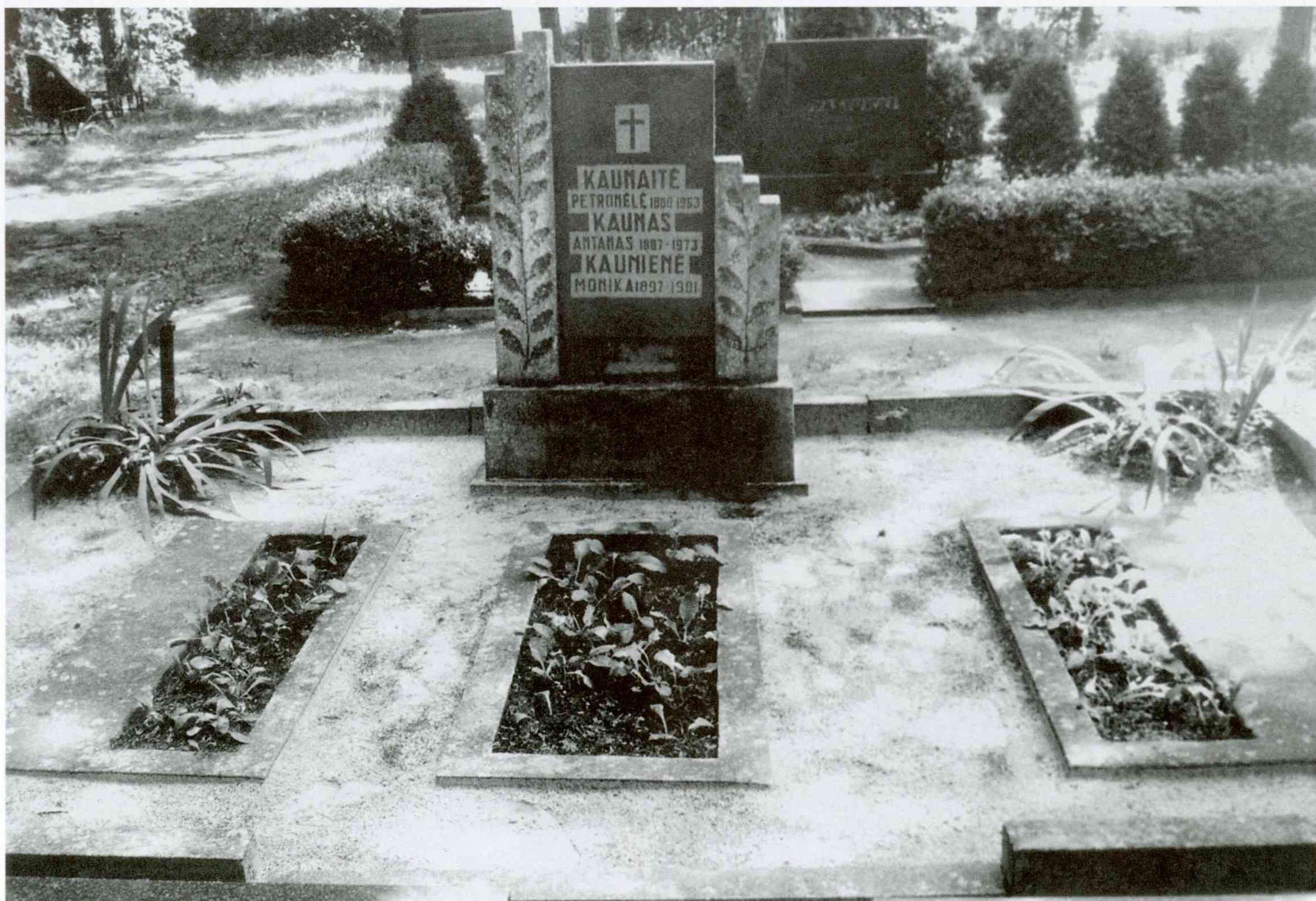
Antroji dalis

Apytikris skaičiavimas, santykiai ir proporcijos, proporcingųjų dydžių ir komerciniai uždaviniai

„DIRVOS" B-VĖS LEIDINYS

KAUNAS 1925 MARIAMPOLĖ

Mokyt. Antano Kauno ir jo šeimos kapai Šventosios kapinėse

Kun. S.Mikelkevičiaus statyta bažnyčia Barzduose

Kun. Stasys MIKELKEVIČIUS

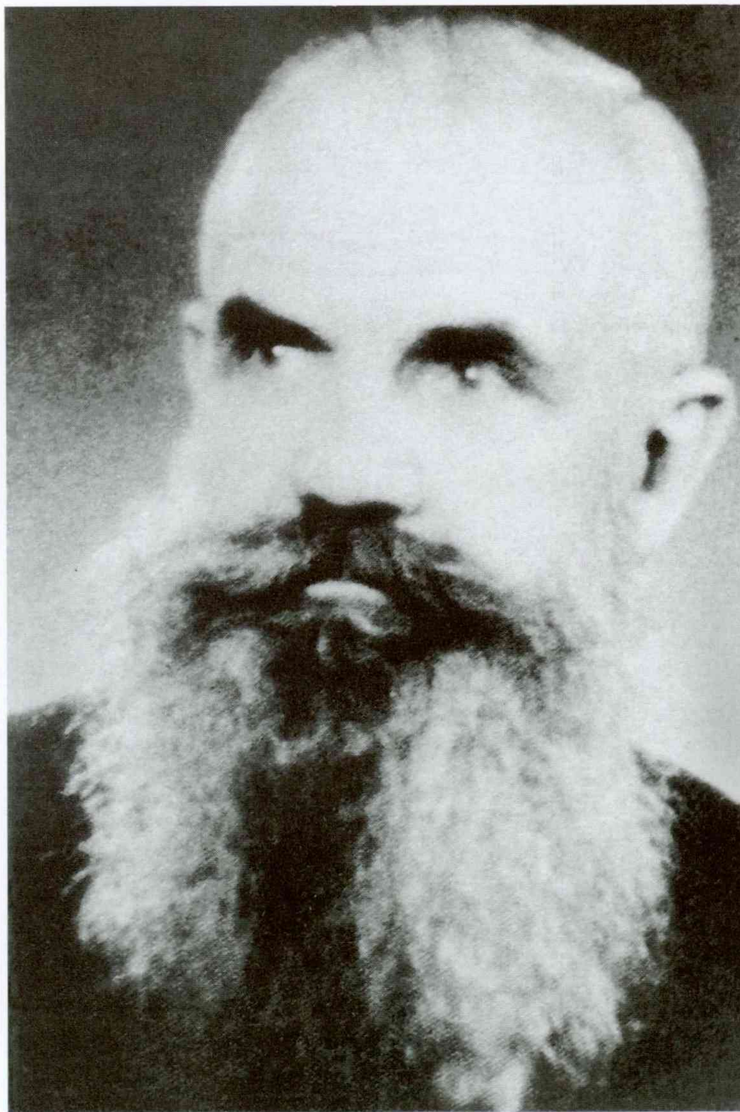
Kunigas Stasys Mikelkevičius gimė 1887 m. balandžio 13 d. (antkapiniame paminkle gimimo data - 1889), Gelgaudiškio valsčiuje. Baigęs Seinų kunigų seminariją, kunigu įšventintas 1912 m. kovo 3 d. Iki 1923 metų dirbo Plokščių parapijos vikaru, 1924-1938 m. - Barzdų klebonu. Čia jo rūpesčiu 1934 metais buvo pastatyta dabartinė Barzdų bažnyčia. Įsteigė Mergaičių žemės ūkio ruošos mokyklą. 1938 metais iš Barzdų buvo perkeltas į Miroslavą. Buvo Seirijų dekanato dekanu. Vokiečių okupacijos metais Miroslavo klebonijoje priglaudė dailininką, kuris restauravo ar tai naujai nutapė visų altorių paveikslus. Uždažė lenkiškus įrašus po stacijomis, šventoriuje panaikino apleistus laidojimo rūsius. Priglaudė senatvėje kun. Vincą Citavičių, vilnietį kunigą Viktorą Zavadskį mokė lietuvių kalbos. 1945 metais buvo iškeltas į Liudvinavą. Trumpai tarnavo Vilkaviškio vyskupijos kancleriu. 1949 m. gegužės 3 d. okupantų suimtas ir kalintas Sibire. Į Lietuvą grįžo 1961 m. paralyžiuotas. Nuo 1965 metų - altarista Kazlų Rūdoje. Šis zanavykas buvo be galo uolus, blaivus, idealistas kunigas.

Mirė kunigas Stasys Mikelkevičius 1975 m. sausio 26 d. (paminkle įrašyta - 1975 01 25). Palaidotas Barzdų kapinėse.

Kun. S.Mikelkevičiaus antkapinio paminklo fragmentas

Kun. S.Mikelkevičius, grįžęs ir Sibiro tremties

Kun. Augustinas NEVERAUSKAS

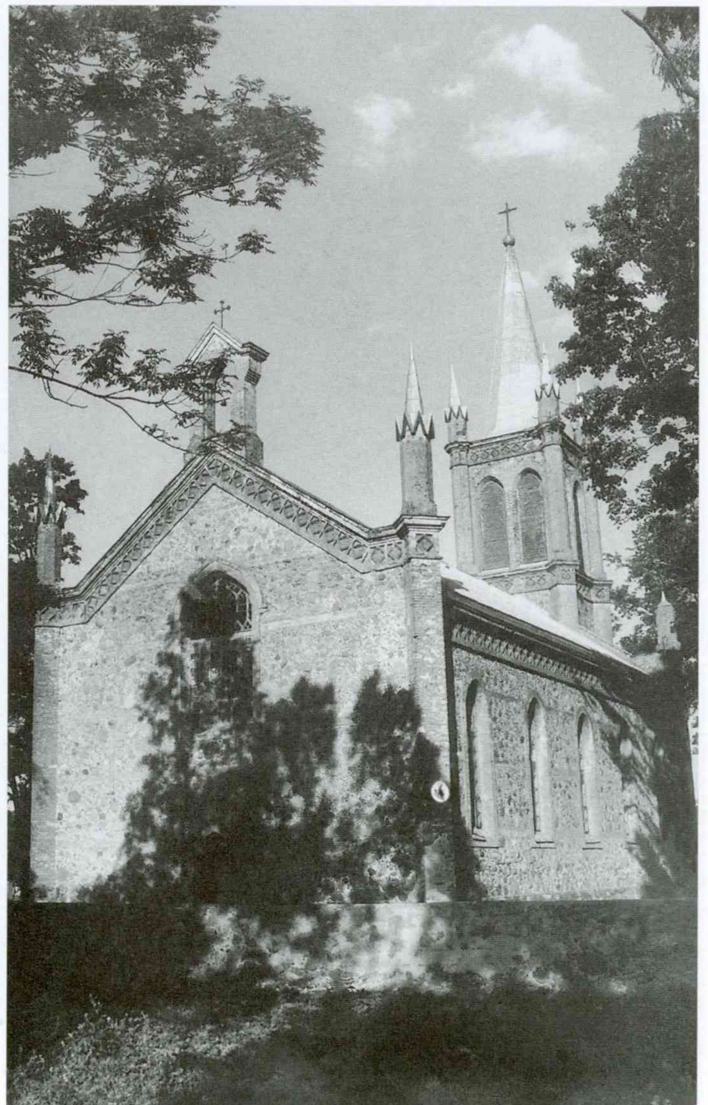
Kunigas Augustinas Neverauskas gimė 1887 m. liepos 9 d. Išdagų kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Mintaujos gimnazijoje, 1903-1908 metais - Seinų kunigų seminarijoje, o 1909-1912-aisiais - Fribourgo universitete Šveicarijoje, kur gavo teologijos licenciato laipsnį. Kunigu įšventintas 1910 m. liepos 17 d. Grįžęs į Lietuvą, 1913-1919 metais sielovados darbą dirbo lenkų parapijose. 1919-1920 m. vikaravo Meteliuose. 1921-1929 m. - kunigų seminarijos profesorius Gižuose, 1929-1943 m. - Marijampolės berniukų ir mergaičių gimnazijų ir Mokytojų seminarijos kapelionas. Karo metais pasitraukė iš Lietuvos. 1951 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas ir apsistojo prie šv. Kryžiaus bažnyčios Čikagoje.

Kunigas Augustinas Neverauskas mirė 1964 m. gegužės 5 d. Čikagoje (JAV).

Kun. A.Neverauskas

Šv.Antano Paduviečio bažnyčia Gižuose (Vilkaviškio r.)

Vincas GVILDYS

Karininkas Vincas Gvildys gimė 1887 m. liepos 23 d. Žuklijų kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1908 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją ir iki Pirmojo pasaulinio karo mokytojavo. Pašauktas į rusų kariuomenę, 1917 m. baigė Kazanės karo mokyklą ir tarnavo atskirame lietuvių batalione Vitebske, kur ėjo bataliono iždininko pareigas. Bolševikams batalioną nuginklavus, grįžo į Lietuvą. 1919 metų sausio 13-ąją Vincas Gvildys savanoriu stojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę ir tarnavo Aukštojoje Panemunėje. Vincas Gvildys, tarnaudamas antrajame pėstininkų pulke, kovojo prieš bolševikus Kėdainių-Ramygalos-Panevėžio-Subačiaus-Obelių-Daugpilio fronte. Prieš bermontininkus kariavo ties Radviliškiu ir dalyvavo bermontininkų persekiojime iki Klaipėdos krašto ribos.

1920 metų lapkričio 21 d., lietuviams supant lenkų fronto kairįjį sparną, leitenantas Vincas Gvildys, pakirstas priešo kulkos, krito lyg audros palaužtas galingas ąžuolas. Palaidotas leit. Vincas Gvildys Paežerėlių kapinėse.

Ltn. V.Gvildys

Ltn. V.Gvildžio kapas Paežerėlių kapinėse

Kun. Kazimieras RĖKLAITIS

Kunigas marijonas Kazimieras Rėklaitis gimė 1887 m. spalio 22 d. Sintautuose. Pradžios ir vidurinį mokslą baigė Marijampolėje. 1904 metais įstojo į Petrapilio kunigų seminariją. Kadangi kunigo šventimus gauti buvo per jaunas, todėl buvo pasiųstas studijuoti į Popiežinį Grigaliaus universitetą Romoje. Baigė studijas filosofijos ir teologijos daktaro laipsniu ir 1913 m. spalio 28 d. buvo įšventintas kunigu. Grįžtant į Lietuvą, prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas. Buvo paskirtas Petrapilio kunigų seminarijos profesoriumi. Petrapilyje dalyvavo lietuvių visuomeninėje veikloje ir bendradarbiavo spaudoje. 1917 metais dalyvavo Petrapilio lietuvių seime. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir įstojo į marijonus. 1918-1923 metais globojo naujai susikūrusią Nekalto Prasidėjimo seserų kongregaciją. 1923-1925 m. dirbo tarp Čikagos lietuvių, tvarkė marijonų naujokyno reikalus, redagavo "Laivą", padėjo redaguoti "Draugą". 1925 metais apsigyveno Romoje ir čia jam buvo pavesta suorganizuoti Tarptautinę marijonų kolegiją. Tuo pačiu metu (Lietuvos vyskupų pavedimu) sėkmingai rūpinosi Lietuvos bažnytiniais reikalais Romos kurijoje. 1940-1947 metais vėl gyveno Amerikoje, ėjo marijonų vizitatoriaus ir provincijolo pareigas. Grįžęs iš Amerikos į Romą, dirbo marijonų centre, o 1952 metais buvo paskirtas generaliniu postulatoriumi ir pirmiausia užvedė arkivyskupo Jurgio Matulaičio beatifikacijos bylą. Bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje, išspausdino keletą dvasinio gyvenimo knygelių.

Mirė kun. Kazimieras Rėklaitis MIC 1967 m. spalio 21 d. Romoje (Italija).

Kun. K.Rėklaitis MIC

Antkapinė marmuro lenta Campo Verano kapinėse, Marijonų skyriuje. Čia palaidoti vysk. P.Būčys, vysk. P.Brazys, kun. K.Rėklaitis, kun. J.Vaišnora. Igno Urbono nuotrauka (1987 m.)

Ona PUIDOKAITĖ-LIŪDŽIUVIENĖ

Visuomenininkė Ona Puidokaitė-Liūdžiuvienė gimė 1887 m. lapkričio 30 d. Sutkuose. Į Angliją išvyko 1905 metais ir netrukus ištekėjo už Petro Liūdžiaus. Viena pirmųjų lietuvybės ir katalikybės išlaikymo pionierių tarp Anglijos išeivių, 1915 m. - viena iš steigėjų pašalpinės Šventos Onos moterų draugijos, nuolatinė valdybos narė, nuo 1929 metų - jos pirmininkė. 1938 metais buvo Didžiosios Britanijos lietuvių tarybos iždininke. Vaikams organizavo lietuviškas mokykléles, vaidinimus bei koncertėlius. Lietuviška dvasia išauklėjo ir savo gausią šeimą.

Mirė Ona Puidokaitė-Liūdžiuvienė 1967 metų rugsėjo 21 d. Londone (Anglija).

O.Puidokaitė-Liūdžiuvienė

Šv.Onos draugijos valdyba Londone. Iš kairės sėdi: M.Čečetienė, M.Urbienė, I.Savulienė, O.Liūdžiuvienė (pirmininkė), M.Degesienė, Švedienė (1938 m.)

Juozas ARDICKAS

Visuomenininkas Juozas Ardickas gimė 1887 m. Žėglių kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. 1912 metais baigęs specialią gyvulininkystės ir pienininkystės mokyklą ir tarnaudamas žemės tvarkomosiose komisijose Kauno gubernijoje, aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime. Organizavo pirmąsias ūkininkų kooperacines pienines bei galvijų kontrolės ratelius. Nuo 1922 metų dirbo žemės ūkio srityje. Nuo 1927 metų J.Ardickas buvo Žemės ūkio rūmų gyvulininkystės skyriaus vedėju. Bendradarbiavo spaudoje, pasirašinėdamas Mikų Dėdės, Juozo Žėgliškio ir kitais slapyvardžiais. Rašė į "Lietuvą", "Klaipėdos žinias", "Lietuvos žinias", "Trimitą", "Lietuvos dirvą", "Ūkininkų balsą", "Mūsų rytojų", "Ūkininko patarėją" ir kt. Nuo 1927 iki 1931 metų pabaigos redagavo Žemės ūkio rūmų leidžiamą savaitraštį "Ūkis ir gyvenimas".

J.Ardickas

"Pienocentro" taryba. Antrasis iš dešinės sėdi J.Ardickas

Slavikų bažnyčios varpinė, kurioje spaudos draudimo metais buvo slepiami lietuviški laikraščiai ir knygos

Motiejus PEČIULIONIS

Generolas leitenantas Motiejus Pečiulionis su zanavykais susijęs tuo, kad jo konspiraciniame bute Tirmėnų kaime, Lekėčių valsčiuje, 1945 metų rugpjūtyje buvo atkurtas LLA štabas, o generolas paskirtas LLA ginkluotųjų pajėgų vyriausiuoju vadu.

Gimė Motiejus Pečiulionis 1888 m. sausio 31 d. Randiškės k., Krosnos vls. Baigęs Rudaminos pradinę mokyklą, 1900 metais įstojo į Suvalkų gimnaziją, kurią baigęs, 1908 m. įstojo į Petrapilio universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. Aktyviai dalyvavo slaptoje lietuvių studentų veikloje. 1914 metų rudenį M.Pečiulionis stojo į rusų kariuomenę ir buvo pasiųstas į Karo mokyklą, kurią baigė 1916 m. Tapęs artilerijos specialybės karininku, dalyvavo mūšiuose prieš vokiečius ir austrus. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir dirbo "Darbo balso" redakcijoje Vilniuje. 1919 metų sausyje savanoriu stojo į atsikuriančią Lietuvos kariuomenę, o jau balandžio pradžioje Daugų-Varėnos fronte kovėsi prieš

Gen. M.Pečiulionis

Lietuvos kariai Klaipėdoje Nepriklausomybės metais

bolševikus. Zarasų kautynėse M.Pečiulionis vadovavo naujai sudarytai ketvirtajai baterijai ir su ja praėjo visą Nepriklausomybės kovų kelią. Dalyvavo kautynėse prieš bolševikus prie Daugailių, užimant Salaką. Rugpjūčio 31 d. M.Pečiuliono vadovaujama baterija apšaudė bolševikų rankose buvusį Daugpilį. Kovoje prieš bermontininkus baterija dalyvavo Radviliškio išvadavime. 1920 m. M.Pečiulioniui teko kautis ir prieš klastingai Lietuvą puolusį Želigovskį. 1921 m. balandžio 24 d. kapitonas M.Pečiulionis buvo paskirtas diviziono vadu, o vėliau - trečiojo artilerijos pulko vadu. Už narsą ir sumanumą Nepriklausomybės kovose Motiejus Pečiulionis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 4-ojo ir 5-ojo laipsnio ordinais. 1922-1926 metais M.Pečiulionis aukštuosius artilerijos mokslus studijavo Prancūzijoje. 1926 m. pulkininkas leitenantas M.Pečiulionis jau buvo artilerijos Tiekimo skyriaus viršininku, o nuo 1930 m. birželio 1 d. - Generalinio štabo Ginklavimo valdybos viršininku. 1935 m. kovo 1 d. Motiejui Pečiulioniui buvo suteiktas generolo leitenanto karinis laipsnis, o 1936 m. Respublikos prezidento aktu Nr.83 jis buvo paleistas į atsargą.

Gyveno Kaune, bendradarbiavo spaudoje, dirbo Amerikos prekybos bendrovės automobilių skyriaus viršininku. Vokiečių okupacijos metais M.Pečiulionis su savo bendraminčiais įkūrė Vyriausiąjį Lietuvos išsivadavimo komitetą - VLIK'ą, o VLIK'as generolą paskyrė Lietuvos kariuomenės vadu. 1944 m. buvę Lietuvos kariuomenės aukšto rango karininkai Kaune sukūrė nelegalią karinę sukilimo organizaciją “Karinė Taryba”, kurios nariu buvo ir generolas M.Pečiulionis. Antrą kartą Lietuvą užėmus bolševikams, perėjo į pogrindinę veiklą ir apsimetė kerdžiumi. 1945 m. vasarą Tirmėnų kaime Jono Stanislovaičio sodyboje generolas M.Pečiulionis buvo suimtas. 1948 metais gen. M.Pečiulionis buvo nuteistas 10 metų Šiaurės lagerio. 1956 m. grįžęs iš tremties, apsigyveno Švenčionėliuose, vėliau Ilguvos senelių invalidų namuose.

Generolas leitenantas Motiejus Pečiulionis mirė 1960 m. sausio 26 d. Ilguvoje. Palaidotas Aukštosios Panemunės kapinėse.

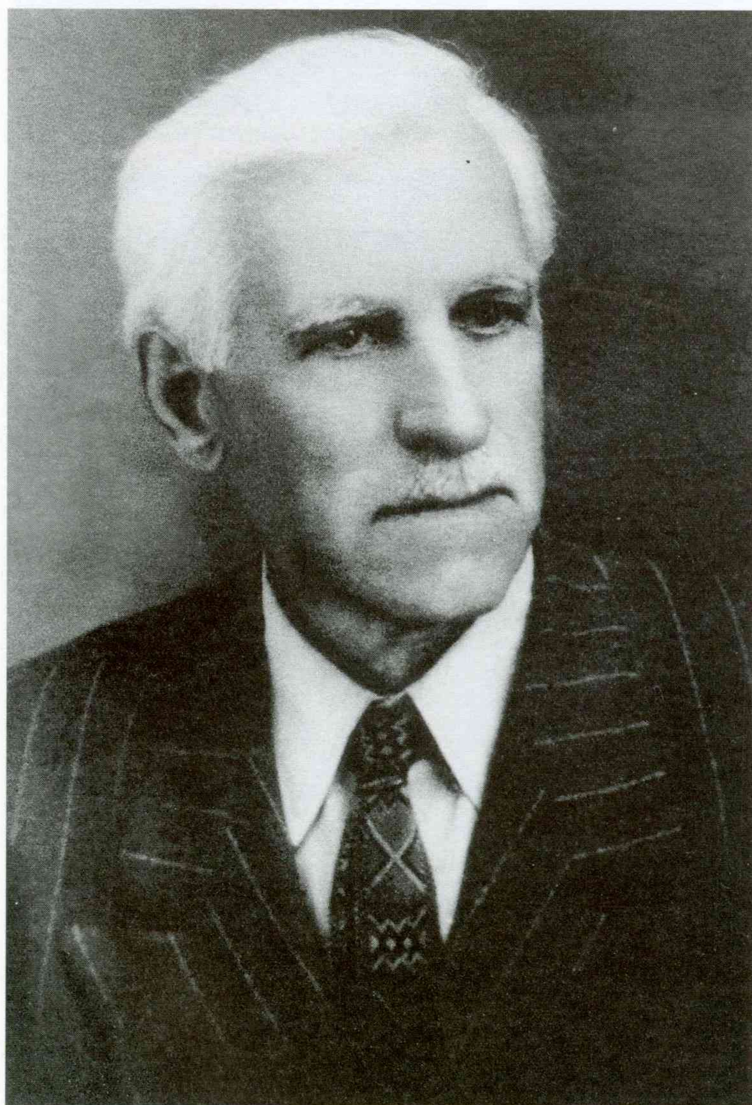
1945 m. šiame pastate, gen. M.Pečiulionio konspiraciniame bute Tirmėnuose (Lekėčių vls.), buvo atkurtas Lietuvos Laisvės Armijos štabas

Tarnautojas Simonas Sutkus gimė 1888 m. gegužės 31 d. Tirmėnų kaime, Lekėčių valsčiuje. Nepriklausomos Lietuvos metais raštininku dirbo Krašto apsaugos ministerijoje, 1921-1924 metais Jūrėje buvo girininku, vėliau dirbo Kaune, "Spindulio" spaustuvėje, o 1939 m., kiek padirbęs Susisiekimo ministerijos Sauskelių valdyboje, perėjo dirbti į Kauno socialinį skyrių. 1940 metais darbavosi Kauno apskrities valdyboje. Bolševikams okupavus Lietuvą, gyveno ir ūkininkavo tėviškėje, Tirmėnų kaime. Vokiečių okupacijos metais dirbo Lekėčių valsčiaus raštininku. 1944 m. Simonas Sutkus buvo suimtas ir išvežtas į Vorkutą, kur vienuoliką metų dirbo anglies kasyklose. Grįžęs į Lietuvą, apsigyveno tėviškėje.

Mirė Simonas Sutkus 1978 metais Tirmėnuose. Palaidotas Kretkampio kaimo kapinaitėse.

S.Sutkus

S.Sutkaus kapas Kretkampio kapinaitėse

Kun. Konstantinas VASYS-VASILIAUSKAS

Prelatas Konstantinas Vasys-Vasiliauskas gimė 1888 m. liepos 14 d. Narkūnų kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Kaune baigęs keturias gimnazijos klases, įstojo į Seinų kunigų seminariją. 1911 metais išvyko į JAV. Kiek padirbęs "Draugo" ir "Kataliko" redakcijose, 1912 m. išvyko į Kanadą ir įstojo į Montrealio kunigų seminariją. Kunigu įšventintas 1913 m. liepos 16 d. Vikaravo šv. Kazimiero parapijoje Worcesteryje. 1915 metais buvo paskirtas lietuvių parapijos Westfelde organizatoriumi. Čia pastatė bažnyčią, kleboniją, steigė lietuvių religines organizacijas. Nuo 1925 m. - klebonas Worcesteryje, o 1927-1929 m. vėl klebonavo Westfelde. Nuo 1929 metų - klebonas Aušros Vartų parapijoje Worcesteryje, kur baigė statyti bažnyčią. Klebonaudamas visur aktyviai dirbo ir lietuviškose religinėse organizacijose. Buvo vienas Lietuvių katalikų moksleivių susivienijimo steigėjų. Redagavo "Kunigų Vienybės" biuletenį. Rėmė įvairias draugijas, vienuolynus, spaustuves. Išleido keletą lietuviškų knygų.

Prel. K.Vasys-Vasiliauskas

Maštaičių (Norkūnų) piliakalnis prie prel. K.Vasiliausko gimtinės

Cecilija BINDOKAITĖ

Mokytoja Cecilija Bindokaitė gimė 1888 m. rugpjūčio 16 d. Rygoje. Pirmojo pasaulinio karo metais pasitraukusi į Rusiją, mokėsi lietuvių gimnazijoje Voroneže. Apie 1920 metus, giminaičio kun. J.Skinkio pakviesta, atvyko į Žemąją Panemunę, kur mokytojavo pradžios mokykloje. Dirbdama mokykloje, C.Bindokaitė organizavo švietimo kursus suaugusiems bei jaunuoliams, o merginoms - rankdarbių užsiėmimus. Režisavo mokinių ir suaugusiųjų rengiamus vaidinimus. Aktyviai veikė moterų šaulių organizacijoje, buvo kuopos vadė. Su jaunaisiais ūkininkais dalyvavo parodose, globojo pavasarininkus, organizavo ekskursijas po gimtąsias apylinkes ir tolimesnes vietoves. Buvo sukaupusi nemažą savo asmeninę biblioteką, kuria naudojosi ir Žemosios Panemunės žmonės. 1941 m. birželio 14 d. mokytoją Ceciliją bolševikai ištrėmė į Sibirą, Altajaus kraštą. Į Lietuvą grįžo 1956 metais ir vėl apsigyveno Žemojoje Panemunėje.

Mirė mokytoja Cecilija Bindokaitė 1978 m. spalio 31 d. Palaidota Žemosios Panemunės kapinėse.

C.Bindokaitė

C.Bindokaitės kapas Žemosios Panemunės kapinėse

Kun. Ignas STARKUS

Prelatas Ignas Starkus - buvęs Šakių "Žiburio" gimnazijos direktorius - gimė 1888 m. liepos 31 d. Tolkūnų kaime, Miroslavo parapijoje. Lankė Marijampolės gimnaziją, o 1906 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, kurią baigęs, 1911 m. rugpjūčio 6 d. buvo įšventintas kunigu. Vikaro pareigas ėjo Balbieriškyje ir Marijampolėje. Pirmojo pasaulinio karo metais pasitraukė į Rusiją, o 1915-aisiais įstojo į Petrapilio dvasinę akademiją, kurią 1918 m. baigė teologijos kandidato laipsniu. Grįžęs į Lietuvą, buvo paskirtas Šakių "Žiburio" gimnazijos direktoriumi ir šias pareigas ėjo iki 1926 metų. Nuo 1926 m. kun. Ignas Starkus klebonavo Šakiuose, vėliau Veiveriuose, o nuo 1932 m. buvo Virbalio klebonu. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje pasitraukė į Vokietiją. 1948 metais pakeltas prelatu. 1951 m. išvyko į JAV pas savo brolį kun. dr. Joną Starkų Elizabethe.

Mirė prelatas Ignas Starkus 1956 m. rugsėjo 9 d. Elizabethe (JAV).

Prel. I.Starkus

Šakių "Žiburio" gimnazijos 2-oji abiturientų laida 1927 metais. Centre sėdi gimnazijos direktorius kun. I.Starkus

Pranas DAILIDĖ

Mokytojas, teisininkas ir publicistas Pranas Dailidė gimė 1888 m. rugsėjo 29 d. Sintautuose. 1907 metais aukso medaliu pabaigęs Marijampolės gimnaziją, pradėjo studijuoti Petrapilio universiteto Matematikos fakultete, kurį baigė 1911 metais. 1911-1918 m. Pranas Dailidė mokytojavo Marijampolės, Częstochowos ir Tbilisio gimnazijose. 1935 metais Vytauto Didžiojo universitete įsigijo teisininko diplomą. 1921-1939 m. (su pertraukomis) tarnavo Lietuvos Užsienio reikalų ministerijoje, dirbo ELTA direktoriumi. Vokiečių okupacijos metais mokytojavo Kaune ir vertėsi advokato praktika. Pasitraukęs į Švediją, dirbo slavų kalbų asistentu Stokholmo universitete. Į JAV išvyko 1947 metais. Nuo 1951 metų Syracuso universitete dėstė rusų kalbą, bendradarbiavo spaudoje, priklausė visuomeninėms organizacijoms.

Mirė Pranas Dailidė 1965 m. rugsėjo 1 d. Syracuse (JAV).

P.Dailidė

Liekaičio tvenkinys Lekėčiuose

Kun. Antanas DAILIDĖ

Kanauninkas Antanas Dailidė gimė 1888 m. gruodžio 19 d. (antkapiniame paminkle įrašyta gegužės 7-oji, ko gero, nuolat akcentuota kunigystės šventimų diena), Barandų kaime, Sintautų valsčiuje. 1899-1904 metais mokėsi Marijampolės gimnazijoje, 1904-1909 m. - Seinų kunigų seminarijoje, vėliau Šveicarijoje, Fribourgo universitete. Čia jam buvo suteiktas teologijos licenciato laipsnis. 1911 m. gegužės 7 d. buvo įšventintas kunigu. 1913 metais grįžęs iš užsienio, vikaravo Grajeve, vėliau Virbalyje. 1918-1921 m. - kapelionas ir lietuvių kalbos mokytojas Vilkaviškio "Žiburio" gimnazijoje, 1921-1926 metais dirbo Marijampolės gimnazijoje, ketverius metus buvo jos vicedirektoriumi. Nuo 1926 m. pakeltas Vilkaviškio kapitulos kanauninku, kurį laiką buvo Vilkaviškio kunigų seminarijos vicerektoriumi, o iki mirties klebonavo Kudirkos Naumiestyje. Jaunystėje, nuo 1907 metų, aktyviai bendradarbiavo spaudoje: "Šaltinyje", "Ateityje", "Draugystėje", "Viltyje", "Tiesos kelyje". Pasirašinėdavo A.Jonučio, A.Lakūnėlio slapyvardžiais, o vėliau - savo tikrąja pavarde.

Mirė kanauninkas Antanas Dailidė 1949 m. kovo 31 d. Palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

Kan. A.Dailidė

Kan. A.Dailidės antkapinio paminklo Kudirkos Naumiesčio kapinėse fragmentas

Juozas SIDARAVIČIUS

Muitininkas Juozas Sidaravičius (Dėdė Barzdiliukas) gimė 1888 metais Liepalotų kaime, Lukšių valsčiuje, tarp Žvikinės upeliuko ir Siesarties, itin gausioje stambių ūkininkų Jurgio ir Petronėlės Sederevičių šeimoje. Juozas buvo vyriausiasis sūnus. Mokėsi pas kaimo daraktorių Tumosą. Slaptoji mokykla buvo Sederevičių namuose, Liepalotų kaime. Vėliau lankė rusišką Lukšių parapijinę mokyklą. Baigęs Marijampolės gimnaziją, matematiką studijavo Maskvos universitete, bet aukštojo mokslo diplomo negavo. Kurį laiką gyveno Voroneže. Keletą metų dirbo Klaipėdos uosto muitinėje. 1939 m. Hitleriui atplėšus Klaipėdos kraštą nuo Lietuvos, buvo perkeltas į Kudirkos Naumiesčio muitinę. Vėliau apsigyveno Kaune, dirbo "Ragutyje", Kauno politechnikume. 1958 metais apsigyveno prof. Broniaus Sidaravičiaus bute. Mėgo lankytis savo gimtinėje Liepalotuose.

Mirė Juozas Sidaravičius 1969 metų rugsėjo 1 d. Liepalotuose. Palaidotas Lukšių kapinėse.

J.Sidaravičiaus kapas Lukšių kapinėse

J.Sidaravičius (pirmasis iš kairės) su savo giminaičiais

Antanas PRAPUOLENIS

Lietuviškų archyvų kūrėjas Antanas Prapuolenis gimė 1888 metais Tupikų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. Pradinį mokslą baigė namuose. 1919 metais, kartu su broliais Pranu bei Jonu, savanoriais užsirašė į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, gyveno ir mokėsi Kaune. Dirbo Lietuvos archyvo vedėju. 1936 metais išleido knygelę "Archyvai ir jų tvarkymas". Šis leidinys - pirmoji mokslinio Lietuvos archyvų tvarkymo kregždė. Gyvendamas Kaune, Antanas Prapuolenis įsigijo nuosavą namą, susituokė su mokytoja Stase Vaškevičiūte. 1941 m. birželio 14 d. Prapuoleniai buvo suimti, Kauno geležinkelio stotyje išskirti ir ištremti iš Lietuvos. Antanas Prapuolenis žuvo Sverdlovsko lageryje 1943 metais. Žmona Stasė buvo ištremta į Altajaus kraštą, o 1942 m. - į Trofimovską, vėliau į Barnaulą. Nors į Lietuvą grįžo 1957 metais, bet jos niekas nelaukė ir į nuosavus namus neįsileido.

A.Prapuolenis

Pavasaris Zanavykuose

Jonas PIKČILINGIS

Teisininkas Jonas Pikčilingis gimė 1889 m. sausio 13 d. Kiaulupių kaime, Sintautų valsčiuje. Iki Pirmojo pasaulinio karo dirbo pirmojoje lietuviškoje Saliamono Banaičio spaustuvėje Kaune. 1922 metais eksternu baigė Kauno "Aušros" gimnaziją, o apie 1927 metus - Lietuvos universiteto Teisių fakultetą. Dirbo Seimo kanceliarijos viršininku, Kaune - Taikos teisėju, buvo Kauno apygardos teismo nariu, o nuo 1932 metų - ilgalaikis Kauno miesto viceburmistras. Nuo 1934 metų - Valstybės Tarybos narys. Lankė įvairius Europos kraštus, susipažino su savivaldybių veikla. Dirbdamas Valstybės Taryboje, prisidėjo rengiant socialinius bei kitokius įstatymus. Bendradarbiavo spaudoje, rašinėdamas savivaldybių klausimais. Sovietinės okupacijos metais buvo represuotas.

Mirė Jonas Pikčilingis 1976 metais Kaune.

J.Pikčilingis

Pašešupiai

Juozas SIDERAVIČIUS

Mokytojas Juozas Sideravičius gimė 1889 metais Rogupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1909 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją, 1912 m. mokytojavo Keturvalakiuose. Pirmojo pasaulinio karo metais gyveno Sibire, Tomske, kur buvo vienu iš Sibiro lietuvių bataliono organizatorių ir jo sekretoriumi. 1926 metais su įkaitais grąžintas Lietuvon. Apsistojo Panevėžyje. Dirbo Panevėžio pradinių mokyklų inspektoriumi. Gyvendamas Sibire, organizavo lietuvių mėgėjų teatrą Tomske, o grįžęs į Lietuvą - Panevėžyje. Rėmė Panevėžio muziejų, veikė lietuviškose organizacijose, pedagoginiais klausimais rašė į spaudą. Už nuopelnus tautai Lietuvos vyriausybė mokytoją Juozą Sideravičių apdovanojo DLK Gedimino ordinu. Šiuo metu mokytojo J.Sideravičiaus darbus Čikagoje tęsia jo vaikaitis gydytojas Linas Sidrys.

Mirė mokytojas Juozas Sideravičius 1947 m. gruodžio 30 d. Palaidotas Panevėžio kapinėse.

J.Sideravičius

J.Sideravičiaus kapas Panevėžio kapinėse

Antanas NAUJOKAS

Teisininkas, literatas Antanas Naujokas gimė 1889 metais Juškakaimiuose, Slavikų valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, dalyvavo lietuviškoje moksleivių veikloje ir, kartu su "Moksleivių draugo" redaktoriais, 1908 metais buvo suimtas ir teistas, bet Varšuvos teismo rūmai visus kaltinamuosius išteisino. Studijuodamas Petrapilio universitete teisę, dalyvavo lietuvių studentų visuomeninėje veikloje. 1921 metais grįžo į Lietuvą, ir kurį laiką buvo Teisingumo ministerijos Bendrojo departamento direktoriumi, vėliau Kauno apylinkės ir Marijampolės bei Panevėžio apygardų teisėju. 1940-1944 metais advokatavo. 1944 m. pasitraukė į Vakarus, gyveno Bavarijoje. Vėliau emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas. Nuo studentavimo dienų Antanas Naujokas bendradarbiavo spaudoje. "Lietuvos ūkininko kalendoriuje" spausdino eilėraščius ir tautosaką. A.Kiliuko slapyvardžiu išleido eilėraščių rinkinį "Trupinėliai" (1928), apsakymų knygą "Byrančios varpos" (1932).

Mirė Antanas Naujokas 1952 metų rugsėjo mėnesį Daytone (JAV).

"Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka..."

Justinas SADAUSKAS

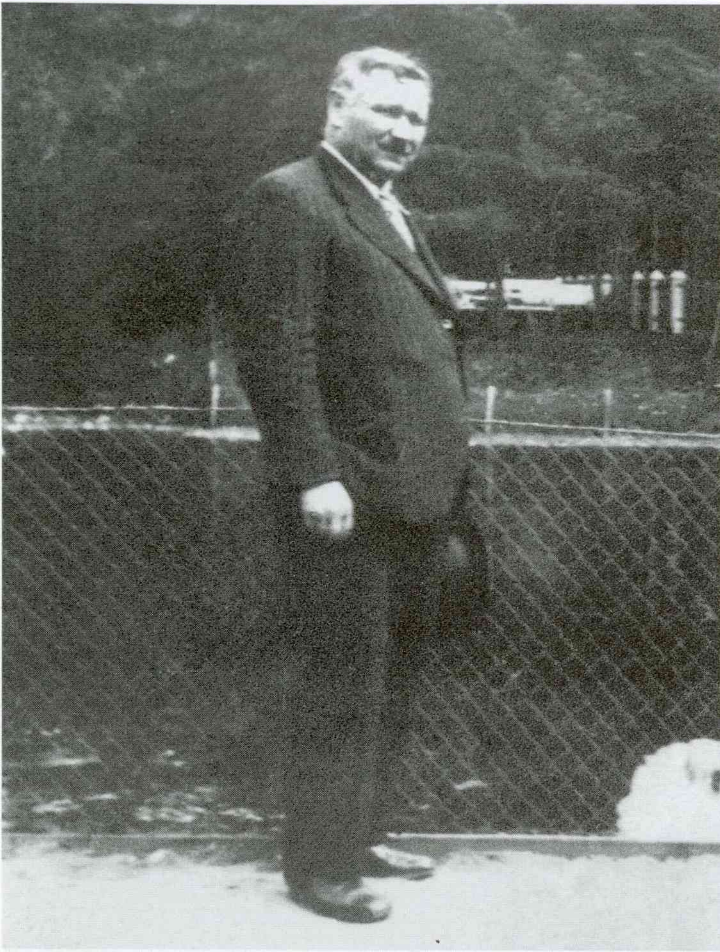
Ūkininkas, tarnautojas Justinas Sadauskas gimė apie 1889 metus Būdos kaime, Jankų valsčiuje. Buvo Lietuvos Respublikos paskutiniojo seimo atstovu. 1941 m. birželio 14 d. kartu su žmona Marija Bukšnyte-Sadauskiene buvo ištremti į Sibirą.

Justinas Sadauskas bolševikų buvo ištremtas ir 1943 metais nukankintas Rešiotų konclageryje.

J.Sadauskas

J.Sadausko sodyba (1995 m.)

Viktoras VAILOKAITIS

Mokytojas Viktoras Vailokaitis gimė 1889 metais Pikžirnių kaime, Sintautų valsčiuje. Baigęs Marijampolės gimnazijos keturias klases, įstojo į Seinų kunigų seminariją, bet po trejų metų iš jos išstojo. 1908 metais išvykęs į Petrapilį pradėjo studijuoti pedagoginius mokslus. Mokytojavo Punske, o 1916-1918 metais Tambovo lietuvių tremtinių gimnazijoje. Grįžęs į Lietuvą, tęsė mokytojo darbą Šakių "Žiburio" gimnazijoje. 1924 m. vasaryje mokytojas Viktoras Vailokaitis, kartu su kun. Antanu Jusaičiu, Šakių ateitininkų kuopos susirinkime pasiūlė prie gimnazijos įkurti Zanavykų muziejų. Vėliau darbavosi akcinės bendrovės "Maistas" ūkio dalies vedėju, Ūkio banko Šiaulių skyriaus direktoriumi. Nuo 1937 m. - akcinės bendrovės "Lietuva" valdybos narys.

Mirė mokytojas Viktoras Vailokaitis 1956 m. rugpjūčio 21 d. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse Kaune.

V.Vailokaitis

V.Vailokaitis su savo šeima

Antanas VANAGAITIS

Kompozitorius, aktorius Antanas Vanagaitis gimė 1890 m. gegužės 19 d. Valių kaime, Būblelių valsčiuje. Baigęs Šakiuose dviklasę mokyklą, pradėjo mokytis vargonuoti. 1905 metais įsitraukė į revoliucinę veiklą. 1911-1912 metais lankė vargonininkų kursus Kaune. Šiek tiek vargonininkavo Laižuvoje pas kun. Juozą Tumą-Vaižgantą, o kun. V.Mirono pakviestas, iki 1918 metų vargonininkavo Valkininkuose. Susitaupęs lėšų, išvyko studijuoti į Drezdeno konservatoriją, bet 1921 m., pritrūkęs lėšų studijoms, grįžo į Lietuvą ir pradėjo scenos karjerą. 1924 m. Antanas Vanagaitis su kitais aktoriais išvyko gastrolių į JAV lietuvių kolonijas ir su teatro grupe "Dzindzi-Drinzdi" greitai išgarsėjo. 1928 metais Čikagoje A.Vanagaitis pradėjo leisti žurnalą "Margutis", o 1931 m. - rengti "Margučio" radijo programas, vadovavo "Birutės" chorui, garsėjo savo sukurtomis populiariomis dainomis. Sukūrė apie 600 muzikos kūrinių.

Mirė Antanas Vanagaitis 1949 m. kovo 10 d. Čikagoje (JAV).

A.Vanagaitis

"Dzindzi-Drindzi" trupės artistai: J.Olšauskas, J.Dikinis, V.Dineika ir A.Vanagaitis

Steponas DUMČIUS

Mokytojas, karininkas Steponas Dumčius gimė 1890 m. birželio 23 d. Žemojoje Panemunėje, kur jo tėvas dirbo pradinės mokyklos mokytoju. Vaikystė prabėgo Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, kurią 1910 metais baigęs, mokytojavo Žemojoje Panemunėje. Pirmojo pasaulinio karo pradžioje buvo pašauktas į rusų kariuomenę. 1915 metais pateko į vokiečių nelaisvę. Grįžęs į Lietuvą, savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. 1919 metais baigė Lietuvos karo mokyklą (antroji laida). Dalyvavo mūšiuose prieš lenkus Seinų ir Trakų frontuose. 1933 metais išėjo į atsargą, turėdamas kapitono laipsnį. Ūkininkavo savo ūkelyje prie Babtų. Sovietinės okupacijos metais Steponas Dumčius nuolat buvo persekiojamas ir ne kartą iš NKVD nagų paspruko. Į Sibirą buvo ištremta tik jo žmona Bronė Dumčiuvienė.

Mirė kapitonas Steponas Dumčius 1969 m. vasario 7 d.

S.Dumčius

P.Dumčiaus šeima. Kairėje - sūnus Steponas, dešinėje - Vaclovas, ant motinos kelių - Liucijus

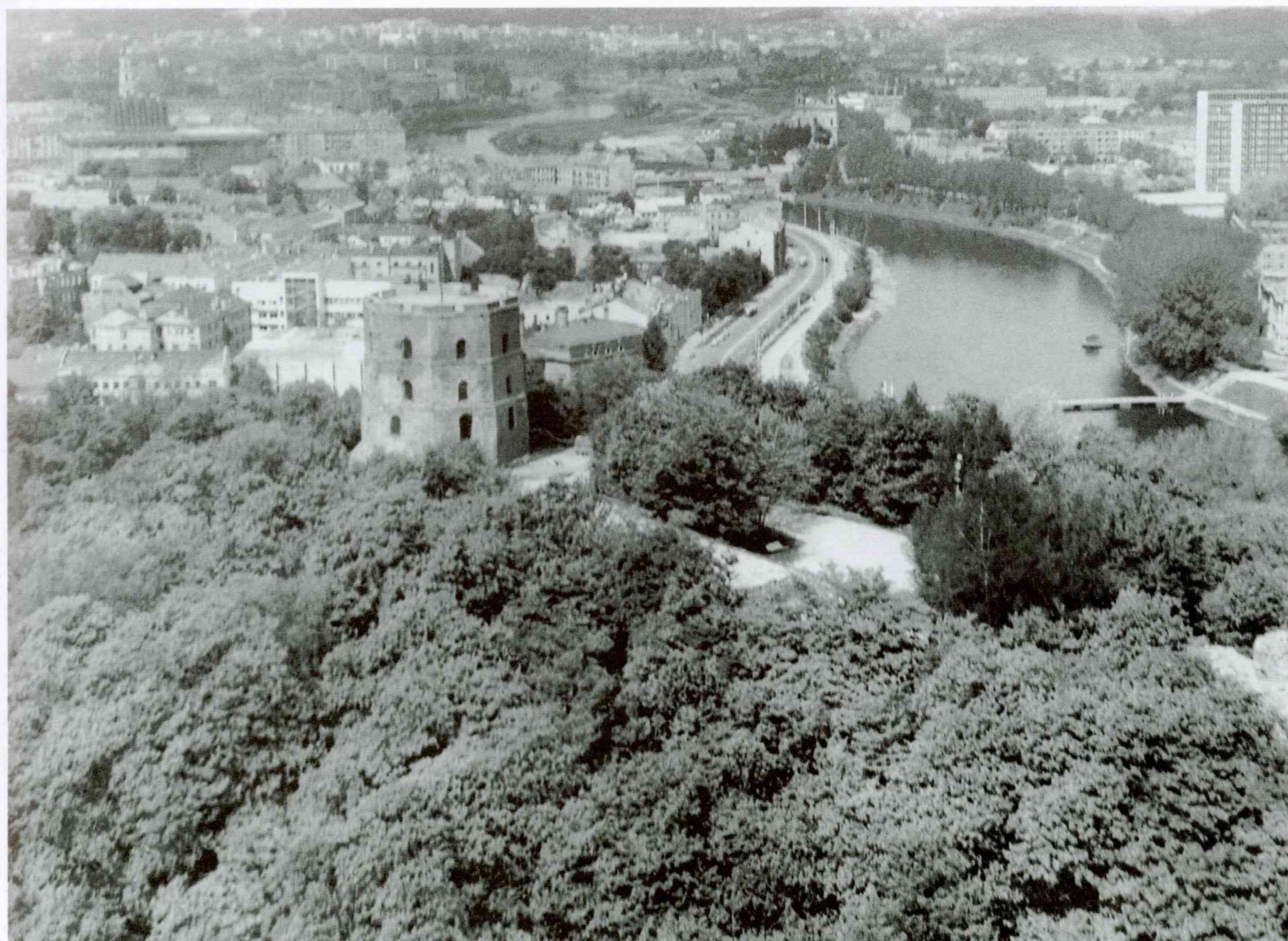

Antanas VALAITIS

Rašytojas, pedagogas Antanas Valaitis gimė 1890 m. liepos 13 d. Pavaitupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Pradinį mokslą baigė Griškabūdyje, o 1911 m. - Veiverių mokytojų seminariją. Mokytojavo Tursučiuose ir Griškabūdyje. 1914 metais buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. 1919 m. grįžo į Lietuvą ir kurį laiką dirbo agentūroje ELTA, dėstė lietuvių kalbą Aukštuosiuose kursuose, o nuo 1923 metų studijavo literatūrą ir psichologiją Montrealio universitete. Nuo 1926 metų gyveno Vilniuje. 1932-1939 m. - Vilniaus politinių mokslų instituto lietuvių kalbos dėstytojas. 1940 metais perėjo dirbti į Lituanistikos instituto biblioteką. 1937-1939 m. Vilniuje buvo įsteigęs knygyną, kuris tapo "Spaudos fondo" skyriumi. Kelis kartus iš Vilniaus buvo atvažiavęs į Kauną su Lietuvių mokslo draugijai skirtais spaudiniais. Vilniuje dalyvavo Kultūros draugijos, Vilniaus lietuvių sanitarinės ir kitų draugijų veikloje. Aktyviai bendradarbiavo spaudoje. Rašė į "Viltį", "Lietuvių žinias", "Lietuvos ūkininką", "Lietuvos aidą" ir kitus leidinius. Paskelbė studiją "Iš Lietuvių mokslo draugijos istorijos" (1932), parašė scenos veikalėlių vaikams. Išvertė A.Mickevičiaus "Poną Tadą" (1924), N.Gogolio, V.Hugo, M.Lermontovo, J.V.Gėtės, V.Sirokomlės kūrinių. Okupantų buvo ištremtas iš Lietuvos.

Mirė rašytojas Antanas Valaitis 1946 metais Karagandoje (Kazachija).

Ne vieno zanavyko pėdos įspaustos ir Vilniuje...

Kun. Konstantinas Justinas AUGUSTAITIS

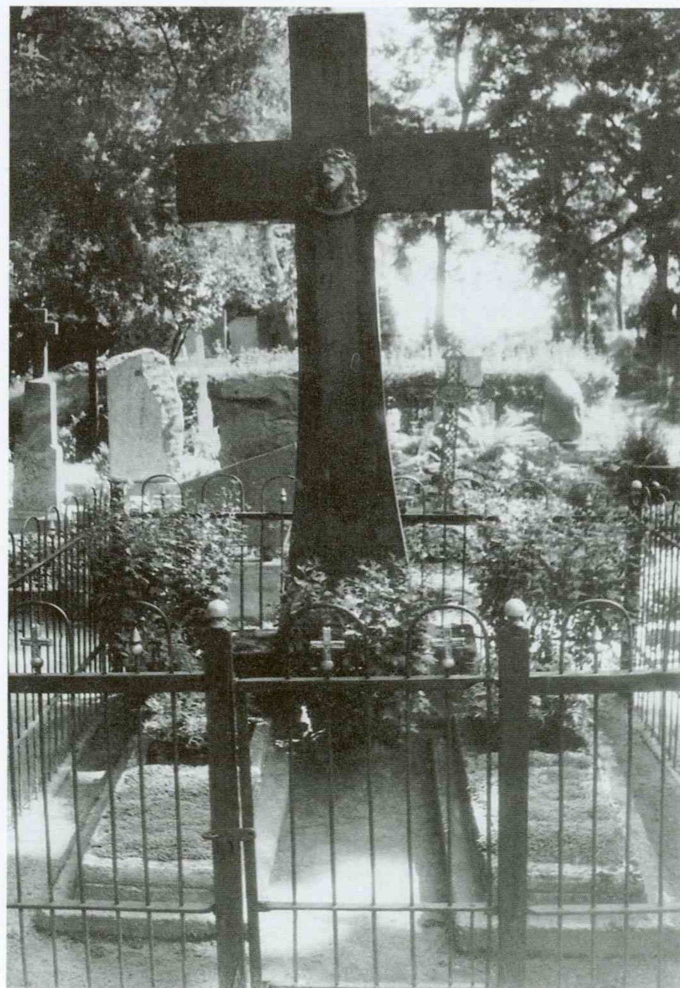
Kunigas Konstantinas Justinas Augustaitis gimė 1890 m. rugpjūčio 9 d. Voverių kaime, Sintautų parapijoje. Kunigu įšventintas 1913 m. vasario 9 d. Buvo Gelgaudiškio klebonu.

Kunigas Konstantinas Justinas Augustaitis mirė 1954 m. liepos 20 d. Palaidotas Gelgaudiškio kapinėse.

Kun. K.J.Augustaitis

Kun. K.J.Augustaičio kapas Gelgaudiškio kapinėse

Kun. Augustinas VAITIEKAITIS

Kunigas Augustinas Vaitiekaitis gimė 1890 m. rugsėjo 2 d. Sintautų parapijoje. Baigė Petrapilio kunigų seminariją ir 1914 metų balandžio 3 d. buvo įšventintas kunigu. Įsigijo kanonų teisės licenciatą ir civilinės teisės diplomą. Po Pirmojo pasaulinio karo grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Vidaus reikalų ministerijos kulto reikalų referentu. Nuo 1928 metų - Šakių "Žiburio" gimnazijos vicedirektorius, nuo 1930 m. - Vilkaviškio gimnazijos, nuo 1935 m. - Alytaus gimnazijos, o nuo 1938 m. - Kauno karo ligoninės kapelionas. Vokiečių okupacijos metais buvo Vilniaus kunigų seminarijos profesoriumi. Antrosios bolševikų okupacijos metais - Kauno kunigų seminarijos vicerektorius ir rektorius. Apie 1949 metus suimtas, nuteistas ir ištremtas į Sibirą. Išleido knygas: "Trumpas Bažnyčios istorijos vadovėlis", "Visuomenės mokslo pagrindai", "Lietuvos karo kapelionų praeitis".

Mirė kunigas Augustinas Vaitiekaitis 1968 metais Vilniuje.

Kun. A.Vaitiekaitis

Kauno kunigų seminarija

Juozas UŽUPIS

Veterinarijos gydytojas Juozas Užupis gimė 1890 m. rugpjūčio 29 d. Vidgirių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Pirmojo pasaulinio karo metais J.Užupis tarnavo rusų kariuomenėje felčeriu. Nuo 1919 metų buvo Lietuvos kariuomenės sanitarijos skyriaus valdininku. Gavęs Krašto apsaugos ministerijos stipendiją, Juozas Užupis 1923-1928 metais veterinarijos mokslus studijavo Miuncheno universitete, kur įgijo veterinarijos daktaro laipsnį. Grįžęs į Lietuvą, ėjo divizijos veterinarijos karininko pareigas. Į atsargą išėjo 1937 metais pulkininko leitenanto laipsniu ir pradėjo dirbti docentu Veterinarijos akademijoje, vadovavo Patologijos katedrai. 1934 m. J.Užupis išleido veikalą "Patologinės anatomijos mokslas ir jo reikšmė". Bendradarbiavo "Veterinarijoje ir zootechnijoje". Sovietinės okupacijos metais taip pat dirbo Veterinarijos akademijoje.

Mirė Juozas Užupis 1960 m. rugsėjo 10 d. Kaune.

J.Užupis

Lietuvos raiteliai žygyje

Kun. Jurgis BIRBILAS

Kunigas salezietis Jurgis Birbilas gimė 1890 m. rugsėjo 21 d. (Bostone išleistoje enciklopedijoje nurodyta rugsėjo 9 d.) Urvinių kaime, Griškabūdžio parapijoje. Mokėsi ir kunigu įšventintas Italijoje. Buvo vienas iš pirmųjų keturių lietuvių saleziečių (be jo, dar buvo A.Skeltys, J.Augustaitis ir J.Šlapikas). Kun. J.Birbilas ilgą laiką buvo Milano saleziečių amatų mokyklos bendrabučio vedėju. Mokytojauti ir apaštalauti negalėjo dėl tarsenos trūkumų. Grįžęs Lietuvon, gyveno Kaune prie Švč. Trejybės parapijos, kur buvo įsikūrę saleziečiai, ir tvarkė ekonominius reikalus. Lietuvoje uždarius bolševikams vienuolynus, buvo altarista Čekiškėje, Krakėse, vėliau jis apsigyveno Telšiuose. Aukštosios Panemunės parapijos klebonas kanauninkas Pranas Liutvinas prisiminė, jog kunigu Jurgiu Birbilu buvo susidomėję saugumiečiai, tačiau nieko nepešė.

Mirė kun. Jurgis Birbilas SDB 1982 m. spalio 30 d. Telšiuose. Palaidotas Griškabūdžio kapinėse.

Kun. J.Birbilo kapas Griškabūdžio kapinėse

Nemunas prie Jadagonių

Vincas GRYBAS

Skulptorius Vincas Grybas gimė 1890 m. spalio 3 d. Pelenių kaime, Lukšių valsčiuje. Nuo 1904 metų gyveno Varšuvoje ir lankė privačią dailės studiją. 1910 m. pradėjo mokytis Varšuvos dailės mokykloje. Pirmojo pasaulinio karo metais buvo mobilizuotas į Rusijos kariuomenę. Susibičiuliavo su Rusijos bolševikais ir grįžęs į Lietuvą 1918-1921 metais agitavo zanavykus, kad šie pasirinktų bolševikinės pakraipos kelią. Sakė kalbas Lekėčiuose, Žemojoje Panemunėje, Lukšiuose, Šakiuose ir kitose vietovėse. 1923-1925 metais studijavo Kauno meno mokykloje, o 1925-1928 m. - Grand Šomjero akademijoje Paryžiuje, klausė paskaitų Sorbonoje, buvo Sevro dailiosios keramikos instituto laisvas klausytojas. 1927-1928 metais keliavo po Italiją, Vokietiją, Austriją, Čekoslovakiją. 1928 metais grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Jurbarke, kur ir sukūrė pačius brandžiausius savo kūrinius-paminklus: "Vytautas Didysis", kuris buvo pastatytas Aukštojoje Panemunėje, bolševikų sunaikintas ir tik Atgimimo metais atstatytas Kaune; "Simonas Daukantas" - Papilėje; "Dr. Vincas Kudirka" - Kudirkos Naumiestyje; Lietuvos nepriklausomybės penkiolikos metų sukakčiai - paminklas "Žemaitis" Raseiniuose ir kt.

Vincas Grybas nacių buvo sušaudytas 1941 m. liepos 3 d. Jurbarke. Kapo vieta nežinoma.

Skulptoriaus Vinco Grybo biustas Jurbarko parke (aut. Vl.Pleškūnas)

V.Grybo sukurtas paminklas Vytautui Didžiajam Jurbarke

V.Grybo sukurtas Lietuvos Nepriklausomybės paminklas Raseiniuose

Skulptoriaus Vinco Grybo muziejus Jurbarke

Pranas UOGINTAS

Artilerijos pulkininkas Pranas Uogintas gimė 1890 metais Išdagų kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, kurią baigęs, studijavo gamtos mokslus Tartu (Dorpato) universitete. Pirmojo pasaulinio karo metais buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę, baigė karo mokyklą ir tapo artilerijos karininku. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir Marijampolės gimnazijoje pradėjo dėstyti gamtos mokslus bei matematiką. Jausdamas pareigą Tėvynei, Pranas Uogintas 1919 metų sausyje savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę, kurioje dėl kompetencijos ir auklėjimo įtakos pakilo iki artilerijos pulko vado. Kurį laiką ėjo ir artilerijos viršininko pareigas. 1940 metais pulkininkas Pranas Uogintas išėjo į atsargą. Už Nepriklausomybės kovas apdovanotas Vyčio Kryžiaus I rūšies ordinu. 1929 metais Pranas Uogintas išleido knygą "Perkūnija ir perkūnsargiai".

P.Uogintas

Lietuvos kariuomenės artileristai žygyje

Martynas BACEVIČIUS

Visuomenės veikėjas Martynas Bacevičius gimė 1890 m. lapkričio 9 d. Pelenių kaime, Lukšių valsčiuje. 1912 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Dalyvavo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje ir Lietuvių Darbininkų Susivienijimo veikloje. 1930-1932 metais buvo Lietuvių Darbininkų Susivienijimo pirmininku. 1920 metais buvo vienas "Vilnies" laikraščio steigėjų, jo administratorius ir bendradarbis. Pasirašinėjo Petriškio slapyvardžiu.

Mirė Martynas Bacevičius 1965 m. sausio 13 d. Čikagoje (JAV).

Pelenių kaimo kampelis

Antanas CIVINSKAS

Pulkininkas leitenantas Antanas Civinskas gimė 1890 metais Ropydų kaime, Barzdų valsčiuje. Baigęs Petrapilio realinės mokyklos penkias klases, įstojo į Kazanės karo mokyklą, kurią baigęs, 1916 metais buvo pasiųstas į frontą. Dalyvavo kautynėse prieš austrus ir vokiečius prie Tarnapolio. 1919 metų rugpjūčio 22 d. A.Civinskas stojo į Lietuvos kariuomenę ir buvo paskirtas į centrinį mokomąjį batalioną, o 1920 m. - į pirmąjį pasienio pulką. Čia ėjo kuopos, bataliono ir pulko vado pareigas. 1923 metais A.Civinskas buvo pasiųstas į Vytauto Didžiojo karininkų kursus. 1933 metais baigė Vytauto Didžiojo karininkų kursų administracijos skyrių (pirmoji laida). Už nuopelnus Lietuvai apdovanotas Vytauto Didžiojo IV laipsnio ordinu, Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinu ir kt. žymenimis.

Mirė pulkininkas leitenantas Antanas Civinskas 1939 m. liepos 4 d.

A.Civinskas

Raitelių paradas

Vladas JUODIŠIUS

Žurnalistas Vladas Juodišius gimė apie 1890 metus Gerulių kaime, Barzdų valsčiuje. Pradžios mokslą baigė Barzduose. 1910 metais baigė Petrapilio V gimnaziją. Buvo pradėjęs studijuoti teisę Petrapilio universitete, bet labiau domėjosi literatūra. Dalyvavo aušrininkų būreliuose ir nuo 1911 metų bendradarbiavo "Aušrinėje". Nuo 1913 metų dirbo "Lietuvos žinių" redakcijoje, daugiausia rašė politikos ir kitais aktualiais klausimais.

Mirė Vladas Juodišius 1915 m. liepos 29 d. Vilniuje.

Panemunės zanavyko sodyba

Antanas KARALIUS

Gydytojas Antanas Karalius gimė 1890 metais Bridžių kaime, Šakių valsčiuje. Mokėsi Šakių mokyloje ir Suvalkų gimnazijoje. 1909 metais išvyko į JAV. Mokėsi Čikagoje ir Valparaiso universitete. Baigęs medicinos mokslus, vertėsi gydytojo praktika Čikagoje. Aktyviai dalyvavo Lietuvių laisvamanių federacijoje. Anksti pradėjo bendradarbiauti spaudoje. Rašė įvairaus turinio straipsnius, bet dažniausiai medicinos ir higienos klausimais "Naujienose", "Tėvynėje", "Gydytojuje", "Keleivyje", "Naujojoje gadynėje", "Ateityje", "Kultūroje" ir kt. Redagavo "Lietuvių žurnalą" (1911-1913), "Dievo rykštę" (1913), "Gyvenimą" (1923-1924), "Šakę" (1926-1928). Išleido nemažai mokslo populiarinimo darbų, išvertė P.Lafargo "Nuosavybės išsivystymą".

Gydytojas Antanas Karalius pasitraukė iš gyvenimo (nusinuodijo) 1932 m. rugpjūčio 23 d. Čikagoje (JAV).

J.Karalius

Šienapjūtė panemunėse

Vincas DANILIAUSKAS

Mokytojas Vincas Daniliauskas gimė 1890 metų gruodžio 6 d. Sintautuose. 1910 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, jis buvo paskirtas Padovinio (Marijampolės aps.) pradžios mokyklos mokytoju. 1915 m. pradžioje mobilizuotas į rusų kariuomenę ir pasiųstas į Čugujevo karo mokyklą, kurią baigęs karininko laipsniu, buvo nukreiptas į frontą. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. 1919 m. pradžioje stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. 1923 metais buvo paskirtas Klaipėdos geležinkelio stoties ir uosto komendantu. Klaipėdoje organizavo lietuvišką komendatūrą. 1924 m. balandžio 1 d. kapitonas Vincas Daniliauskas išėjo į atsargą. Vėl dirbo pedagoginį darbą. Lietuvos Respublikos vyriausybė mokytojo Vinco Daniliausko nuopelnus buvo įvertinusi Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordinu. 1944 metais V.Daniliauskas su šeima pasitraukė į Vakarus.

Mirė mokytojas Vincas Daniliauskas 1974 m. kovo 4 d. Montrealyje (Kanada).

V.Daniliauskas

Alytaus komendantūra 1920 metais. Centre - komendantas Vincas Daniliauskas

Sėja Barzdų J.Tamošaičio ūkyje. Ši nuotrauka panaudota kuriant 10 Lt banknotą

Lietuvos banko 10 litų banknotas, kuriame dominuoja Barzdų kaimo J.Tamošaičio sodyba

Juozas TAMOŠAITIS

Ūkininkas Juozas Tamošaitis gimė 1890 metais Barzduose. Šeimoje iš septynių vaikų buvo vyriausiasis ir paveldėjo 100 margų ūkį, Jaunesniuosius brolius ir seseris leido į mokslą. Brolis Antanas tapo dailininku, broliai Jonas ir Pranas tapo kunigais, sesuo Onutė baigė mokytojų seminariją, o jauniausioji sesutė Antanina, baigusi gimnaziją, įstojo į vienuolyną. Juozas Tamošaitis Lietuvos nepriklausomybės metais Barzduose buvo nepakeičiamas fotografas. Be fotografijos, domėjosi ir muzika. Turėjo patefoną ir daug plokštelių su Pupų Dėdės ir Kipro Petrausko įrašais Nors šeima buvo ideali, bet nuolat lydėjo nelaimės. Brolis kun. Jonas kartą labai išsigando ir netrukus išprotėjo. Nesėkmė ištiko ir kunigą Praną, kuris nuskendo Nemune. Rusams okupavus Lietuvą, Juozą Tamošaitį su šeima ištrėmė į Sibirą, iškirto medžius, nugriovė sodybą. Grįžęs iš Sibiro į tėviškę, išskyrus plačiašakį ąžuolą, nieko neberado. Pasidžiaugė Lietuvos padange, paliūdėjo dėl sugriauto gyvenimo ir 1967 metais iškeliavo Amžinybėn, atgulė Barzdų kapinėse.

J.Tamošaitis

Tamošaičių sodybą šiandien mena tiktai senas vienišas ąžuolas... (1995 m.)

V.Puskunigis - Lekėčių (Puskunigių) kaimietis

V.Puskunigio namo kertė

Agnietė AMBRAZIEJŪTĖ-STEPONAITIENĖ

Gydytoja Agnietė Ambraziejūtė-Steponaitienė gimė 1891 m. vasario 19 d. Žvirgždaičių kaime, Gižų valsčiuje (Vilkaviškio aps.). Pagal kilmę - zanavykė. Jos motina - Ona Staugaitytė. Mokytis pradėjo pas daraktorių. Baigusi Šunskų pradinę mokyklą ir Marijampolės gimnaziją, medicinos mokslus studijavo Maskvoje. 1916 metais tapo diplomuota gydytoja. Buvo aktyvi lietuvių studentų organizacijų narė, dalyvavo leidžiant "Aušrinę". 1918 m. grįžo į Lietuvą. 1919-1921 metais dirbo Šakių apskrities ir ligoninės gydytoja. Ištekėjusi už karininko, žinomo žurnalisto ir bibliografo Vytauto Steponaičio, apsigyveno Kaune ir dirbo universitete. Gausus ir savitas gyd. A.Steponaitienės literatūrinis palikimas. Vertingi A.Steponaitienės kraštotyriniai ir memuariniai darbai likę rankraščiuose: "Anais laikais", "Išgyvenimų nuotrupos". Atsiminimų ištraukos, apysakos "Sunkmetis" fragmentai bei eilės išspausdinti jos knygoje "Židinio žarijos neužges" (1998 m.). Rašė apie daugelį žymių šeimos bičiulių bei vyrą Vytautą ir jo brolį poetą Edmundą Steponaitį.

Agnietė Ambraziejūtė-Steponaitienė (Žvirgždė) mirė 1980 m. kovo 30 d. Kaune.

A.Ambraziejūtė-Steponaitienė

Nemunas nuo Riogliškių šlaitų

Juozas LIŪDŽIUS

Teisininkas prof. Juozas Liūdžius gimė 1891 m. kovo 10 d. Vilkeliškių kaime, Sintautų valsčiuje. 1911 metais baigė Marijampolės gimnaziją, o 1916 m. teisininko diplomą įsigijo Maskvos universitete. 1918 metais dirbo Šakių apskrities komiteto pirmininku, o 1919 m. - Šakių apskrities teismo tardytoju. 1920 metais J.Liūdžius - Marijampolės apygardos prokuroro padėjėjas ir teismo svarbesnių bylų tardytojas. Tuo pačiu metu dirbo ir Marijampolės realinėje mokykloje, o 1923-1924 m. buvo šios mokyklos direktoriumi. Bendradarbiavo periodiniuose leidiniuose “Aušrinės kelias”, “Naujienos”, “Keleivis”, “Darbas”. Atgavus Vilnių, 1940 m. - Vilniaus universiteto civilinės teisės profesorius. 1940-1944 metais buvo Vilniaus apygardos teismo teisėju. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. Atvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, dalyvavo Lietuvių bendruomenės veikloje.

Mirė teisininkas prof. Juozas Liūdžius 1960 m. gegužės 31 d. Klyvlende (JAV).

J.Liūdžius

Žvilgsnis į Nemuno slėnį nuo Skirpstaujos šlaitų

Pranas KAUNAS

Karininkas Pranas Kaunas gimė 1891 m. birželio 11 d. Kaunų kaime, Sintautų valsčiuje. Kiek pasimokęs Veiverių mokytojų seminarijoje, pedagoginius mokslus tęsė Petrapilyje. 1911 metais gavęs mokytojo diplomą, mokytojavo Rusijoje. Pirmojo pasaulinio karo metais buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę ir nukreiptas į Čugujevo karo mokyklą. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir mokytojavo Šakių apskrityje. Prasidėjus Lietuvos kariuomenės kūrimui, Pranas Kaunas Sintautų apylinkėje surinko 33 savanorius, su kuriais atvyko į Antrąjį pėstininkų pulką Aukštojoje Panemunėje. 1923 m. P. Kaunas paskirtas Karo mokyklos inspektoriumi, o vėliau ir šios mokyklos viršininku. 1939 m. paskirtas Vilniaus karo komendantu. 1940 m. liepos 26 d. suimtas ir kalintas bolševikų kalėjime. Artinantis antrajai bolševikų okupacijai, išvyko į Vokietiją. 1949 m. iš Vokietijos emigravo į Kanadą, apsigyveno Toronte. Parašė atsiminimų iš Lietuvos kariuomenės kūrimosi laikų.

Pulkininkas Pranas Kaunas mirė 1954 m. balandžio 16 d. Toronte (Kanada).

P.Kaunas

Antrojo pėstininkų pulko mokomosios kuopos pirmoji laida (1919 03 30). Centre - kuopos vadas ltn. P.Kaunas

Jonas STRIMAITIS

Publicistas Jonas Strimaitis gimė 1891 m. gegužės 27 d. Žečkalnių kaime, Barzdų valsčiuje. Mokėsi Barzduose ir buvo įstojęs į pavyzdinę mokyklą prie Veiverių mokytojų seminarijos, bet dėl dalyvavimo 1905 m. sąjūdyje iš mokyklos pašalintas. Vėliau teko palikti ir Panevėžio mokytojų seminariją. 1908 metais Marijampolėje eksternu išlaikė keturių gimnazijos klasių egzaminus, o 1910 m. Vilkaviškyje - šešių klasių kurso egzaminus. Telkė kaimo jaunimą, kūrė Lietuvos jaunimo sąjungą, leido hektografuotą "Jaunimo draugą". 1910 metais Jonas Strimaitis persikėlė į Vilnių, dirbo "Lietuvos žinių" ir "Lietuvos ūkininko" redakcijose. 1911 m. pradėjo tarnauti "Vilijos" fabrike. 1913 m. išvyko į JAV, kur redagavo "Jaunąją Lietuvą", "Ateitį", "Sandarą". 1920 m. grįžo į Lietuvą ir ėmėsi Lietuvos jaunimo sąjungos ir Lietuvos valstiečių sąjungos organizavimo. Iki 1923 metų redagavo "Lietuvos ūkininką", 1929-1930 metais buvo "Lietuvos žinių" redaktoriumi.

Mirė Jonas Strimaitis 1933 metų gegužės 16 d. Kaune.

J.Strimaitis

J.Strimaičio tėviškės likučiai (1994 m.)

Pijus ALMONAITIS

Chorvedys Pijus Almonaitis gimė 1891 metais Gudaičių kaime prie Slabadų bažnytkaimio. Jaunystėje giedojo Naumiesčio parapijos bažnytiniame chore, ten pramoko ir vargonuoti. Zanavykų kultūros istorijoje Pijus Almonaitis išliko kaip unikalaus choro įkūrėjas. Jo namuose buvo fortepijonas, aplink jį sustoję dainuodavo kaimynai. Su šiuo choru Pijus Almonaitis dalyvavo ir 1930 m. Dainų šventėje Kaune. Choristai, išmokę naujų dainų, bent du kartus per metus surengdavo savo šventes. Prie choro Pijus Almonaitis suorganizavo ir dramos trupę. Gudaičių kaimo choro veiklą nutraukė Lietuvą okupavę bolševikai.

Tomis lūžio dienomis, 1941 metais, mirė choro vadovas Pijus Adomaitis, o jo žmona antrosios bolševikų okupacijos metais pateko į kalėjimą. Taip buvo susidorota su lietuviška daina.

P.Almonaitis

P.Almonaitis (centre) su savo saviveiklininkais

Ir kur tik šiandien nesurasi zanavykų kapų - išbarstyti jie Sibiro platybėje, amžinojo įšalo zonoje, tolimuose ir svetimuose kraštuose... O ūkininko Juozo Račiukaičio, gimusio 1891 metais Daugėliškių kaime, Šakių valsčiuje, kapas supiltas prie Šilutės, Macikų koncentracijos stovyklos kapinėse. Nukankintas šis zanavykas 1948 metais tik dėl to, kad nepajėgė mokėti mokesčių okupantams...

Atminimo lentelė buvusios Macikų (Šilutės r.) koncentracijos stovyklos kapinėse

Macikų konclagerio kapinės. Čia prisiglaudė ne vieno iškankinto zanavyko palaikai

Vaclovas DUMČIUS

Mokytojas Vaclovas Dumčius gimė 1891 metais Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje, mokytojo Petro Dumčiaus ir ūkininkės Elenos Dumčiuvienės šeimoje. Iš jaunystės buvo linkęs į mokslą, todėl pasekė savo tėvo pėdomis. 1911 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, visą gyvenimą mokytojavo įvairiose vietovėse. Nepriklausomybės metais gyveno ir dirbo Kaune. Dažnai aplankydavo tėviškę.

Mirė mokyt. Vaclovas Dumčius 1970 metais.

V.Dumčius

Dumčių gyvenamoji troba Eiciūnuose (statyta 1895 m.)

Vincas VILKAITIS

Eksperimentinės fitopatologijos pradininkas Lietuvoje profesorius Vincas Vilkaitis gimė 1892 m. sausio 16 d. Kybartuose, bet ankstyvoje vaikystėje su tėvais persikėlė į Zanavykus ir gyveno Žalvėderių kaime. Gimnaziją baigė Marijampolėje, o 1912-1914 m. studijavo Petrapilio universitete. Prasidėjus karui, studijas teko nutraukti ir grįžti į Lietuvą. 1917-1921 metais mokytojavo Marijampolės gimnazijoje. 1925 metais Berlyne baigė universitetą filosofijos mokslų daktaro laipsniu. Grįžęs iš studijų, visą savo veiklą susiejo su Lietuvos žemės ūkio akademija, o kartu ir su Dotnuva. 1934-1940 m. buvo šios mokslo įstaigos rektoriumi. Dirbdamas Dotnuvoje, prof. Vincas Vilkaitis paskelbė darbų apie javų kūles ir rūdis, runkelių, linų, vaismedžių bei uogakrūmių ligas. Jo darbai sudarė pagrindą vėlesniems šių augalų ligų tyrinėjimams Lietuvoje. 1941 m. birželio 14 d. su visa šeima buvo ištremtas į Sibirą, o netrukus atsidūrė ir prie Laptevų jūros.

Profesorius Vincas Vilkaitis buvo nukankintas 1943 m. sausio 19 d. Trofimovsko lageryje (Rusija).

V.Vilkaitis

Lietuvos žemės ūkio akademijos rūmai Dotnuvoje (Kėdainių r.)

Antanas SUTKUS

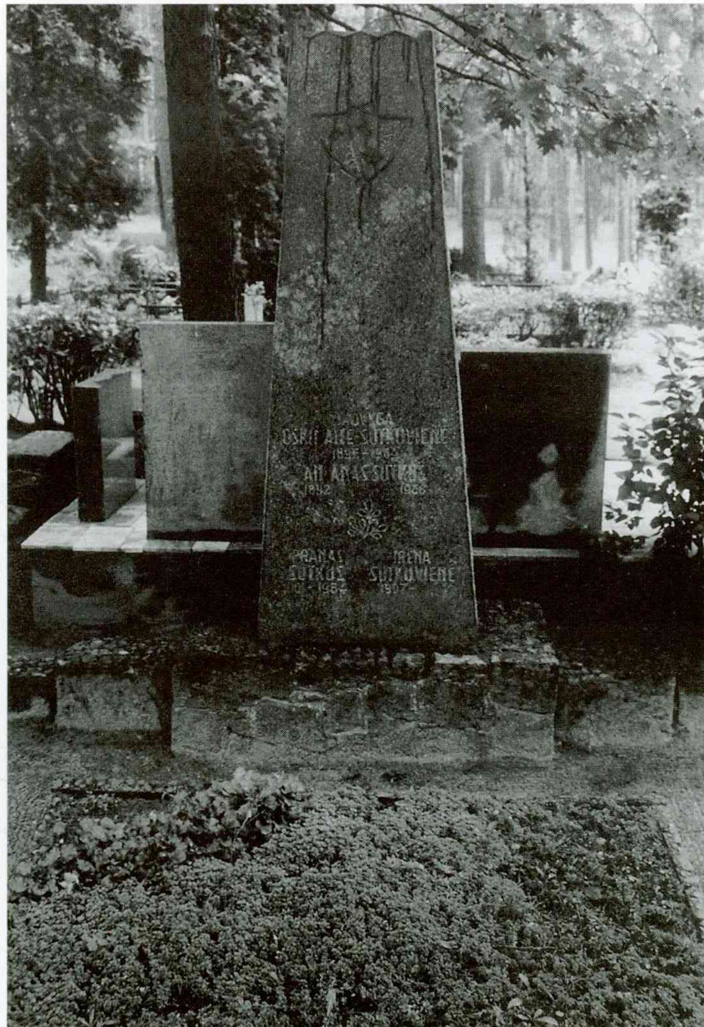
Režisierius Antanas Sutkus gimė 1892 m. sausio 26 d. Šalnynės viensėdyje, Paežerėlių valsčiuje. Besimokydamas Kauno gimnazijoje, jau nuo 1909 metų dalyvavo draugijos "Daina" veikloje. 1916 m. Maskvoje baigė F.Komisarževskio vaidybos mokyklą. 1916-1918 metais vaidino Veros Komisarževskajos ir K.Nezlobino teatruose bei mokėsi režisūros pas A.Zanovą. 1916-1917 metais dalyvavo Maskvos lietuvių artistų bendrovės veikloje, režisavo, vaidino. 1918 m. Antanas Sutkus grįžo į Lietuvą ir suorganizavo vaidintojų grupę. Rūpindamasis nuolatinio profesinio dramos teatro kūrimu, įstojo į Meno kūrėjų draugiją ir buvo jos vicepirmininku. 1919 metais Kaune įkūrė Tautos teatrą, buvo jo vadovas ir režisierius. 1919-1924 m. vadovavo savo įkurtai vaidybos mokyklai. 1920-1925 metais buvo "Vilkolakio" teatro vienu vadovų ir režisieriumi. 1926-1928 m. dirbo Valstybės teatro direktoriumi, 1934-1944 m. - režisieriumi, 1925-1933 m. dėstė šio teatro vaidybos mokykloje. 1928-1934 m. buvo Valstybinio radiofono direktoriumi. Okupacijos metais A.Sutkus dirbo Kauno dramos teatro meno vadovu ir režisieriumi bei šio teatro Vaidybos studijos vadovu. Per savo gyvenimą A.Sutkus surežisavo daug įsimenančių kūrinių. Tai Žemaitės ir G.Petkevičaitės-Bitės "Litvomanai" (1919), M.Petrausko opera "Birutė" (1919), Vydūno "Žvaigždžių takai" (1923), "Vaidilutė" (1924), V.Krėvės "Šarūnas" (1924), Č.Dikenso "Kalėdų giesmė" (1927), K.Inčiūros "Vincas Kudirka" (1934), F.Šilerio "Vilius Telis" (1935), Vienuolio "Tvirtovė" (1946) ir kt. Nuo 1917 metų A.Sutkus teatro klausimais rašė į spaudą, o 1969 m. pasirodė jo knyga "Vilkolakio" teatras". Deja, autorius jos jau nebepamatė...

Mirė Antanas Sutkus 1968 m. balandžio 5 d. Kaune, scenoje, minint Vydūno gimimo 100-ąsias gimimo metines. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

A.Sutkus

A.Sutkaus kapas Kauno Petrašiūnų kapinėse

Iliuminata VASILIAUSKAITĖ-GIEDRAITIENĖ

Rašytoja Iliuminata Vasiliauskaitė-Giedraitienė gimė 1892 m. vasario 15 d. Narkūnų kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. 1911-1913 metais mokėsi "Saulės" mokytojų kursuose Kaune, o 1915-1917 m. - Voroneže. Mokytojavo 1919-1920 ir 1934-1941 metais Jurbarko pradžios mokykloje, o 1920-1921 ir 1941-1944 metais - Jurbarko gimnazijoje. Dalyvavo skautų organizacijos veikloje. 1935-1940 metais buvo Jurbarko Vietininkijos vietininkė. Nemuno Bangelės slapyvardžiu bendradarbiavo vaikams skirtuose žurnaluose "Žiburėlis" ir "Saulutė". Išleido knygas "Mamos pasakos" (1923) ir "Vyturėlis" (1930). 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. 1956 m. persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas.

Mirė Iliuminata Vasiliauskaitė-Giedraitienė 1966 m. birželio 12 d. Worcesteryje (JAV).

Iliuminata Vasiliauskaitė-Giedraitienė su savo vyru Antanu Giedriumi

Edmundas STEPONAITIS

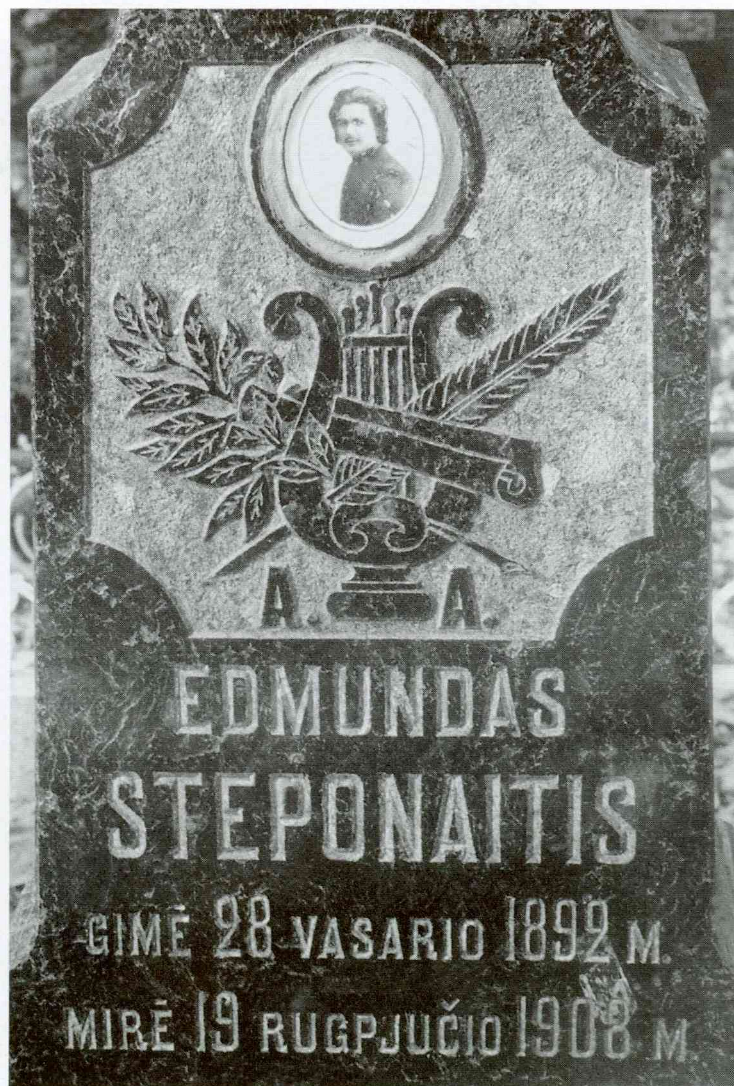
Poetas Edmundas Steponaitis gimė 1892 m. vasario 28 d. Sintautuose. 1904 metais baigęs Šakių miesto dviklasę mokyklą, netrukus išvyko į Kauną, kur pradėjo dirbti Saliamono Banaičio lietuviškoje spaustuvėje raidžių rinkėju. Daug skaitė, kurį laiką žavėjosi Levo Tolstojaus idėjomis ir su juo susirašinėjo. Kun. A.Dambrausko-Jakšto paveiktas, vėliau kritiškai žvelgė į L.Tolstojų ir ėmėsi skaityti krikščioniškąjį V.Solovjovą. Penkiolikmečiui poetui Edmundui Steponaičiui kūrybiniam darbui buvo atseikėta tik dveji metai. Jis vertė į lietuvių kalbą Bunino, Maikovo, Fofanovo, Nekrasovo kūrinius, tarp jų aptiko ir savo kraštietį Jurgį Baltrušaitį, kurį prakalbino lietuviškai. Parašė originalių eilių ir prozos.

Mirė poetas Edmundas Steponaitis 1908 m. rugpjūčio 19 d. susirgęs meningitu, eidamas septynioliktuosius savo gyvenimo metus. Palaidotas Šakių kapinėse. 1912 metais pomirtinį jaunojo poeto poezijos ir prozos kūrinių rinkinį parengė L.Gira.

E.Steponaitis

Poeto E.Steponaičio antkapinio paminklo Šakių kapinėse fragmentas

Ona KASPARAITĖ-VILKIENĖ

Visuomenininkė Ona Kasparaitė-Vilkienė gimė 1892 m. kovo 22 d. Lekėčiuose. 1912 m. išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Mokėsi įvairiose vakarinėse mokyklose ir rašinėjo į spaudą žinutes. 1914 metais iš Baltimorės persikėlė į Sheboygan, kur įsteigė Amerikos lietuvių Romos katalikių moterų sąjungos ir Lietuvos vyčių kuopas, o po 1917 metų Milwaukee suorganizavo LRKSA skyrių, ALRK moterų kuopą, o 1935 m. - Lietuvos vyčių kuopą. Buvo jų pirmininke ir sekretore. 1916 metais O.Vilkienė suorganizavo pirmąjį lietuvių vakarą Milwaukee, 1919-1921 metais pasižymėjo platindama Lietuvos laisvės paskolos obligacijas, o po 1946 metų sudarė atvykstančių tremtinių sutartis. Rašė scenos vaizdelius, kurie kelis kartus buvo suvaidinti Milwaukee.

Lekėčių senamiestis

Antanas TARNAUSKAS

Savanoris Antanas Tarnauskas gimė 1892 m. gegužės 14 d. Menkinių kaime, Sintautų valsčiuje. Į Lietuvos kariuomenę įstojo 1919 m. sausio 11 d. Tarnavo 2-ajame pėstininkų pulke, o 1919 m. liepos 7 d. buvo perkeltas į 6-ąjį pėstininkų pulką, kuriame ir baigė savo karinę tarnybą. Eilinis Antanas Tarnauskas dalyvavo kautynėse prieš bolševikus prie Žiežmarių ir Daugpilio. Zarasų kautynių metu, puolant priešo apkasus, kulka sužeidė dešiniąją koją. Iš kovos lauko Antanas nesitraukė ir, tik visai netekęs jėgų, buvo nugabentas į sanitarinį punktą. Veliau, sustiprėjus jėgoms, iš kovos lauko nešė sužeistuosius. Kovodamas su bermontininkais, Aantanas Tarnauskas pasižymėjo narsumu puolant šarvuotą priešo traukinį. Už sumanumą ir drąsą kautynėse eil. A.Tarnauskas apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3 laipsnio ordinu. Į atsargą išėjo 1920 m. balandžio 11 d. Tarpukario metais pavyzdingai ūkininkavo 8 ha ūkelyje, kurį buvo gavęs kaip savanoris.

A.Tarnauskas

Lietuvos kariuomenės savanoriai

Vincas OŠKINIS

Mokytojas, žurnalistas Vincas Oškinis gimė 1892 m. gegužės 1 d. Kuro kaime, Lekėčių valsčiuje. 1912 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją, o 1928 metais - Kauno universiteto Teisės fakultetą. Mokytojavo Kaupiškių ir Ožkasvilių pradžios mokyklose. 1915-1918 m. dirbo Rostovo prie Dono ir Talino lietuvių pabėgėlių pradžios mokyklose. Į Lietuvą sugrįžo 1918-aisiais. Ketverius metus pamokytojavęs Opšrūtų pradžios mokykloje, ėmėsi žurnalistinio darbo. 1922-1940 m. buvo savaitraščio "Lietuvos ūkininkas" redaktoriumi, kurį laiką dirbo Liaudininkų sąjungos generaliniu sekretoriumi, vertė kūrinius iš kitų kalbų. Pirmaisiais sovietiniais metais V.Oškinis iš redaktoriaus pareigų buvo atleistas, dirbo "Valstiečių laikraštyje". 1944 m. pasitraukė į Vakarus, gyveno Vokietijoje. 1948 m. gegužyje iš Vokietijos grįžo į okupuotą Lietuvą. Dirbo "Literatūros ir meno" savaitraščio redakcijoje.

Mirė Vincas Oškinis 1971 metų gruodžio 6 d. Vilniuje.

V.Oškinis

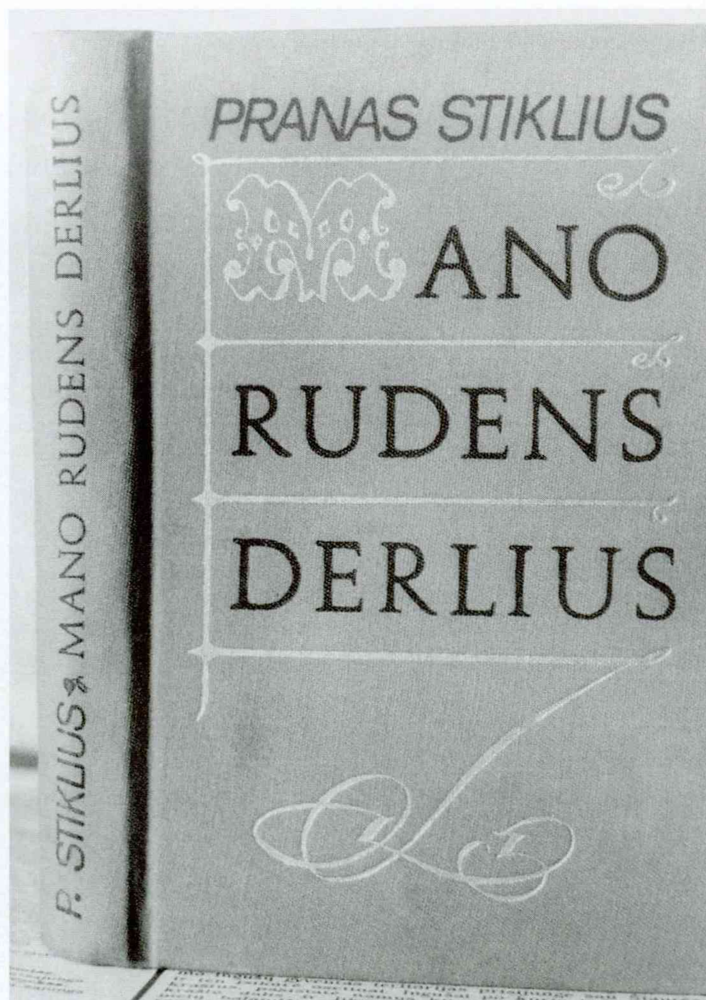
Ovos upelio slėnis prie Keraplos Kuro kaime

Būblelių valsčiaus, Liepalotų kaimo Antanas Stiklius ir Marcelė Stiklienė išaugino gausią šeimą. Marcelė Stiklienė buvo knygnešė, todėl ir visus savo vaikus įtraukė į šį darbą. Spaudos draudimo metais jų namuose buvo slapta lietuviška daraktorinė mokykla, kurioje rašto mokėsi ir Pranas Stiklius. Knygoje "Mano rudens derlius" Pranas Stiklius rašė: "Išeidamas iš gimtųjų namų į žmones, į pasaulį, aš išsinešiau meilę knygai. Taip pat iš ten išsinešiau nepakantumą bet kokiai priespaudai ar pavergimui ir troškimą prisidėti prie kovos dėl laisvės, dėl darbo liaudies gerovės. Jaunystėje labai norėjau mokytis, bet atsirasdavo nenugalimų kliūčių. Reikėjo tenkintis vien tik savišvieta ir rūstaus gyvenimo teikiamomis pamokomis. Turėjau daug gražių svajonių - pertvarkyti blogai sukurtą pasaulį, perbristi jūras, nuversti kalnus, pasiekti žvaigždes..."

P. Stiklius

P.Stikliaus knygos "Mano rudens derlius" viršelio faksimilė

Vincas PLAUŠINAITIS

Mokytojas Vincas Plaušinaitis gimė 1892 metų gegužės 25 d. Katilių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1911 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, dirbo Lauckaimio (1911-1913) ir Vidgirių (1913-1918) pradinių mokyklų mokytoju, Katilių (1918-1919) ir Naumiesčio (1919-1920) pradinių mokyklų vedėju. 1920-1923 metais - Telšių apskrities pradinių mokyklų inspektorius, 1923-1926 metais inspektavo Šiaulių apskrities II-ojo rajono pradines mokyklas. 1927-1929 metais dirbo Kupiškio, 1929-1940 metais - Sedos progimnazijose. Aktyviai veikė Vilniui vaduoti sąjungoje. 1940-1944 metais vėl dirbo inspektoriumi Šiauliuose. Nuo 1944 metų dirbo Sedos vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotoju. Mokytojas V.Plaušinaitis savo straipsnius spausdino "Beraštyje", "Mokykloje ir gyvenime", "Švietimo darbe" ir kitur. Iš rusų kalbos išvertė "Sniego karalienę". Pokario metais apie matematikos mokymą paskelbė aštuonis straipsnius. Matematika mokyt. V.Plaušinaičiui buvo ne tik profesija, bet ir pomėgis: daug skaitė matematinės literatūros, mėgo spręsti sudėtingus uždavinius.

Mirė Vincas Plaušinaitis 1968 metais Klaipėdoje.

V.Plaušinaitis

Liepalotų pradinės mokyklos mokiniai Nepriklausomos Lietuvos metais

Jonas JUODIŠIUS

Generolas Jonas Juodišius gimė 1892 m. birželio 18 d. Ropydų kaime, Barzdų valsčiuje. Vienas pirmųjų ateitininkų veikėjų. Baigęs Vilkaviškio gimnaziją, buvo pradėjęs matematikos studijas. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. Baigė pėstininkų karo mokyklą. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. Dėstė matematiką Šakių "Žiburio" gimnazijoje. 1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę ir dalyvavo kovose dėl laisvės. Tarnavo pėstininku, vėliau buvo perkeltas į artileriją. Baigęs Aukštuosius karininkų kursus, buvo artilerijos pulko vadu, artilerijos inspektoriumi ir karo mokyklos viršininku. 1941 m. birželio 10 d. okupantų išsiųstas į "kursus". Prasidėjus karui, gen. J.Juodišius 1941 m. birželio 28-osios naktį buvo areštuotas ir ištremtas į Norilską. Vėlyvą 1949 m. rudenį gen. J.Juodišius buvo ištremtas į Abezę, esančią pusiaukelėje tarp Vorkutos ir Intos.

1950 m. gruodžio 18 d. DLK Gedimino III laipsnio, Vytauto Didžiojo IV laipsnio, Latvijos Trijų Žvaigždžių ordinų kavalierius generolas Jonas Juodišius buvo nukankintas Abezėje. Prasidėjus Atgimimui, šeimos rūpesčiu gen. J.Juodišiaus palaikai iš Sibiro pargabenti į Lietuvą ir 1989 m. rugsėjo 4 d. iškilmingai perlaidoti.

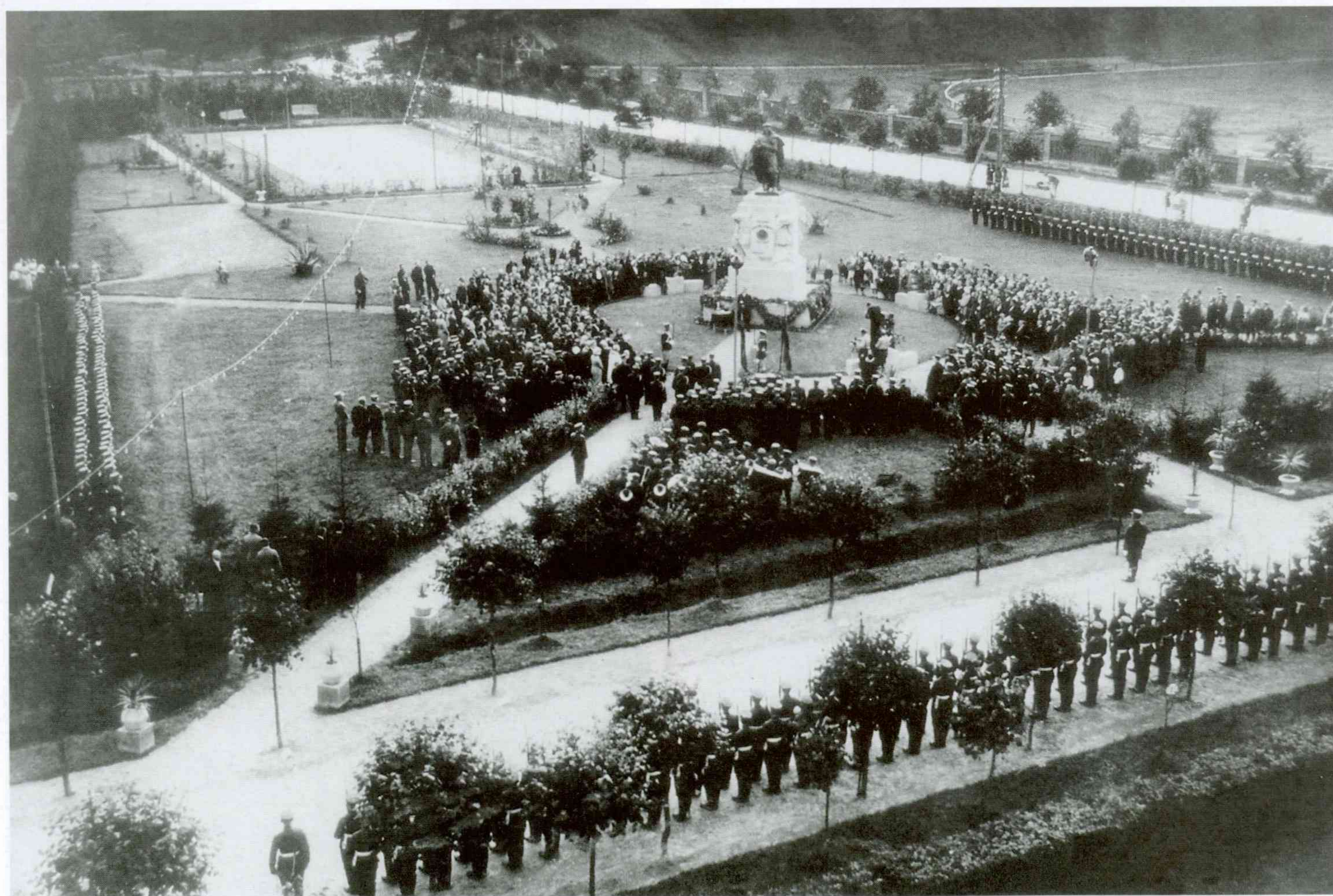

Gen. J.Juodišiaus palaikų perlaidojimo iškilmės

Gen.J.Juodišius su vadinamosios liaudies armijos uniforma (1941 m.)

Karo mokyklos kariūnai prie paminklo Vytautui Didžiajam Aukštojoje Panemunėje

Teisininkas Pranas Vailokaitis gimė 1892 m. liepos 17 d. Maskvos universitete baigė teisės mokslus. Buvo tarp pirmųjų ateitininkų organizatorių. Bendradrabiavo "Ateityje", pasirašinėdamas Pievučio slapyvardžiu. Vertėsi advokato praktika. Šakiuose 1918 metais įkūrus "Žiburio" gimnaziją, Pranas Vailokaitis, greta darbo advokatūroje, dar dėstė ir gimnazijoje. Vėliau gyventi ir dirbti persikėlė į Kauną.

Mirė Pranas Vailokaitis 1921 m. gegužės 19 d. (eidamas 29-uosius metus) Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Vailokaičių antkapinio paminklo Kauno Petrašūnų kapinėse fragmentas

P.Vailokaitis

Konstantinas JABLONSKIS

Istorikas Konstantinas Jablonskis, kalbininko Jono Jablonskio sūnus, gimė 1892 m. rugpjūčio 23 d. Jelgavoje. 1911-1916 metais studijavo Maskvos universiteto Teisės fakultete, 1933 m. baigė Kauno universitetą. Po Pirmojo pasaulinio karo rinko ir gelbėjo archyvinę medžiagą, organizavo archyvus. Su grupe istorikų 1929 metais Kaune įsteigė Lietuvos istorijos draugiją. Nuo 1935 metų dėstė Vytauto Didžiojo, o nuo 1944 m. - Vilniaus universitetuose. Dirbo Istorijos institute. Išleido knygas "Lietuviški žodžiai senosios Lietuvos raštinių kalboje" (1941), "Lietuvių kultūra ir jos veikėjai" (1973), "Istorija ir jos šaltiniai" (1979), "Lietuvos valstiečių ir miestiečių ginčai su dvarų valdytojais" (1959), suredagavo "Prūsijos valdžios gromatas, pagraudenimus ir apsakymus lietuviams valstiečiams" (1960) ir kt. Paskelbė M.Daukšos, A.Kulviečio, M.Mažvydo, M.Petkevičiaus ir kitų lietuvių rašytojų biografinius tyrinėjimus.

Akademikas Konstantinas Jablonskis mirė 1960 m. liepos 28 d. Vilniuje.

K.Jablonskio knygos "Istorija ir jos šaltiniai" viršelio faksimilė

K.Jablonskis

Kun. Juozas STANAITIS

Kunigas Juozas Stanaitis gimė 1892 m. rugpjūčio 13 d. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu įšventintas 1915 m. rugpjūčio 1 d. Vikaravo Sintautuose, Lukšiuose. Po to buvo Vilkaviškio kunigų seminarijos prokuratoriumi, statė kunigų seminariją. Paskirtas Leipalingio parapijos klebonu, suprojektavo ir pastatė kleboniją, rūpinosi parapijiečių švietimu ir jų sielovada. Vėliau apie jį Leipalingio klebonas Jonas Alesius rašė: “Leipalingiečiai savo kleboną Juozą Stanaitį mena kaip apaštalą Joną. Tai buvo anų laikų švyturys, šviečiantis tikra Dievo meile. Daug jis padėjo savo parapijiečiams Antrojo pasaulinio karo metais. Gerai mokėdamas vokiečių kalbą, jis ne vieną leipalingietį išgelbėjo ir nuo tremties į Vokietiją, daug padėjo ir žydams”.

Kunigas Juozas Stanaitis mirė nuo širdies infarkto 1945 m. rugsėjo 19 d., gatvėje išvydęs keletą išniekintų partizanų kūnų, tarp kurių buvo ir vienas jo pažįstamas kunigas. Palaidotas Leipalingio kapinėse.

Kun. J.Stanaičio kapas Leipalingyje (Lazdijų r.)

Leipalingiečiai po pirmosios komunijos 1940 metais. Centre - kun. Juozas Stanaitis

Aleksandras ARDICKAS

Karininkas Aleksandras Ardickas gimė 1892 m. rugsėjo 3 d. Sintautuose. 1919 m. sausio 13 d. savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Nuo 1922 metų dirbo Generaliniame štabe, nuo 1931 m. - kariuomenės tiekimo valdyboje. Buvo aktyvus visuomenės veikėjas, Lietuvių-latvių vienybės draugijos valdybos narys, Lietuvos lengvosios atletikos sąjungos pirmininkas. Už visuomeninę veiklą buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo ordinu.

Majoras Aleksandras Ardickas mirė 1936 m. sausio 13 d. Kaune.

Lietuvių-latvių vienybės draugijos valdyba. Iš kairės sėdi: prof. J.Bagdonas, draugijos pirmininkas Raupys, kan. J.Tumas; antroje eilėje (uniformuotas) majoras A. Ardickas

Raimundas LIORMANAS

Karininkas Raimundas Liormanas gimė 1892 m. rugsėjo 9 d. Gelgaudiškio dvare. 1911 metais baigė Panevėžio mokytojų seminariją ir iki 1914 m. mokytojavo Bučiūnuose (Šiaulių apskritis). Po mobilizacijos į rusų kariuomenę, buvo pasiųstas į Pskovo karo mokyklą, kurią baigė 1916 metais. 1918 m. lapkričio mėn. atvyko į Vilnių ir savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę. 1922 m. baigęs Aukštuosius karininkų kursus, buvo paskirtas Vilkaviškio, Marijampolės apskričių, vėliau Klaipėdos krašto, Raseinių apskrities komendantu. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1943-1944 m. hitlerininkų kalintas Tilžės kalėjime. 1949 metais iš Vokietijos išvyko į JAV, apsigyveno Filadelfijoje, o 1958 m. persikėlė į Rochesterį. Dalyvavo lietuvių išeivių visuomeninėje veikloje.

Pulkininkas Raimundas Liormanas mirė 1979 m. liepos 9 d. Rochesteryje (JAV).

R.Liormanas

Lietuvos prezidentas A.Smetona, ponia Sofija ir adjutantas plk. R.Liormanas

Jonas GUSTAINIS

Visuomenininkas Jonas Gustainis gimė 1892 m. spalio 27 d. Žvirgždaičiuose. Mokėsi Griškabūdžio pradžios mokykloje. 1913 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Dirbo anglių kasyklose, vakarais lankė mokyklą. Sutaupęs pinigų, 1921 m. Clintone įsigijo maisto krautuvę. 1924 metais ją pardavęs, išvyko į Čikagą ir su draugais vėl įsteigė maisto prekių parduotuvę. 1930 metais Bonnie Bee Super Food Marts vardu pradėjo savarankišką verslą. 1855-1957 m. šioje įmonėje dirbo daugiau nei 100 darbininkų. Verslininkas Jonas Gustainis rėmė lietuviškas mokyklas, ypač Vokietijoje įsikūrusią Vasario 16-osios gimnaziją, neabejingas buvo ir kitiems lietuviškiems reikalams.

Mirė Jonas Gustainis 1960 metais JAV.

J.Gustainis

Lietuvių Vasario 16-osios gimnazija Vokietijoje

Jonas NORKAITIS

Ekonomistas Jonas Norkaitis gimė 1892 m. lapkričio 25 d. Pervazninkų kaime, Kidulių valsčiuje. 1912-aisiais metais baigė Marijampolės gimnaziją. Matematiką ir fiziką studijavo Petrapilio universitete. 1919 metais grįžo į Lietuvą. Prijungus Klaipėdos kraštą prie Lietuvos, nuo 1923 metų buvo paskirtas Finansų ministerijos įgaliotiniu Klaipėdos kraštui, o kartu ėjo ir Klaipėdos muitinės viršininko pareigas. Aktyviai veikė klaipėdiškių "Aukuro" draugijoje. 1925 metais Jonas Norkaitis buvo paskirtas Finansų ministerijos Prekybos departamento direktoriumi, o 1936-aisiais metais - Užsienio reikalų ministerijos Ekonominio departamento direktoriumi. Šias pareigas ėjo iki bolševikų okupacijos. Dalyvavo ekonominių organizacijų veikloje. Nuo 1936 m. J.Norkaitis daug kartų vadovavo Lietuvos ekonominėms delegacijoms derybose su užsienio valstybėmis. Bolševikams okupavus Lietuvą, pasitraukė į Vokietiją. Tremtyje buvo VLIK-o nariu.

Mirė Jonas Norkaitis 1983 m. kovo 22 d. Bad Mergentheime (Vokietija).

J.Norkaitis

Lietuvos vyriausybės delegacija, kurioje buvo ir J.Norkaitis, išskrenda į Maskvą lemiamo pokalbio

Jonas MAČIULAITIS

Karininkas Jonas Mačiulaitis gimė 1892 metais Rukšnių kaime, Slavikų valsčiuje. Prie pat Šešupės buvusi jo tėviškė tapo knygnešių ir emigrantų perėjimo per sieną punktu. 1910 metais Jonas Mačiulaitis baigė Veiverių mokytojų seminariją. Tarnaudamas rusų kariuomenėje, baigė karo mokyklą. Pirmojo pasaulinio karo metu pateko į belgų nelaisvę. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir netrukus savanoriu į stojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Kauno karo komendantūroje. 1919 m. sausio 14 d. buvo paskirtas kuopos vadu. 1920-1922 metais - Kauno miesto ir apskrities karo komendantas. Vėliau buvo Kariuomenės štabo valdybos viršininku. Baigė Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakultetą. 1935 metais išėjo į atsargą. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Antrosios bolševikų okupacijos metu pulkininkas Jonas Mačiulaitis apsigyveno gimtajame kaime pas brolį. Ten ir mirė. Palaidotas Šakių kapinėse.

J.Mačiulaitis

J.Mačiulaičio gimtinė (1995 m.)

Bronius Edmundas DAILIDĖ

Diplomatas Bronius Edmundas Dailidė gimė 1892 m. gruodžio 10 d. Tarpučių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, kurią baigė 1912 metais. 1918 m. baigė studijas Petrapilio universiteto Filologijos fakultete, įsigydamas pedagogo diplomą. 1917 metais mokytojavo Petrapilio lietuvių gimnazijoje, 1918-1921 m. - "Saulės", vėliau "Aušros" gimnazijose ir "Saulės" mokytojų seminarijoje Kaune. 1920 m. buvo Švietimo ministerijos suaugusiųjų švietimo ir pradžios mokyklų mokytojų vasaros kursų skyriaus vedėju. Nuo 1921 metų - Užsienio reikalų ministerijos Europos centro departamento direktorius, nuo 1923 metų - ministerių kabineto reikalų vedėjas, 1928-1933 m. - Lietuvos nepaprastasis ir įgaliotasis ministras Latvijai, 1929-1930 metų - kartu ir Švedijai, 1933-1940 m. - Estijai, nuo 1934 m. - kartu ir Suomijai. 1944 metais pasitraukė į Vakarus, po karo gyveno Čikagoje.

Mirė Bronius Edmundas Dailidė 1981 m. spalio 20 d. Čikagoje (JAV).

B.E.Dailidė

Lietuvos atstovybė Latvijoje. Centre - B.E.Dailidė

Justas MISEVIČIUS

Visuomenės veikėjas Justas Misevičius gimė 1892 m. gruodžio 22 d. Pranskabūdžio kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. 1912 metais emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas. Dalyvavo Lietuvių socialistų sąjungos, Amerikos lietuvių darbininkų literatūros draugijos, Lietuvių darbininkų susivienijimo, Lietuvių meno sąjungos, Laisvamanių etinės kultūros draugijos veikloje, vadovavo lietuvių klubui "Milda" Čikagoje. Per Antrąjį pasaulinį karą dirbo Pagalbos teikimo Lietuvai komitete. Bendradarbiavo "Kovoje", "Vilnyje", parašė dainų, pjesių. Sovietinėse enciklopedijose vertinamas kaip pažangus JAV lietuvių visuomenės veikėjas. 1964 metais apsilankęs gimtinėje, sukūrė dokumentinį filmą apie Tarybų Lietuvą ir demonstravo jį Amerikos lietuviams.

Mirė Justas Misevičius 1967 m. spalio 3 d. Čikagoje (JAV).

Nemunas ties Sudargu

Antanas UŽUPIS

Karininkas Antanas Užupis gimė apie 1892 metus Vidgirių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Karo mokyklą baigė Pirmojo pasaulinio karo metais Rusijoje. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. Nuo pat Lietuvos kariuomenės kūrimosi pradžios tarnavo Generalinio štabo antrajame skyriuje, buvo šio skyriaus žvalgybos viršininku. Pablogėjus sveikatai, 1926 metais išėjo į atsargą. Pirmosios bolševikinės okupacijos metais slapstėsi, bet buvo suimtas Utenoje ir nuteistas dešimčiai metų kalėti. Kilus fašistinės Vokietijos ir bolševikinės Rusijos karui, 1941 metų birželyje išėjo į laisvę. Antrą kartą bolševikų buvo suimtas 1945 metais ir ištremtas į Sibirą. Į Lietuvą grįžo 1957 m., praradęs sveikatą. Buvo apgyvendintas invalidų stovykloje prie Vilniaus.

Pulkininkas leitenantas Antanas Užupis mirė 1963 metais.

A.Užupis

Priešas traukiasi. Mūsų artilerija užima naujas pozicijas

Juozas GERDŽIŪNAS

Visuomenininkas Juozas Gerdžiūnas gimė 1892 metais Griškabūdyje, mažažemio valstiečio šeimoje. Jo tėvai Ona ir Antanas Gerdžiūnai užaugino penkis vaikus: du sūnus ir tris dukteris. Juozas šeimoje buvo vyriausiasis. Šiek tiek pasimokė, turėjo labai gražią rašyseną. Pirmojo pasaulinio karo metais, kariaudamas rusų pusėje, pateko vokiečiams į nelaisvę, kurioje gerokai apgadino savo sveikatą. Grįžęs iš nelaisvės, apsigyveno tėviškėje ir vedė Marcelę Urbantaitę, su kuria susilaukė keturių vaikų. Griškabūdžio valsčiaus žmonės J.Gerdžiūną išrinko savo valsčiaus viršaičiu, ir šias pareigas jis ėjo keletą metų. Vėliau dirbo Griškabūdžio valsčiaus savivaldybės sekretoriumi. 1926 metais Juozas Gerdžiūnas, su savo seserimi Ona, Šakių bažnyčioje tapo sesers Marcelės Gerdžiūnaitės-Preikšienės pirmagimio sūnaus Juozo (būsimojo Panevėžio vyskupo. - Red. past.) krikštatėviais. Lietuvą okupavus bolševikams, Juozas Gerdžiūnas iš valsčiaus savivaldybės buvo atleistas ir tvarkėsi tik savo ūkelyje. Antrosios bolševikų okupacijos metais slapstėsi, o vėliau grįžo į namus. Nors daug kartų buvo tardomas, bet Sibiro išvengė.

Mirė Juozas Gerdžiūnas 1958 m. kovo mėnesį. Palaidotas Griškabūdžio parapijos kapinėse.

Vysk. Juozas Preikšas
Panevėžys, 1998, kovas

J.Gerdžiūnas

Juozo ir Marcelės Gerdžiūnų kapai Griškabūdyje

Jonas LIUDVINAITIS

Visuomenininkas Jonas Liudvinaitis gimė 1893 m. sausio 13 d. Juškų kaime, Naumiesčio valsčiuje. 1913 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Apsigyveno Niujorke. 1918 metais persikėlė į Linden. Vietos katalikiškų ir bendrinių lietuviškų organizacijų veikėjas. 1947 metais organizavo BALF-o skyrių ir buvo jo pirmininku, nuo 1951 metų buvo ALT-o skyriaus pirmininku.

Platus mūsų Nemunas. Daug jame skausmo ir ašarų...

Andrius OLEKA-ŽILINSKAS

Nepriklausomos Lietuvos teatro reformatorius, režisierius, aktorius Andrius Oleka-Žilinskas gimė 1893 metais (krikštytas sausio 10 d.) Maskvoje. Pirmasis susitikimas su scena buvo vaikystėje, kai 8-9 metų vaikas lietuvių vakare, kartu su savo motina, Keturakio komedijoje “Amerika pirtyje” suvaidino piemenuką. Baigęs Maskvos X gimnaziją, pradėjo studijuoti teisę, bet 1912 metais išlaikęs konkursinius egzaminus į K.S.Stanislavskio Maskvos dailės teatro I studiją, visą tolimesnį savo gyvenimą susiejo su scena. 1929-1934 m. Kaune - Valstybės teatro režisierius (1930-1933 m. ir direktorius), 1933-1934 m. - Jaunųjų teatro vadovas. 1935 metais JAV vaidino M.Čechovo trupėje. JAV, kartu su žmona Vera Olekiene-Solovjova, turėjo vaidybos mokyklą, kur dėstė ir režisavo spektaklius. Per visą savo gyvenimą A.Oleka-Žilinskas sukūrė daug įsimintinų vaidmenų, pastatė nemažai spektaklių.

Mirė Andrius Oleka-Žilinskas 1948 m. vasario 3 d. Niujorke (JAV).

A.Oleka-Žilinskas

Lietuvos valstybinio teatro vadovybė Kaune. Centre - teatro direktorius A.Oleka-Žilinskas

Vytautas STEPONAITIS

Bibliofilas Vytautas Steponaitis gimė 1893 m. kovo 24 d. Sintautuose. 1914 metais baigė Kauno prekybos mokyklą ir įstojo į Maskvos prekybos institutą. Mobilizuotas į rusų kariuomenę, 1916 metais baigė Odesos karo mokyklą. 1918 m. grįžo į Lietuvą. 1919 m. mobilizuotas į Lietuvos kariuomenę ir nukreiptas į Kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyrių. Nuo 1927 m. iki 1940 metų sovietinės okupacijos buvo šio skyriaus viršininku. Turėjo pulkininko leitenanto laipsnį. Įvairių kariškų leidinių redaktorius. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1940 metais išėjęs į atsargą, iki 1944 metų dirbo Centrinėje valstybės bibliotekoje. Antrą kartą bolševikams okupavus Lietuvą, dirbo Knygų rūmuose. Dar besimokydamas Kauno prekybos mokykloje, V.Steponaitis bendradarbiavo "Aušrinėje", "Lietuvos žiniose", "Lietuvos ūkininke". Vėliau gausiai spausdino kariškos publicistikos, karų istorijos, įvairių kraštų ekonomines ir karines apžvalgas. Visuose darbuose buvo kritiškas ir atsargus. Tiksliai aprašė Vilniaus lietuvių spaudą 1919-1928 m., paminėdamas 27 atskirus laikraščius ir kitus leidinius. V.Steponaitis buvo didelis senosios lietuviškos knygos žinovas ir bibliografas. 1930 m., kartu su zanavykais M.Mašiotaite-Urbšiene, K.Puida ir kitais, įkūrė XXVII knygos mėgėjų draugiją ir jos metraščiuose išspausdino Lietuvos knygos istorijai svarbių pastabų. Visą savo turtingą biblioteką (apie 20 000 tomų) paliko Kauno miesto bibliotekai.

Mirė plk. ltn. Vytautas Steponaitis 1957 m. spalio 12 d. Kaune.

V.Steponaitis

V.Steponaičio portretas

Antanas ŠVENTORAITIS

Savanoris Antanas Šventoraitis gimė 1893 m. balandžio 4 d. Kriūkų miestelyje. 1919 m. sausio 11 d. savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo 2-ojo pėstininkų pulko I batalione. Pirmąjį kovos prieš bolševikus krikštą A.Šventoraitis gavo ties Žąsliais. Dalyvavo ir Zarasų kautynėse. Antano Šventoraičio Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanojimo lape rašoma: "Eil. Antanas Šventoraitis ir dar 9 kareiviai 1919 m. rugpjūčio 28 d. smarkioje priešo ugnyje ties Lisaja Gira kėlė kitų kareivių karinę nuotaiką ir savo iniciatyva bei drąsumu padėjo palaikyti kareivių eilėse tvarką. Paskui pirmieji metėsi į priešo apkasus ir tuo padėjo laimėti kautynes". 1920 m. vasario 23 d. eil. Antanas Šventoraitis išėjo į atsargą ir apsigyveno gimtajame Kriūkų miestelyje.

A.Šventoraitis

Mūsų artileristai žygyje

Vaclovas SIDZIKAUSKAS

Teisininkas, diplomatas Vaclovas Sidzikauskas gimė 1893 m. balandžio 10 d. Šiaudinėje, Kidulių valsčiuje. 1911 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją, o 1915 metais eksternu Maskvos VII gimnazijoje gavo brandos atestatą. Teisės studijas pradėjo 1915 m. Maskvoje, tęsė Berno universitete, o Teisių fakultetą baigė 1935 metais Vytauto Didžiojo universitete. Nuo 1919 metų dirbo Lietuvos diplomatinėje tarnyboje. 1920-1934 metais su pertraukomis atstovavo Lietuvai prie Tautų Sąjungos. Nuo 1936 m. V.Sidzikauskas buvo bendrovės "Shell" direktoriumi ir tuo pat metu diplomatijos istoriją dėstė Klaipėdos prekybos institute. Pirmosios bolševikinės okupacijos metais, po ilgesnio slapstymosi nuo okupantų, V.Sidzikauskas perėjo Vokietijos sieną. Čia gestapo buvo suimtas ir apie dvejus metus kalintas Soldau, vėliau Auschwitzo koncentracijos stovyklose. Po to priverstinai įkurdintas Berlyne. Nuo 1951 metų buvo Lietuvos laisvės komiteto pirmininku. Bendradarbiavo spaudoje.

Mirė Vaclovas Sidzikauskas 1973 m. gruodžio 2 d. Čikagoje (JAV).

V.Sidzikauskas

Vytauto Didžiojo 500 metų jubiliejaus komitetas Berlyne. Trečiasis iš kairės - V.Sidzikauskas

Jonas STAUGAITIS

Savanoris Jonas Staugaitis gimė 1893 m. gegužės 10 d. Zaveckų kaime, Jankų valsčiuje (kitais duomenimis - Žališkės kaime, netoli Griškabūdžio) gausioje šeimoje. Vos trejų metukų sulaukęs, neteko mamos. Pramokęs staliaus-statybininko amato, pelnėsi sau duoną. 1919 m. sausio 8 d. savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Po trumpo apmokymo buvo pasiųstas į frontą kovoti prieš bolševikus. Buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Jonui Staugaičiui teko kautis su visais jaunos Lietuvos priešais. Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, eil. J.Staugaitis grįžo į Zanavykus, vedė Tupikų kaimo Prapuolenytę ir pavyzdingai ūkininkavo. Deja, 1949 m. Jonas Staugaitis su visa šeima buvo ištremtas į Sibirą, o grįžęs į Lietuvą savo ūkelyje apsigyventi jau negalėjo.

Mirė Jonas Staugaitis 1971 m. birželio 7 d. Kaune.

J.Staugaičio apdovanojimai

Kulkosvaidininkas J.Staugaitis Nepriklausomybės kovų pirmosiose fronto linijose

Jonas SUTKUS

Generolas leitenantas Jonas Sutkus gimė 1893 m. balandžio 15 d. Šalnynės kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1910 metais baigė Kauno gimnaziją. 1913-1914 m. dirbo liaudies mokytoju, o 1916-1918 m. tarnavo Rusijos kariuomenėje ir baigė Maskvos Aleksiejaus karo mokyklą. Lietuvos kariuomenėje buvo pėstininkų pulko, ryšių komandos viršininku. 1923 metais baigė Kaune Vytauto Didžiojo karininkų kursus. 1925 metais Prahoje baigęs intendantų akademiją, nuo 1926 m. buvo paskirtas kariuomenės intendantu. 1929-1937 metais tarnavo kariuomenės tiekimo skyriaus viršininku. Į atsargą išėjo generolo leitenanto laipsniu. Respublikos XX ministrų kabinete Jonas Sutkus buvo finansų ministru. 1941 m. birželyje gen. Jonas Sutkus buvo suimtas ir sovietinės valdžios įkalintas Sverdlovsko srities koncentracijos stovykloje Nr.47.

1942 m. gruodžio 10 d. Vytauto Didžiojo ir DLK Gedimino ordinų kavalierius generolas leitenantas Jonas Sutkus bolševikų buvo sušaudytas.

Gen. J.Sutkus

Žengia Lietuvos kariai

Jonas PUIKŪNAS

Teisininkas Jonas Puikūnas (iki 1923 metų - Pupkis) gimė 1893 m. birželio 25 d. Rogupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1913 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, mokytojavo Kybartų pradžios mokykloje. Pirmojo pasaulinio karo pradžioje dirbo Maskvos lietuvių pabėgėlių mokykloje. 1916 m. mobilizuotas į rusų kariuomenę, baigė Kijevo karo mokyklą. 1917 metais dalyvavo Lietuvių Seime Petrapilyje, buvo vienas iš pirmųjų Atskiro lietuvių bataliono Galicijoje steigėjų. 1918 metais grįžo į Lietuvą ir įstojo į besikuriančią kariuomenę. Tarnavo karo technikos daliniuose. Į atsargą išėjo majoro laipsniu. 1927 m. baigė Kauno universiteto Teisių fakultetą. Teisėjo pareigas ėjo įvairiose vietose. 1937 metais perėjo į advokatūrą. Artėjant bolševikų okupacijai, 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. 1949 metais išvyko į JAV. Bendradarbiavo "Šaltinyje", "Lietuvos balse", "Karyje", "Trimite", "Mūsų žinyne", "Ateityje". 1958 m. Jono Mingirdo slapyvardžiu išleido patarlių, priežodžių ir posakių rinkinį "Smulkioji tautosaka".

J.Puikūnas

Šešupė prie Kudirkos Naumiesčio

Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio kryžius Barzduose (autorius P.Tamašauskas)

Petras TAMAŠAUSKAS

Dailidė Petras Tamašauskas gimė 1893 m. rugpjūčio 6 d. Stugučių kaime, Barzdų valsčiuje. Aštuonių vaikų šeimoje buvo jauniausiasis. Mokyklą lankė tik vieną žiemą, bet vėliau išmoko skaityti ir rašyti ne tik lietuviškai, bet ir vokiškai. Visą gyvenimą labai vertino knygas, buvo sukaupęs nedidelę bibliotekėlę. Dailidės amato mokėsi pas savo krikštatėvį Sinkevičių. Vėliau meistravo - statė namus, gamino baldus. Vedė siuvėją Eugeniją Sadauskaitę. Prie Barzdų, Kraujučių kaime, nusipirko 8 ha žemės ūkelį, statėsi trobesius ir ūkininkavo, jaunystėje įsigytos profesijos nepamiršo. Dar ir šiandien Barzduose galima pasigėrėti Petro Tamašausko statyta Barzdų mergaičių namų ruošos mokykla (1925), kun. A.Jusaičio dviaukščiu gyvenamuoju namu, Barzdų bažnyčios vidaus apdailos medžio darbais. Išliko ir 1930 m. miestelio centre statytas ornamentuotas kryžius. Išėjęs į pensiją, Petras Tamašauskas panašių kryžių pastatė ne vieną: 1971 m. Barzdų bažnyčios šventoriuje - du kryžius ir du stogastulpius, apie 1973 m. - kryžių ir stogastulpį pastatė Skriaudžiuose, 1974 m. - Šakių bažnyčios šventoriuje, 1975 metais - du kryžius Garliavoje, 1976 m. - Meteliuose. Daugelis P.Tamašausko sukurtų kryžių pripažinti kultūros paminklais.

Mirė Petras Tamašauskas 1983 m. lapkričio 3 d. Kraujučiuose. Palaidotas Barzdų kapinėse.

Tautodailininkas P.Tamašauskas

P.Tamašausko kapas Barzdų kapinėse

Dovydaičių sodyba Nepriklausomybės metais

Dovydaičių sodybvietė (1997. m.)

Antanas DOVYDAITIS

Ūkininkas Antanas Dovydaitis gimė 1893 metais Runkių sodžiuje, Višakio Rūdos parapijoje. Vedė Antaniną Marūnaitę (g.1894). 1923 metais mirus tėvui Motiejui, savarankiškai tvarkėsi Runkiuose. Būdamas labai darbštus ir sumanus, ūkį nuo 15 ha padidino iki 29 ha. Perstatė trobesius. Dovydaičių šeimoje užaugo devyni vaikai, kuriuos tėvai leido mokytis. 1946 m. vasario 18 d. sodybą apsupo stribai ir rusų kareiviai. Motina, dukros Marija, Zita ir sūnus Antanas buvo suimti ir ištremti į Sverdlovsko sritį. Iš tremties grįžo 1957 m. be teisės gyventi Lietuvoje. Apsigyveno pas savo šeimos narius. Ištrėmus Dovydaičius, jų sodyboje įsikūrė okupantai. Sodybos pastatai buvo nuniokoti ir sudeginti.

Mirė Antanas Dovydaitis 1978 m. Palaidotas Višakio Rūdos (Marijampolės r.) kapinėse.

Aldona Dovydaitytė

A. Dovydaitis su žmona Antanina Marūnaite-Dovydaitiene

Antano ir Antaninos Dovydaičių vestuvės (1918 10 15) Runkiuose. Centre - kun. F.Martišius

Bernardas TAMULAITIS

Savanorių organizatorius Bernardas Tamulaitis gimė 1893 m. gegužės 25 d. Kuro kaime, Lekėčių valsčiuje. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje. Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, tapo vienu aktyviausių savanorių organizatorių. Buvo nukreiptas dirbti į Lietuvos karo mokyklą. Į atsargą išėjo vyresniojo leitenanto laipsniu. Ūkininkavo tėviškėje. 1932-1940 metais buvo Šakių miesto burmistru. Buvo vedęs Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės giminaitę, Kuro pradžios mokyklos mokytoją. 1941 m. birželio 14 d. okupantai mokyt. Oną Tamulaitienę su 8 metų sūnumi Jurgiu ir 11 metų dukra Julija ištrėmė į Sibirą. Vyras 1944 metų pabaigoje buvo suimtas ir nuteistas mirties bausme.

Bernardas Tamulaitis 1945 m. kovo 2 d. buvo sušaudytas Vilniuje. Palaikai užkasti Tuskulėnuose, masinių žudynių vietoje.

B.Tamulaitis

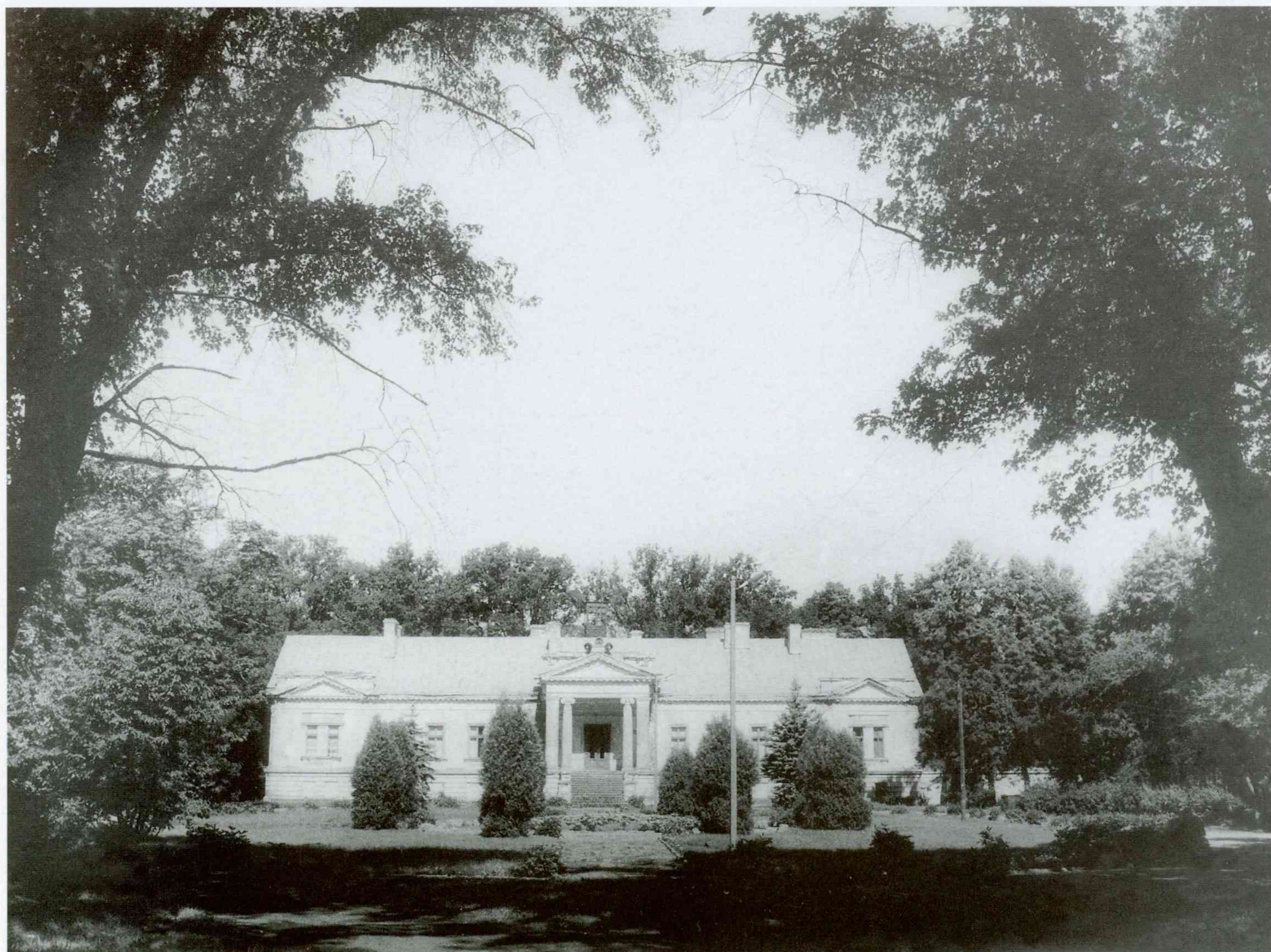
Lekėčių kooperatyvo valdyba. Pirmasis iš kairės sėdi Bernardas Tamulaitis

Mikas MIKELKEVIČIUS

Visuomenininkas Mikas Mikelkevičius gimė 1893 metais Gelgaudiškio dvare. 1910 m. baigęs Veiverių mokytojų seminariją, dirbo pradžios mokyklose. Pirmojo pasaulinio karo metais baigė buhalterijos kursus Rusijoje. 1919 m., kartu su broliu kun. Stasiu, Gelgaudiškyje suorganizavo šaulių būrį. Gyvendamas Kaune, kartu su G.Maciu, buvo įsteigęs prekybos įmonę. Kurį laiką buvo "Aušros" gimnazijos buhalterijos mokytoju. 1922 metais - Lietuvos šaulių sąjungos centro valdybos vicepirmininkas ir konspiracijos skyriaus viršininkas. 1922-1923 metais Lietuvos šaulių sąjungos suaugusiųjų švietimo reikalams įsteigė spaustuvėlę. 1920-1923 m. buvo atsakingasis "Trimito" redaktorius, 1922 m. buvo išrinktas Lietuvos šaulių sąjungos Garbės nariu. Vėliau dirbo Lietuvos banko Šakių skyriaus direktoriumi. Bendradarbiavo "Trimite" ir kituose leidiniuose.

Mirė Mikas Mikelkevičius 1943 metais Kaune.

Gelgaudiškio dvaras (1995 m.)

Kun. Pijus LEKEŠIS

Kunigas Pijus Lekešis gimė 1893 m. liepos 22 d. Lukšių parapijoje. Jaunas būdamas, išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas ir, baigęs mokslus, 1928 m. liepos 2 d. buvo įšventintas kunigu. Vikaravo Bruklino lietuviškose Angelų karalienės ir Apreiškimo parapijose, o taip pat Viešpaties Jėzaus Atsinaujinimo parapijoje Maspethe. Buvo aktyvus Motinėlės draugijos narys, išrinktas į jos valdybą, o 1940 m. perrinktas, jam patikint draugijos valdybos sekretoriaus pareigas.

Saulėlydis Zanavykuose

Bronius JUŠKA

Viršila Bronius Juška gimė 1893 metų rugpjūčio 23 d. Plokščiuose. 1919 m. sausio 15 d. savanoriu stojo į Kauno komendantūrą. Buvo pasiųstas į mokomąją komandą, kurią baigė vyr. puskarininkio laipsniu. Tarnavo 2-ajame pėstininkų pulke. Zarasų kautynių prieš bolševikus metu B.Juška buvo sunkiai sužeistas. 1919 metų lapkrityje, mūsų kariuomenei kovojant prieš bermontininkus ties Radviliškiu, B.Juškos kuopa gavo užduotį užimti svarbias pozicijas. Nors priešo jėgos buvo kelis kartus didesnės, bet viršila Bronius Juška, nebodamas pavojaus savo gyvybei, pirmasis ėjo į ataką, rodydamas kovinį pavyzdį kitiems kariams. Nors bermontininkai ir atkakliai priešinosi, bet jie buvo priversti trauktis. Už pasižymėjimą kautynėse viršila B.Juška buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1920 m. išėjęs į atsargą, apsigyveno Zanavykuose ir tarnavo Šakių pasienio policijoje.

B.Juška

Lietuvos kariuomenės savanoriai puola bermontininkus ties Radviliškiu

Marcelė GERDŽIŪNAITĖ-PREIKŠIENĖ

Siuvėja Marcelė Gerdžiūnaitė-Preikšienė gimė 1893 metais Griškabūdžio parapijoje, mažažemių valstiečių šeimoje. Tėvai Antanas ir Ona užaugino du sūnus ir tris dukteris. Sūnūs, šiek tiek pasimokę, tapo valdininkais, viena duktė - mokytoja, antroji liko žemdirbe, o Marcelė išmoko siuvėjos amato. Keliavo per ūkininkus ir siuvo drabužius. 1926 metais ji ištekėjo už Vinco Preikšos ir apsigyveno Griškabūdyje. Nors augino penkis vaikus, tačiau siuvėjos amato nemetė. Visą gyvenimą praleido Griškabūdyje. Buvo giliai tikinti, giedojo bažnyčioje. Pamaldžiai auklėjo ir savo vaikus, augino juos sąmoningais katalikais.

Gana anksti mirė jos broliai ir seserys, o ji sulaukė 96 metų amžiaus. Iki paskutinių gyvenimo dienų išlaikė sveiką mąstymą ir, tik keletą dienų pasirgusi, mirė 1990 metų rugsėjo 17-ąją. Palaidota Griškabūdžio parapijos kapinėse, greta savo vyro.

Vysk. J.Preikšas
1998 02 18

M.Gerdžiūnaitė-Preikšienė

Preikšų Auksinių vestuvių iškilmės

Kunigunda UOGINTAITĖ

Mokytoja Kunigunda Uogintaitė gimė 1893 metais Išdagų kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje dėl pamėgtos rudos drabužių spalvos buvo vadinama "ruda teta". Kur ir kada ji mokėsi, šiandien sunku pasakyti, tik žinoma, kad dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą lankė kažkokius kursus Petrapilyje, o Nepriklausomybės metais patobulinti vokiečių kalbą vykdavo į Vokietiją. Mokytoja Kunigunda Uogintaitė buvo išprususi, plačiai apsiskaičiusi, gerų manierų - tikras pavyzdys kaime išaugusios, bet jo nesibodinčios inteligentės. Mokiniams keldavo aukštus savo reikalavimus. Jai gerai buvo žinomi svarbesnieji Forsterio veikalai, kurių turinį mielai perteikdavo savo mokiniams. Dėl sveikatos mokyklą paliko 1937 metais. Vėliau gyveno pas brolį kun. Antaną Uogintą Gražiškiuose.

Mirė Kunigunda Uogintaitė 1970 metais. Palaidota Gražiškių kapinėse.

Mokytojos K.Uogintaitės kapas Gražiškių (Vilkaviškio r.) kapinėse

Šakių "Žiburio" gimnazijos pedagogų taryba 1931-1932 mokslo metais. Pirmoje eilėje sėdi: kun. J.Gutauskas, M.Žilinskaitė, direktorius K.Šapalas, M.Krasauskaitė-Liulevičienė, dr.Tekorius; antroje eilėje: K.Uogintaitė, kpt. V.Alksnis, A.Dragūnaitė, K.Užupytė-Keblinskienė, P.Keblinskas; trečioje eilėje: J.Jasiūnas, V.Liulevičius, M.Starkiūtė-Strazdienė, Č.Šukaitis, A.Vaitkevičius

Jonas Juozas KAMAITIS

Muzikas Jonas Juozas Kamaitis gimė 1893 m. rugsėjo 28 d. Sintautuose. 1909-1910 metais muzikos mokėsi kompozitoriaus J.Naujalio vadovaujamuose vargonininkų kursuose, 1910-1914 m. - Varšuvos konservatorijoje, 1922-1923 m. - Leipcigo konservatorijoje. 1924 metais vadovavo šaulių chorui. Nuo 1925 m. - Rygiškių Jono gimnazijos ir Marijampolės mokytojų seminarijos muzikos mokytojas ir choro vadovas. Reiškėsi Lietuvių muzikos draugijos veikloje. Likęs okupuotoje Lietuvoje, nuo 1950 metų dirbo Marijampolės I vidurinės mokyklos (dabar vėl Rygiškių Jono gimnazija. - Red. past.) mokytoju. Parašė "Kalėdų giesmes mišriam chorui" (išspausdinta 1926 metais Brukline), "Dainas chorui I" (išspausdinta 1929 m. Marijampolėje) ir kt.

Mirė Jonas Juozas Kamaitis 1957 m. rugsėjo 14 d. Palaidotas Marijampolės kapinėse.

J.J.Kamaitis

J.J.Kamaičio kapas Marijampolės kapinėse

Saliamonas ANTANAITIS

Mokytojas Saliamonas Antanaitis gimė 1894 metų sausio 12 d. Suodžių kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Marijampolės ir Vilniaus gimnazijose. Matematiką ir fiziką studijavo Karaliaučiaus, Leipcigo ir Fribourgo universitetuose. Pastarąjį užbaigė licenciato laipsniu. Parengė darbą apie Archimedą. Mokytojavo Kauno ir Jurbarko "Saulės" gimnazijose, Panevėžio ir Šiaulių mokytojų seminarijose, Alytaus ir Ukmergės valstybinėse gimnazijose. Paprūsės Boržo ir kt. slapyvardžiais, o taip pat ir savo pavarde pasirašinėdamas, bendradarbiavo "Aušrinėje", "Ateityje", "Lietuvos mokykloje", "Kosmose", "Kariškių žodyje", "Panevėžio balse" ir kituose leidiniuose. Išleido knygą "Per kovą į laisvę" (1920). Artėjant antrajai bolševikinei okupacijai, pasitraukė į Vokietiją ir mokytojavo Vasario 16-osios gimnazijoje nuo pat jos įkūrimo. 1955 metais išleido knygą apie Archimedą.

Mokytojas Saliamonas Antanaitis 1973 metais žuvo autokatastrofoje Vokietijoje.

Panevėžio mokytojų seminarijos pastatas (1995 m.)

Jonas PAKALKA

Kooperatininkas Jonas Pakalka gimė 1894 m. sausio 18 d. Naumiestyje. Baigęs pradžios mokyklą, porą metų tarnavo vietinėje vartotojų bendrovėje “Diegas”. 1915 metais atsidūrė Rusijoje. Iš Rybinsko persikėlė į Petrapilį, dirbo Pabėgėliams šelpti centriniame komitete ir mokėsi bendrojo lavinimo kursuose. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. Buvo išrinktas Naumiesčio burmistru. 1919 metų rudenį persikėlė gyventi į Kauną ir talkininkavo Antanui Sutkui organizuojant Tautos teatrą. 1920 metais, pagal socialdemokratų sąrašą, buvo išrinktas į Steigiamąjį seimą. 1920 metų rudenį įsijungė į “Paramos” kooperatyvo veiklą ir ėjo valdybos pirmininko bei direktoriaus - reikalų vedėjo pareigas. J.Pakalka “Paramą” išugdė į didelę kooperatinę įmonę. Be tiesioginių pareigų, J.Pakalka dalyvavo organizuojant Kooperacijos banką, vėliau draudimo sąjungą “Kooperacija”, “Lietūkį” ir kt. 1944 metais, artėjant antrajai bolševikinei okupacijai, pasitraukė į Vakarus. 1949 metais išvyko į JAV ir apsigyveno Brukline. Priklausė LSDP, atstovavo socialdemokratams VLIK-e.

J.Pakalka

Kooperatyvo “Parama” valdyba. Trečiasis iš kairės - valdybos pirmininkas J.Pakalka

Juozas KYBARTAS

Viršila Juozas Kybartas gimė 1894 m. vasario 8 dieną Kumpupių kaime, Šakių valsčiuje. Į Lietuvos kariuomenę savanoriu stojo 1919 m. sausio 16 d. Buvo nukreiptas į 2-ąjį pėstininkų pulką, kuriame ir atliko karinę tarnybą. 1919 metais kautynėse prieš bolševikus ties Liūdynės dvaru, netekus kuopos karininkų, kilo panika ir kariai pradėjo trauktis. Tai matydamas, viršila Juozas Kybartas pats ėmėsi tvarkyti kuopą. Sulaikė besitraukiančius karius ir sumaniai juos parengė kautynėms. Nors bolševikų jėgos buvo gerokai didesnės, bet, viršilos Juozo Kybarto sumanumo dėka, priešas buvo sulaikytas ir atmuštas. Juozas Kybartas buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1920 m. vasario 21 d. viršila Juozas Kybartas išėjo į atsargą. Kelerius metus tarnavo Šakių apskrities policijos nuovados viršininko padėjėju ir ūkininkavo Urbantų kaime (Būblelių vls.), nuosavame 12 ha ūkelyje.

J.Kybartas

Lietuvos kariai 1919 metais pirmosiose fronto linijose

Jonas ŠVEDAS

Karininkas Jonas Švedas gimė 1894 m. kovo 10 d. Plokščiuose. Baigęs pradinę mokyklą, mokėsi Kaune. 1914 m. rusų valdžios buvo suimtas ir ištremtas į Kostromą. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. Kartu su kitais, Plokščiuose suorganizavo valsčiaus miliciją. 1919 m. sausio 14 d. savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo kariuomenės intendantūroje Kaune. 1926 metais baigė karininkų kursus ir 1927 m. buvo pakeltas administracijos vyr. leitenantu. 1933 m. baigė Vytauto Didžiojo Aukštųjų karininkų kursų pirmąją laidą ir po metų tapo pulkininku leitenantu. 1938 m. baigė Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto ekonomikos skyrių. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1950 metais išvyko į JAV, apsigyveno Čikagoje ir įsijungė į visuomeninę veiklą. 1950 m. buvo išrinktas Cicero Tremtinių draugijos pirmininku, 1957 m. kooptuotas į JAV LB Kultūros fondo valdybą. 1958-1961 m. - šio fondo pirmininkas.

Mirė pulkininkas leitenantas Jonas Švedas 1988 m. balandžio 10 d.

J.Švedas

“Op, op, Nemunėli...”

Jonas ŽIEVYS

Ūkininkas Jonas Žievys gimė 1894 m. kovo 15 d. Kuodžių kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje augo trys sūnūs ir penkios dukros. Vyriausiasis Jono brolis mokėsi kunigų seminarijoje, o jaunesnysis studijavo teisę. Ūkis turėjo atitekti Jonui, todėl jo ir į mokslus neleido, nors gabumais iš ankstyvos vaikystės pasižymėjo. Jis tikriausiai būtų pasirinkęs kariškio specialybę. Turėjo gerą iškalbą, mokėjo suburti žmones. Vedė mažažemio valstiečio dukrą Oną Tumosaitę. Tėvams toks sūnaus poelgis nepatiko, todėl iš namų be jokios dalies buvo išprašytas. Apsigyveno Valakbūdyje ir iškart įsijungė į Šaulių sąjungos veiklą. Tapo šaulių būrio vadu. Savo sugebėjimais Valakbūdžio šaulių būrį per keletą metų jis išugdė iki pirmaujančių visoje Šakių apskrityje. 1944 metais traukiantis vokiečiams, Jonas Žievys buvo paimtas priverstiniams darbams ir išvarytas į Vokietiją. Tolimesnis jo likimas nežinomas.

J.Žievys

Valakdbūdžio šauliai (1935 05 03). Centre - Jonas Žievys

Justinas Saliamonas BANAITIS

Pedagogas Justinas Saliamonas Banaitis gimė 1894 m. balandžio 9 d. Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. Baigęs Kaune "Saulės" draugijos mokytojų seminariją ir 1911 metais Rygoje išlaikęs valstybinius egzaminus, įgijo pradžios mokyklos mokytojo teises. 1912 metais įstojo į Dotnuvos žemės ūkio mokyklą, bet prasidėjęs karas visus planus sujaukė. Buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. Tarnavo Kaukaze ir Urale. Baigęs Bogorodico žemės ūkio mokyklą, tapo diplomuotu agronomu. 1917-1918 metais dar studijavo Maskvos žemės ūkio akademijoje. 1918 metais grįžo į Lietuvą. 1919 m., kartu su broliais Broniumi, Kazimieru ir Vytautu, savanoriais įstojo į Lietuvos kariuomenę. 1921-1923 m. J.Banaitis buvo Antalieptės žemės ūkio mokyklos direktoriumi. 1923-1924 metais studijavo ekonomiką Kauno universitete ir baigė Aukštuosius kooperacijos kursus. 1924 m. įkūrė Zyplių žemės ūkio mokyklą, buvo jos direktoriumi ir Zyplių valstybinio dvaro administratoriumi. 1930 metais vedė šios mokyklos mokytoją, baigusią aukštuosius mokslus Prancūzijoje, Mariją Rimvyd-Mickevičiūtę. Užaugino sūnų ir dukrą. Už nuopelnus Lietuvai Justinas Banaitis apdovanotas DLK Gedimino ordinu. Gresiant antrajai bolševikų okupacijai, J.S.Banaitis su šeima pasitraukė į Vakarus. Apsigyveno Miunchene. Dirbo lietuvių gimnazijoje.

Mirė Justinas Saliamonas Banaitis 1948 m. spalio 23 d. Palaidotas Miunchene (Vokietija).

S. Gvildys

Nepriklausomybės Akto signataro S.Banaičio šeima. Pirmas iš kairės sėdi sūnus J.S.Banaitis

Antanas PETRAITIS

Gydytojas Antanas Petraitis gimė 1894 metų gegužės 2 d. Antkalniškių kaime, Plokščių valsčiuje. 1913 metais baigė Kauno gimnaziją, o 1917 m. - Maskvos universiteto Medicinos fakultetą. 1918 metais, grįžtant į Lietuvą, buvo suimtas ir aštuonis mėnesius išlaikytas belaisvių stovykloje Vokietijoje. 1919 m. sausio 1 d. savanoriu stojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę, kurioje ėjo karo gydytojo pareigas. 1920 m. sausio 22 d. kautynėse prieš bermontininkus kritišku momentu pats stojo į kovotojų gretas, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1923 metais savanoriu dalyvavo Klaipėdos sukilime. Į atsargą išėjo pulkininko leitenanto laipsniu. Iki antrosios bolševikų okupacijos dirbo Kauno apskrities gydytoju. 1944 m. pasitraukė į Vakarus. 1949 metais išvyko į JAV. Dirbo gydytoju psichiatrinėje ligoninėje. Rašė į "Kardą", "Karo archyvą", "Mūsų žinyną".

Mirė karo gydytojas Antanas Petraitis 1954 m. balandžio 29 d. JAV.

A.Petraitis

Nepriklausomos Lietuvos karo ligoninėje gydomi sužeisti kariai

Vincas ALEKNAVIČIUS

Partizanų ryšininkas Vincas Aleknavičius gimė 1894 m. gegužės 24 d. Lukšių parapijoje. Mirus tėvui, o motinai ištekėjus už patėvio Eimučio, persikėlė gyventi į Lekėčių kaimą, kuriame prabėgo Vincuko vaikystė. 1925 m. vedė Karčrūdės kaimo Antaniną Naujokaitę ir pradėjo kurtis Rūdšilio pagiry, Lekėčių kaime. Augino 10 vaikų. 1945 metų sausio pradžioje, ieškant besislapstančių vyrų, V.Aleknavičiaus sodyba buvo apsupta, o sodybos šeimininkas suimtas. Jam teko kalėti Lekėčiuose, Griškabūdyje, Kaune, Marijampolėje, vėl Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. Grįžęs 1947 m. gegužyje į laisvę, dirbo kolūkio kerdžiumi, buvo partizanų ryšininku. Rezistentai jo namuose buvo įsirengę maisto atsargų sandėlį.

Mirė Vincas Aleknavičius 1963 m. kovo 6 d. Šakiuose. Palaidotas Lekėčių kapinėse.

V.Aleknavičius

Lekėčių kaimo kampelis

Kun. Pranas BAJERČIUS

Kunigas Pranas Bajerčius gimė 1894 m. birželio 2 d. Stanaičių kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Kunigu įšventintas 1919 m. gegužės 12 dieną. 1928 metais baigė Kauno universitetą, įgijo teologijos licenciato laipsnį. Priklausė Telšių vyskupijai. 1929 metais buvo Ylakių vikaru ir tikybos mokytoju. 1930-1933 metais buvo Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijos tikybos mokytoju. Klaipėdos krašte 1929 m. įkūrė Lietuvių katalikų jaunimo draugiją "Neringa". 1937-1938 metais klebonavo Pagėgiuose. Tiek Lietuvoje, tiek tremtyje rašė į laikraščius. Išvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, kunigavo įvairiose parapijose, bendradarbiavo laikraštyje "Naujasis gyvenimas".

Kunigas Pranas Bajerčius mirė 1967 m. rugsėjo 23 d. Ashlande (JAV).

Kun. P.Bajerčius

Žvilgsnis į Zanavykus nuo dešiniojo Nemuno kranto prie Gelgaudiškio

Ona JABLONSKYTĖ-LANDSBERGIENĖ

Gydytoja Ona Landsbergienė gimė 1894 m. liepos 14 d. Dubultuose, Latvijoje. Pagal tėvą Joną Jablonskį - zanavykė. Jos krikštynos sutapo su varpininkų suvažiavimu. Krikštijo kun. J.Tumas-Vaižgantas, o krikštatėviais buvo dr. V.Kudirka ir G.Petkevičaitė-Bitė. 1920-aisiais metais Ona Jablonskytė, baigusi Petrapilio moterų medicinos institutą, dirbo fabrike gydytoja, kovojo prieš choleros epidemiją. Grįžusi į Lietuvą, nuo 1921 metų dirbo Raudonojo kryžiaus ligoninėje Kaune, vadovavo Akių ligų skyriui. 1923-1930 metais dar dirbo ir Lietuvos universiteto Akių ligų klinikoje asistente. Nuo 1929 metų - Ligonių Kasos gydytoja ir Akių ligų ambulatorijos vedėja. 1940-1957 metais dirbo Kauno I poliklinikoje. Vokiečių okupacijos metais Landsbergių šeima gelbėjo žydus, slėpė persekiojamus žmones. Gydytoja Ona Landsbergienė daug nuveikė gydydama sergančiuosius trachoma.

Mirė gydytoja Ona Jablonskytė-Landsbergienė 1957 metų kovo 22 d. Kaune. Palaidota Petrašiūnų kapinėse.

O.Jablonskytė-Landsbergienė

Landsbergių vasarnamis Kačerginėje (Kauno r.)

Agota ATLASEVIČIŪTĖ

Mokytoja Agota Atlasevičiūtė gimė 1894 m. rugpjūčio 27 d. Briedžių kaime, Šakių valsčiuje. Vaikystėje su tėvais išvyko į Taliną. Pirmojo pasaulinio karo metais (1916-1917) "Saulės" mokytojų kursus lankė Voroneže. 1918 metais prie M.Yčo gimnazijos Voroneže išlaikė lietuvių kalbos mokytojos egzaminus. 1918 metais grįžo į Lietuvą. Lietuvių kalbą dėstė Vilniaus lietuvių gimnazijoje. 1919-1922 metais mokytojavo Kauno "Saulės", vėliau I Kauno gimnazijose. Dėl ligos kurį laiką buvo nutraukusi pedagoginį darbą. Vėliau vėl sugrįžo į mokyklą. 1924-1928 metais Kauno universitete išklausė literatūros skyriaus programą. Iš rusų kalbos išvertė N.Karincevo "Tomas Alva Edisonas" (1924), o iš estų - A.Tammanno "Mokytojas ir jo jaunieji bendradarbiai".

A.Atlasevičiūtė

Nemunas Kaune prie Aleksoto

Kun. Feliksas BARTKUS

Prelatas Feliksas Bartkus gimė 1894 m. rugpjūčio 28 d. Griškabūdyje. Pradžios mokyklą baigė Griškabūdyje (1905), 1911 metais baigė Marijampolės gimnaziją ir įstojo į Seinų kunigų seminariją, kurią baigė 1916 m. Į kunigus įšventintas Petrapilyje 1917 m. balandžio 17 d. 1918 m. paskirtas Punsko vikaru, o 1919 metais studijuoti teologijos išvyko į Popiežinį Grigaliaus universitetą Romoje, kur įsigijo teologijos daktaro laipsnį (1921). Kiek padirbęs Naumiesčio gimnazijos kapelionu, 1922 m. buvo pakviestas į Seinų kunigų seminariją, kuri tuomet buvo Gižuose, vėliau Vilkaviškyje. Nuo 1938 m. - Seminarijos rektorius. 1944 m. pasitraukė į Vakarus. 1950 metais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Savo kunigystės 50 metų jubiliejui parašė atsiminimų knygą “Mano kelias prie altoriaus” (1967), kitų religinių knygų, bendradarbiavo spaudoje.

Mirė prelatas Feliksas Bartkus 1973 m. kovo 6 d. Dallase (JAV).

Prel.. F.Bartkus

Santakų Vaičaitynėje. Pirmas iš dešinės stovi kun. F.Bartkus

Vincas GUDAITIS

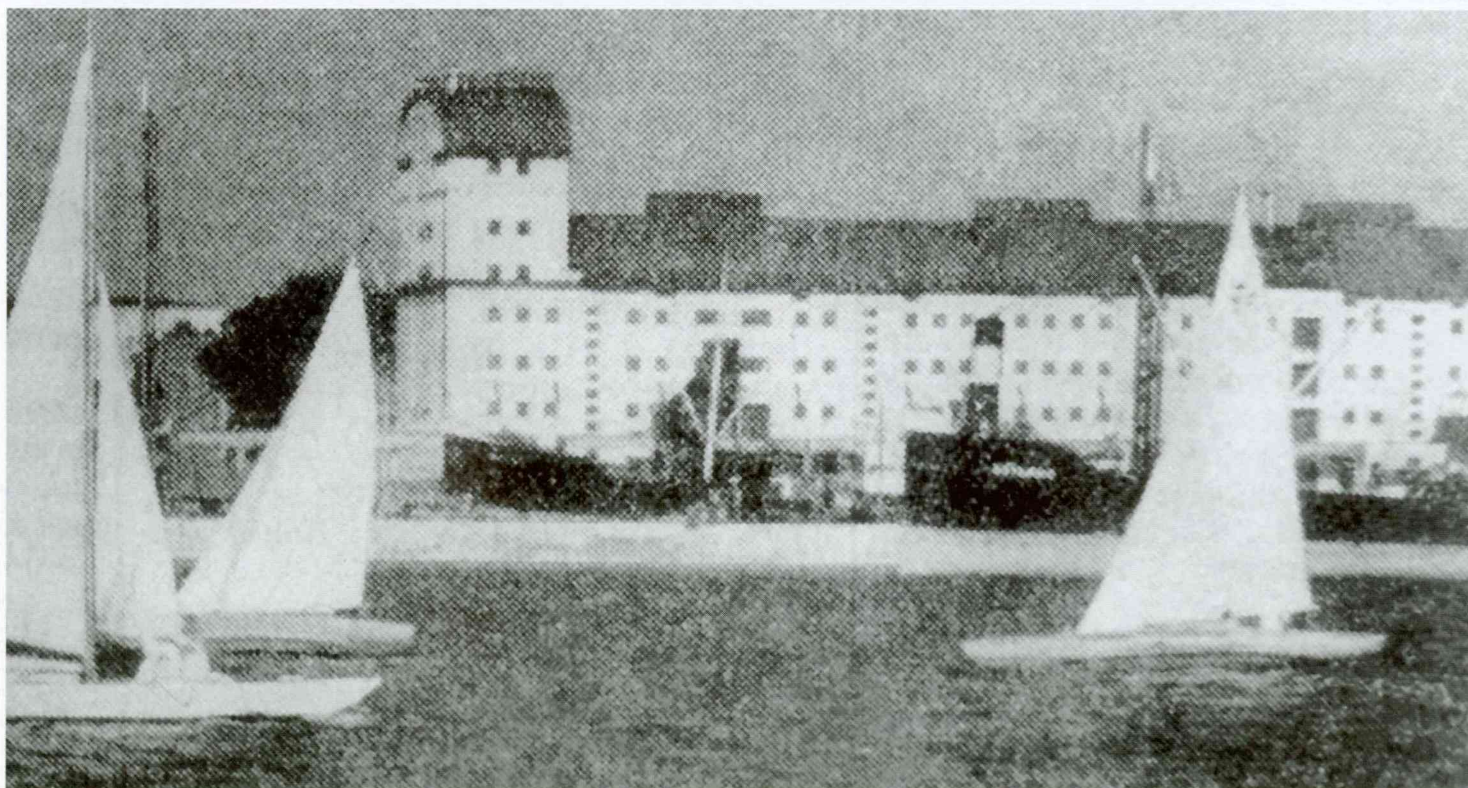
Kooperatininkas Vincas Gudaitis gimė 1894 m. rugsėjo 27 d. Gudaičių kaime, Būblelių valsčiuje. Pradinį mokslą ėjo Naumiestyje. Gimnazijos keturių klasių pažymėjimą įsigijo Suvalkuose, o šešių - Riazanės vyrų gimnazijoje. Buvo aktyvus 1912 m. Marijampolėje įkurtos meno draugijos "Gabija" Naumiesčio skyriaus sekretorius, giedojo Naumiesčio bažnytiniame chore, priklausė vaidintojų būreliui.

Pirmojo pasaulinio karo metais Vincas Gudaitis gyveno ir dirbo įvairiose Rusijos vietose. 1918 m. grįžo į Lietuvą. 1919 m. kovo 14 d. savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje. 1923 m. rugsėjo 16 d., turėdamas vyr. leitenanto laipsnį, išėjo į atsargą ir pradėjo dirbti kooperatyvų sąjungoje "Lietūkis". 1934-1939 metais Klaipėdoje buvo "Lietūkio" direktoriumi. Bolševikams okupavus Lietuvą, gyveno savo ūkyje Stainiškėje. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1949 m. išvyko į JAV.

Mirė Vincas Gudaitis 1971 metų vasario 13 d. Čikagoje (JAV).

V.Gudaitis

Antrojo pasaulinio karo metais sunaikinti Lietūkio sandėliai Klaipėdos uoste

Justinas KAMAITIS

Žvalgas Justinas Kamaitis gimė 1894 metų lapkričio 6 d. Pavasijų kaime, Būblelių valsčiuje. 1919 m. sausio 22 d. savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę. Eil. Justinui Kamaičiui buvo patikėtos vyr. žvalgo pareigos. Dalyvavo Kurklių-Panevėžio operacijoje. Žvalgą Justiną Kamaitį lydėjo sėkmė. 1919 m. liepos 12 d. baterijos vadas M.Pečiulionis jį pasiuntė išžvalgyti, ką Salako miestelyje veikia bolševikai. Žvalgas sumaniai praslinko pro priešo sargybą ir atliko jam patikėtą užduotį. Salako miestelio paėmimas buvo paskutinė žvalgo Justino Kamaičio sėkmė - po poros dienų kautynėse jis buvo sunkiai sužeistas, o pasveikęs išleistas į atsargą. Už narsą kautynėse ir sumanumą žvalgyboje eil. Justinas Kamaitis apdovanotas Vyčio Kryžiaus II ir III laipsnių ordinais. Grįžęs į civilinį gyvenimą, J.Kamaitis 10 metų tarnavo policijoje. Pablogėjus sveikatai, išėjo į pensiją ir dirbo savo 9 ha ūkelyje.

J.Kamaitis

Lietuvos kariai Nepriklausomybės kovose

Jonas PUIDOKAS

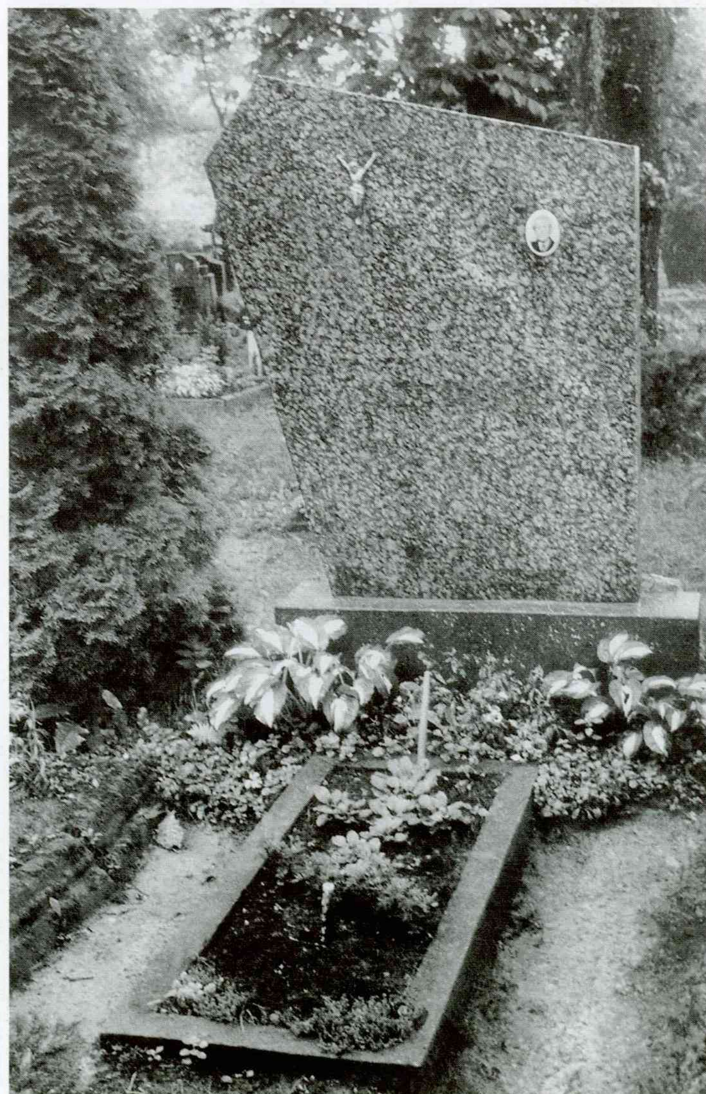
Vargonininkas, mokytojas Jonas Puidokas gimė 1894 metais Plokščių valsčiuje. 1924 metais pradėjo vargonininkauti Griškabūdžio bažnyčioje ir šį darbą tęsė daugiau kaip keturiasdešimt metų. 1929 m. baigė Šv. Cecilijos draugijos vargonininkų kursus Kaune, kur tuomet jį į muzikos pasaulio paslaptis vedė tokios garsenybės kaip kompozitoriai J.Naujalis, A.Sasnauskas, S.Šimkus, J.Gruodis. Vargonininkas Jonas Puidokas buvo didelis humanistas ir talentingas muzikas. Jis buvo ir nepakeičiamas pedagogas. Savo choristų niekados nebardavo, bet jo reikalavimai buvo maksimalūs. 1945 metais J.Puidokas pradėjo dėstyti muziką ir Griškabūdžio vidurinėje mokykloje. Anais stagnacijos laikais tai buvo beveik nesuderinamas dalykas, tad vargonininkas į bažnyčią dažniausiai eidavo slapčiomis. Ir tai jis sugebėjo padaryti. Vidurinėje mokykloje J.Puidokas dirbo apie dešimt metų, tuo pačiu metu jis vadovavo ir kolūkio chorui, sėkmingai pasirodydavo Dainų šventėse Vilniuje. Dirbant Jonui Puidokui šį kultūrinį darbą, muzikinis gyvenimas Griškabūdžio apylinkėse tapo aukšto lygio. Griškabūdiečiai netgi tikėjo, jog klebono Juozo Vaičaičio, vargonininko Jono Puidoko ir zakristijono Antano Leveckio kultūrinė veikla turėtų būti nemirtinga.

Mirė Jonas Puidokas 1981 metais. Palaidotas Griškabūdžio kapinėse.

J.Puidokas

J.Puidoko kapas Griškabūdžio kapinėse

Vincas TAMALIŪNAS

Aktorius Vincas Tamaliūnas gimė 1894 metų lapkričio 12 d. Višakio Rūdoje. 1914 metais emigravo į Angliją, dirbo įvairiuose fabrikuose, anglies kasyklose, spaustuvėse. Dalyvavo lietuvių kultūrinėje veikloje, vaidino teatro mėgėjų spektakliuose. Nuo 1917 metų dirbo Saratovo ir Voronežo spaustuvėse Rusijoje. Grįžęs į Lietuvą, 1919-1923 metais mokėsi Antano Sutkaus vaidybos studijoje, vaidino "Vilkolakio" ir Tautos teatre. 1926-1940 metais buvo Valstybės teatro režisieriaus padėjėju. 1940-1970 m. - Dramos teatro aktorius, trupės vedėjas. Sukūrė šiuos žymesnius vaidmenis: A.Fromo-Gužučio "Gedimino sapnas" - Bonifacas (1923), Vydūno "Žvaigždžių takai" - Vargalis (1923), N.Gogolio "Revizorius" - Dobčinskis (1933), F.Šilerio "Klasta ir meilė" - Kamerdineris (1949).

Mirė Vincas Tamaliūnas 1973 m. lapkričio 15 d. Vilniuje.

V.Tamaliūnas

Čia buvo įsikūręs "Vilkolakio" teatras

Petras ULINSKAS

Ūkininkas Petras Ulinskas gimė 1894 metais Plėgų kaime, Lukšių valsčiuje. Mokėsi pas kaimo daraktorių Motiejų Tumosą. Paveldėjęs iš savo tėvo Juozo Ulinsko tėviškę, ūkininkavo 68 ha ūkyje. 1925 m. į Lukšių pieno bendrovės verslą investavo 4000 litų. Lukšių valsčiaus žmonės Petrą Ulinską išrinko savo valsčiaus viršaičiu. Šias pareigas jis ėjo iki 1934 metų. Petras Ulinskas dalyvavo Lietuvos tautininkų sąjungos veikloje, rėmė šaulius. 1941 m. birželio 14 d. pavyzdingą Zanavykų ūkininką Petrą Ulinską, kartu su žmona Antanina, sūnumi Juozu, senu tėvu Juozu Ulinsku, seserimi Ona, bolševikai suėmė ir išvežė į Pilviškių geležinkelio stotį, kurioje Petrą Ulinską atskyrė nuo šeimos ir išgabeno į Rešiotų lagerį (Krasnojarsko kr.). Kiti šeimos nariai buvo ištremti į Jakutiją, kurioje 1944 metais žuvo Antanina Ulinskienė, 1942 m. palaidojusi savo šešurą ir mošą.

Petras Ulinskas 1941 m. gruodžio 11 d. mirė badu Rešiotų lageryje. Šios bolševikų išmarintos šeimos atminimui, Lukšių kapinėse ant Ulinskų šeimos kapo stovi atminimo lenta.

Ulinskų kapai Lukšių kapinėse

P.Ulinskas su žmona Antanina ir sūnumi Juozu

Juozas UŽUPIS

Vyriausiasis Onos Vailokaitytės-Užupienės ir Petro Užupio sūnus Juozas Užupis gimė 1894 metais Švediškių kaime, Lukšių valsčiuje. Baigęs vidurinę mokyklą, bet sirgdamas epilepsija liko kaime ir atsidėjo liaudies švietimo darbui, platino Seinuose leidžiamą katalikišką laikraštį "Šaltinis", buvo vienu pirmųjų Zanavykuose katalikiškų organizacijų steigėjų ir propaguotojų. Lukšių apylinkėje įsteigė Ūkininkų sąjungos skyrių, pavasarininkų kuopelę, Švediškių kaime įsteigė ūkininkų banką, prisidėjo prie panašaus banko steigimo Lukšiuose. Juozo Užupio dėka Švediškių apylinkė garsėjo savo kultūringumu ir šviesumu. Bendradarbiavo spaudoje, pasirašinėdavo Juozo Zanavyko slapyvardžiu.

Visuomenininkas Juozas Užupis mirė 1941 metais tremiant jį į Sibirą.

Švediškių Užupiai

Jonas RAUBA

Karininkas Jonas Rauba gimė 1895 m. sausio 20 d. Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Mokėsi Vilkaviškio gimnazijoje ir Seinų kunigų seminarijoje. Pirmojo pasaulinio karo metais atsidūrė Voroneže. Čia baigė gimnaziją ir tarnavo įvairiose tremtinių įstaigose. Kilus Rusijos revoliucijai, grįžo į Lietuvą ir savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigė Karo mokyklą (pirmoji laida), o vėliau Aukštuosius artilerijos karininkų kursus. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose prieš lenkus Seinų-Gibų rajone, prie Valkininkų ir Klepočių. Taikos metais vadovavo specialiai artilerijos grupei, kuri buvo dislokuota Prienuose. Kaip savanoris-kūrėjas gavo žemės netoli Anykščių. Buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo ordinu. Antrojo pasaulinio karo metais pasitraukė į Vokietiją, o 1950 m. išvykęs į JAV, apsigyveno Grand Rapide. Aktyviai dalyvavo lietuvių visuomeninėje veikloje, rėmė spaudą.

Mirė majoras Jonas Rauba 1979 m. sausio 3 d.

J.Rauba su žmona Liuce Karosaite-Raubiene ir vaikaite Eglute Amerikoje

Šešupės vingiai

Jonas POVILAITIS

Gydytojas Jonas Povilaitis gimė 1895 m. sausio 21 d. Šunkarių kaime, Slavikų valsčiuje. Mediciną studijavo Maskvos universitete. Nuo 1918 metų dirbo felčeriu Šakiuose. 1921 metais baigęs Aukštųjų kursų medicinos skyrių, buvo paskirtas Slavikų ambulatorijos vedėju. Turėjo didžiulį autoritetą ir ne vieną zanavyką išplėšė iš mirties glėbio. Užjausdavo ir padėdavo žmonėms, nors ir skirtingi buvo jų politiniai ir religiniai įsitikinimai.

Mirė gydytojas Jonas Povilaitis 1963 m. spalio 22 d. Palaidotas Slavikų kapinėse.

J.Povilaitis

J.Povilaičio giminės kapai Slavikuose

Vladas SIDZIKAUSKAS

Karininkas Vladas Sidzikauskas gimė 1895 m. sausio 21 d. Šiaudinės kaime, Kidulių valsčiuje. 1915 metais baigė Veiverių mokytojų seminariją. Dirbo liaudies mokytoju Vilniuje. Į Rusijos gilumą karo metais nesitraukė, bet grįžo į tėviškę ir gyveno Šiaudinėje. 1919 metų sausį stojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigęs Karo mokyklą (pirmoji laida), buvo nukreiptas į frontą. Dalyvavo kautynėse prieš bolševikus, bermontininkus ir lenkus. 1921 metais buvo pasiųstas į Aukštuosius karininkų kursus. 1923 m. V.Sidzikauskui suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis, o 1925 m. - kapitono. 1929 metais V.Sidzikauskas - jau Vytauto Didžiojo aukštųjų karininkų kursų (antroji laida) diplomantas ir jam suteiktas majoro laipsnis. Lietuvos kariuomenėje Vladas Sidzikauskas ėjo įvairias pareigas, bet daugiausia dirbo švietimo ir puskarininkių rengimo srityse. Buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo V laipsnio ir DLK Gedimino III laipsnio ordinais. 1932 metais jam buvo suteiktas pulkininko leitenanto karinis laipsnis. 1939 m. balandžio mėnesį buvo paskirtas 4-ojo artilerijos pulko, kuris buvo dislokuotas Šiauliuose, vadu. 1941 m. birželio 10 d. išvežtas į "kursus" Rusijoje. Buvo kalinamas Dudinkos lageryje (Krasnojarsko kr.). Grįžęs į Lietuvą, gyveno Kiduliuose.

Pulkininkas leitenantas Vladas Sidzikauskas mirė 1974 m. sausio 26 d. Palaidotas Kiduliuose.

V.Sidzikauskas

Prie tėvo kapo Kidulių kapinėse nusilenkė iš užjūrio atvykęs sūnus...

Antanas KUDIRKA

Teisininkas Antanas Kudirka gimė 1895 m. vasario 9 d. Murinų kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje buvo vyriausiasis sūnus. Jo brolis Justinas tapo mokytoju, o jaunylis Kazimieras - kunigu. Antanas Kudirka buvo baigęs teisės mokslus ir 1921-1940 metais dirbo Šakių apskrities teisėju. Bolševikams okupavus Lietuvą, iš teisėjo pareigų buvo atleistas. 1944 metais, artėjant frontui prie Lietuvos, pasitraukė į Vakarus.

Mirė Antanas Kudirka 1960 m. rugsėjo 5 d. Waterburyje.

Šakiai švenčia Lietuvos Nepriklausomybės 10-metį (1928 m.)

Gelgaudiškio Šv.Kryžiaus Išaukštinimo bažnyčios grindų fragmentas

Justinas STRIMAITIS

Poetas, kanklininkas Justinas Strimaitis gimė 1895 m. vasario 22 d. Rygiškių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, o nuo 1915 metų mokytojavo įvairiose mokyklose ir aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, bendradarbiavo spaudoje. Nuo 1920 m. - "Pavasario" faktiškasis redaktorius, vėliau dirbo "Lietuvos" redakcijoje. Buvo aktyviu Lietuvos katalikų mokytojų sąjungos nariu. 1932-aisiais metais jis pradėjo vadovauti Lietuvos kanklininkų draugijos kanklių muzikos kursams. Įvedė naują (savo išrastą) pirštinį-naginį kankliavimo būdą. Populiarino kankles kaip tautinį muzikos instrumentą - kalbėjo per radiją, rašė į spaudą. Savo lėšomis pradžios mokykloms išleido rinkinį "25 linksmos dainelės ir liaudiškas kankliavimas" (1936), o 1932 m. spaudai parengė P.Puskunigio parašytą "Kanklių muzikos vadovėlį". 1919 metais R.Žibunto slapyvardžiu išleido eilėraščių rinkinį "Vargelių žiedai".

Mirė Justinas Strimaitis 1960 m. vasario 15 d. Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

J.Strimaitis

J.Strimaičio kapas Kauno Petrašiūnų kapinėse

Justino Strimaičio kanklininkės

Juozas VENYS

Nepriklausomybės kovų savanoris Juozas Venys gimė 1895 metų liepos 14 d. Tarpučių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 m. kovo 11 d. savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje, 1-ajame husarų pulke, kuriame ir baigė savo karinę tarnybą. 1919 metais kautynėse prieš bolševikus prie Novosiolkos vienas lietuvių eskadronas nakties metu iš užnugario išblaškė priešus. Rytą eskadrono vadas Šileris pasiuntė į žvalgybą Venį ir Krakauską. Jiems atvykus į kaimą, iš krūmų prapliupo šūviai. Žvalgai sugulė į gilų griovį ir pradėjo atakuoti priešą. Kai šūviai nutilo, žvalgai rado du sunkiai sužeistus priešo kareivius ir sugadintą kulkosvaidį. Eil. J.Venys (jis buvo šaltkalvis) sutaisė kulkosvaidį. Išėję iš kaimo, pamatė didelį priešo kareivių būrį. Pasirinkę patogesnę vietą, pradėjo taikliai kulkosvaidžio šūviais retinti priešo eiles. Už šį žygį eilinis Juozas Venys buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus III laipsnio ordinu. 1920 metų gegužės 2 d. Juozas Venys išėjo į atsargą ir ūkininkavo Ritinių kaime (Šakių vls.).

J.Venys

Lietuvos kariuomenės kulkosvaidininkai fronte 1919 metais

Marija MAŠIOTAITĖ-URBŠIENĖ

Kultūros istorikė Marija Mašiotaitė-Urbšienė, Prano Mašioto dukra, gimė 1895 m. birželio 23 d. Rygoje. 1915 metais baigė Rygos gimnaziją, studijavo Maskvoje ir Kaune. 1920 m. tarnavo Finansų ministerijoje, vėliau Lietuvos atstovybėje Berlyne. Ištekėjusi už J.Urbšio, atsidėjo specialioms lituanistikos bibliografijoms sudaryti ir XIX-XX a. Lietuvos kultūros istorijai. Rašė straipsnius bibliografinėmis bei knygų apipavidalinimo temomis "Bibliografijos žiniose", "Naujoje Romuvoje", "Vaire", "Židinyje", "Karo archyve", "Karde" ir kt. Paskelbė bibliografinę rodyklę "Lituanica", parengė Klaipėdos ir Vilniaus kraštų, P.Mašioto bibliografijas, buvo viena iš XXVII knygų mėgėjų draugijos organizatorių, parašė atsiminimų. 1940 m. liepos 17 d. Kačerginėje su savo vyru, buvusiu Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministru Juozu Urbšiu, buvo suimta ir okupantų ištremta iš Lietuvos, vėliau kalinta.

Marija Mašiotaitė-Urbšienė mirė 1959 m. kovo 2 d. Kaune. Palaidota Petrašiūnų kapinėse.

M.Mašiotaitė-Urbšienė

M.Mašiotaitės-Urbšienės kapas Kauno Petrašiūnų kapinėse

Jadvyga OŠKINAITĖ-SUTKUVIENĖ

Aktorė Jadvyga Oškinaitė-Sutkuvienė gimė 1895 m. rugpjūčio 10 d. Naumiestyje. Būdama dvylikos metų jau dalyvavo "Gabijos" draugijos lietuviškuose vaidinimuose Naumiestyje. Pirmojo pasaulinio karo metais Voronеže lankė "Saulės" mokytojų kursus ir dalyvavo lietuvių vaidintojų kuopelėje. 1919-1923 metais mokėsi Antano Sutkaus vaidybos mokykloje. 1919-1925 metais - Tautos teatro ir "Vilkolakio", 1926-1952 m. (su pertrauka) - Kauno dramos teatro aktorė. Sukūrė šiuos vaidmenis: Voverė, Vilkė (Vinco Krėvės "Šarūnas", 1924, 1929), Mirga (Kazio Puidos "Mirga", 1919), Dykė, Močiutė (Vydūno "Žvaigždžių takai", 1923; "Vaidilutė", 1924), Magdžiukė, Gražioji Elena (Vytauto Bičiūno "Varnalėšos", 1924; "Iliada", 1925), Liucija, Ona (Petro Vaičiūno "Patriotai", 1926; "Liepsnojančios širdys", 1929), Helena (K.Čepeko "RUR", 1927), Motina (F.Šilerio "Vilius Telis", 1935), Tatjana, Liza (M.Gorkio "Miesčionys", 1940; "Saulės vaikai", 1947). Jadvyga Oškinaitė-Sutkuvienė buvo plataus diapazono aktorė, sugebėjusi meistriškai perteikti ir komiškus, ir tragiškus charakterius. Išėjusi rež. Antano Sutkaus mokyklą, savo vaidmenis rengė pedantiškai siekdama psichologinės teisybės, vidinio išgyvenimo, naujų spalvų ir smulkių niuansų. Ypač pasižymėjo labai geru lietuvių kalbos mokėjimu ir tartimi. Be teatrinio darbo, ji buvo aktyvi visuomenės veikėja, dalyvavo moterų kultūrinėje veikloje, labdaros organizacijose.

Mirė aktorė Jadvyga Oškinaitė-Sutkuvienė 1964 m. vasario 8 d. Kaune. Palaidota Petrašiūnų kapinėse.

Aktorė J.Oškinaitė vaidmenyje

J.Oškinaitė-Sutkuvienė

Kun. Simonas BARČAITIS

Kunigas Simonas Barčaitis gimė 1895 m. spalio 6 dieną Juodupėnų kaime, Kidulių valsčiuje. Mokėsi Jurbarko progimnazijoje, Marijampolės gimnazijoje, baigė Seinų kunigų seminariją. Kunigo įšventinimus gavo 1923 metų liepos 15 d. Vikaro pareigas ėjo Vilkaviškio, Pakuonio ir Griškabūdžio parapijose. Nuo 1934 metų klebonavo Sudarge. 1940 metais kun. S.Barčaitis bolševikų buvo suimtas ir išlaikytas kalėjime iki rusų-vokiečių karo pradžios. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, pastoracinį darbą atliko Bavarijoje. 1950 metais išvyko į Kolumbiją, vėliau persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas, bet po kurio laiko vėl grįžo Kolumbijon. Į lietuvių kalbą išvertė T.Burgerio veikalėlį “Trys veidrodėliai”.

Mirė kun. Simonas Barčaitis 1978 m. vasario 3 d. Medeline (Kolumbija).

Kun. S.Barčaitis

Nemuno slėnis ties Norkūnais

Kun. Antanas RAKAUSKAS

Gydytojas, kunigas Antanas Rakauskas gimė 1895 m. lapkričio 17 d. Liepalotų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokytis pradėjo pas kaimo daraktorių, o 1910 m. baigė Naumiesčio dviklasę mokyklą. 1913 metais išvyko į JAV. 1916-1921 m. lankė Valparaiso aukštesniąją mokyklą. 1918 metais lankė šv. Tomo karo akademiją. 1924-1929 metais Čikagos Northwesterno universitete studijavo mediciną. Čia 1929 m. jam buvo suteikti medicinos bakalauro, o 1930 m. - medicinos daktaro laipsniai. Vertėsi medicinos praktika Čikagoje ir aktyviai dalyvavo lietuvių visuomeninėje ir kultūrinėje veikloje. Spaudoje pradėjo bendradarbiauti nuo 1914 metų. 1946-1948 m. - "Lietuvių žinių" redaktorius. 1922 m. vedė solistę Eleną Narinkaitę. 1938 m. jai mirus, nusprendė tapti kunigu. Kunigu įšventintas 1946 m. birželio 16 d. Nuo 1961 metų buvo Dowson Švč. Jėzaus Širdies parapijos klebonu.

Kunigas ir gydytojas Antanas Rakauskas mirė 1966 m. liepos 12 d. Calumete (JAV).

Kun. A.Rakauskas

Nemunas Paežerėliuose

Petras OLEKA

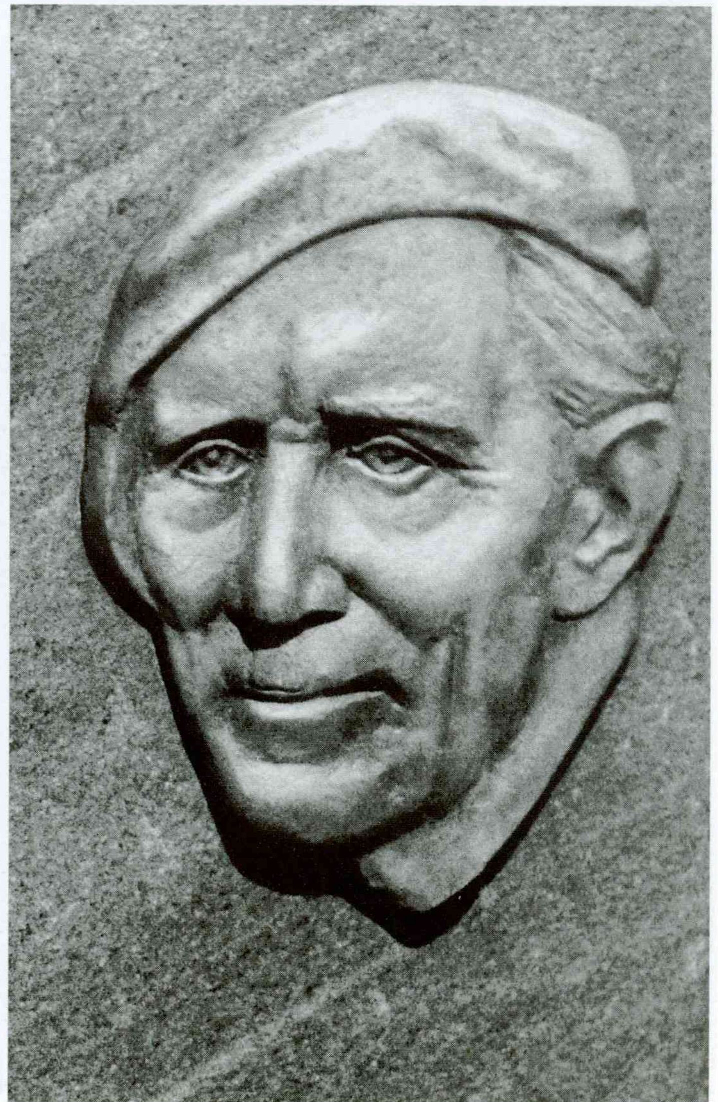
Solistas, režisierius Petras Oleka gimė 1895 m. spalio 28 d. Maskvoje. Vasaromis parvažiuodavo į Lietuvą. Maskvoje baigė gimnaziją. Porą metų Maskvos universitete studijavo mediciną. Metęs studijas, pradėjo mokytis muzikos ir dainavimo. Į Lietuvą grįžo 1918 metais. Savanoriu stojo į Lietuvos kariuomenę. Baigęs Karo mokyklą (2-oji laida), kurį laiką dirbo Karo mokykloje. 1920 metais įstojo į Meno kūrėjų draugijos muzikos sekciją, dalyvavo operos teatro solistų organizuotoje veikloje. 1920 m. gruodžio 31 d. pirmajame G.Verdi "Traviatos" spektaklyje atliko Daktaro vaidmenį. 1922-1923 m., su tenoru J.Byra ir smuikininku M.Leškevičiumi, surengė koncertų JAV lietuvių kolonijose. 1925-1926 metais Italijoje studijavo dainavimą, pradėjo rengtis operos režisūrai. P.Oleka sukūrė įsimenamų vaidmenų. Jo režisūrinis debiutas įvyko 1927 m. kovo 6 d. F.Helevi spektaklyje "Žydė". Lietuvoje pastatė apie dvidešimt operų. Tapęs režisieriumi, buvo pakviestas į Kauno konservatoriją Operos klasės vedėju. Petras Oleka buvo pirmasis Valstybinio operos teatro režisierius lietuvis. Statydamas lietuvių autorių veikalus, jis bandė ieškoti savų lietuviškų formų, gilinosi į tautiečių būdą, papročius. P.Oleka buvo lietuvių tautinio operos teatro pirmūnas - solistas, režisierius ir jaunųjų dainininkų mokytojas konservatorijoje.

Mirė Petras Oleka 1975 m. balandžio 17 d. Vilniuje. Palaidotas netoli Barzdų esančiose Gražiškių kapinaitėse.

Gražiškių kaimo kapinaičių koplyčia

Rež. P.Oleka žvelgia į mus iš antkapinio paminklo Gražiškių kapinaitėse. Bareljefas nuplėštas

Antanas BAZILIAUSKAS

Būrininkas Antanas Baziliauskas gimė apie 1895 metus Antkalniškių kaime, Plokščių valsčiuje. Dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare. Grįžęs į Lietuvą, 1919 m. sausio 21 d. savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Pradžioje tarnavo 2-ajame pėstininkų pulke, bet netrukus buvo perkeltas į 6-ąjį pėstininkų pulką, kuriame, kaip prityręs ir sumanus karys, ėjo trečios kuopos 1-ojo būrio būrininko pareigas. Tarnaudamas Antanas Baziliauskas atliko nemažai narsių žygdarbių, už kuriuos jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus II ir III laipsnių ordinais.

1919 m. rugpjūčio 22 d., lietuviams kovojant prieš bolševikus, gausios priešų jėgos puolė mūsų dešinįjį sparną. Teko trauktis. Besitraukiant priešo kulka sužeidė vieną kareivį. Tai pamatęs, būrininkas Antanas Baziliauskas, nepaisydamas stiprios priešo ugnies, puolė gelbėti sužeistąjį ir nunešė jį į sanitarinį punktą. Tą pačią dieną bolševikai, būdami gerose pozicijose, neleido lietuviams žygiuoti pirmyn. Tai matydamas būrininkas Antanas Baziliauskas su savo būriu puolė priešo apkasus. Kaip visada jis buvo pirmasis. Bet vos spėjo iššokti iš apkaso, sprogo priešų paleista granata ir sunkiai sužeidė būrininką. Tačiau ir sužeistas A.Baziliauskas nenustojo vadovauti mūšiui. Kažkas būrininką norėjo nešti į sanitarų punktą, bet jis nesutiko. Antanas Baziliauskas mirė šio mūšio lauke. Turėjo būti palaidotas kažkur prie Stelmužės, o gal ir prie garsiojo Stelmužės ąžuolo, bet šias kapinaites antrosios okupacijos metais bolševikai sunaikino.

A.Baziliauskas

Karių kapai Nepriklausomybės metais Kaune

Lietuvos Nepriklausomybės karių kapai (vėliau sunaikinti) prie Stelmužės ąžuolo (1961 m.)

Petronėlė BALTRUŠAITYTĖ-LIŪDŽIUVIENĖ

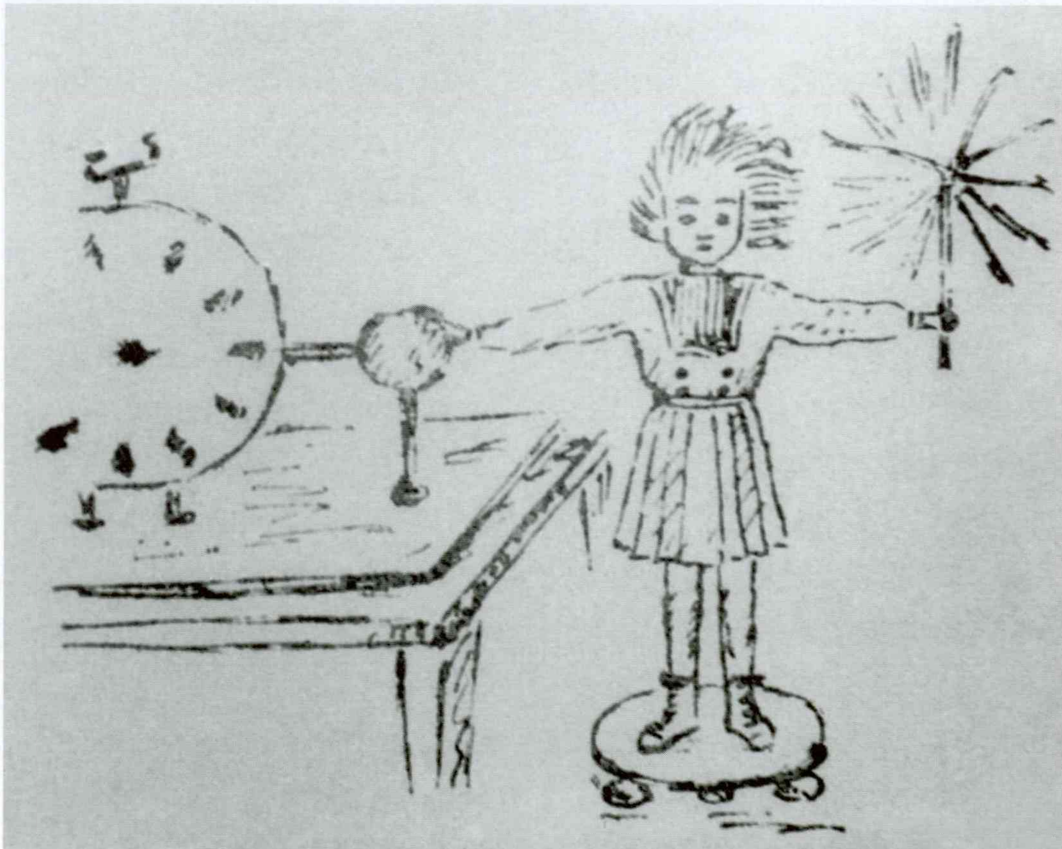

Rašytojo Prano Mašioto vyriausiosios sesers Petronėlės Mašiotaitės-Baltrušaitienės dukra Petronėlė Baltrušaitytė-Liūdžiuvienė gimė 1895 metais Vaitiškių kaime, Būblelių valsčiuje. Augo savo dėdės Prano Mašioto šeimoje, kurioje ją vadindavo "Mažąja Pipa". 1913 metais baigė Rygos gimnaziją. 1913-1915 metais gyveno pas savo brolį Joną Baltrušaitį Marijampolėje. Brolis vadovavo "Žagrės" kooperatyvui, atrodo, kad dirbo tame kooperatyve ir ji. 1915 metais. pasitraukė į Vilnių, pradėjo dirbti medicinos seserimi ir išvyko į frontą. Susirgusi ar sužeista, gydėsi Jaltoje. 1918 m. grįžusi į Lietuvą, ištekėjo už teisininko, taip pat zanavyko, Juozo Liūdžiaus (1891-1960). Po Antrojo pasaulinio karo pasitraukė į Vokietiją, vėliau gyveno JAV. Jaunystėje, pasirašinėdama Ašaros, Vergės ir kt. slapyvardžiais, eilėraščius bei vaizdelius skelbė "Aušrinėje". Parašė "Atsiminimus apie Juozą Liūdžių" (1961).

Poetė bei prozininkė Petronėlė Baltrušaitytė-Liūdžiuvienė mirė 1967 m. sausio 5 d. Klyvlende (JAV).

P.Baltrušaitytė-Liūdžiuvienė

Pipa (Petronėlė Baltrušaitytė) iš M.Mašiotaitės-Urbšienės atsiminimų knygos "Prie žibalinės lempos"

Pranas STANKŪNAS

Dainininkas Pranas Stankūnas gimė 1895 metais Būdviečių kaime, Lukšių valsčiuje. Jaunas išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Dirbo siuvykloje. 1917 metais pas Miką Petrauską pradėjo mokytis muzikos ir dainavimo meno, vėliau lankė studijas Niujorke ir Brukline. 1928-1932 metais su Reigo teatro grupe dainavo JAV rytinėse valstijose. 1937 m. lankėsi Lietuvoje ir tris mėnesius kas antrą savaitę dainavo per Kauno radiją. Dainavo Niujorke Grand Oper, vaidino "Traviatoje", G.Donizeti operoje "Lucia di Lammermoor". Rengė rečitalius Niujorke ir kituose miestuose. Dažnai lankydavosi lietuvių kolonijose - koncertuodamas, vaidindamas operetėse ir per radiją. Įdainavo plokštelių.

Mirė Pranas Stankūnas 1965 m. liepos 15 d. Niujorke (JAV).

Būdviečių vėjo malūnas (1997 m.)

Jurgis POČENGA

Grandinis Jurgis Počenga gimė apie 1895 metus Pilypų kaime, Jankų valsčiuje. 1919 m. sausio 8 d. savanoriu įstojo į Vilkaviškio komendantūrą, iš kurios netrukus buvo perkeltas į 2-ąjį pėstininkų pulką. Tarnaudamas šiame pulke, Jurgis Počenga dalyvavo kautynėse prieš Lietuvos nepriklausomybės priešus. 1919 m. gegužės 15 d. dalyvavo kautynėse prieš bolševikus ties Ramygala. Už pasižymėjimą šiose kautynėse jam buvo patikėta vadovauti skyriui. Pasižymėjo ir 1919 m. rugpjūčio 4-osios kautynėse. Grand. Jurgis Počenga buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Lapkričio mėnesį J.Počenga kovėsi prieš bermontininkus ir su savo skyriumi dalyvavo įveikiant priešo šarvuotį. 1920 metais kovojant prieš lenkus ties Giedraičiais, grandinis J.Počenga vėl parodė pavyzdį savo skyriaus kariams ir pirmasis puolė priešą. Į atsargą J.Počenga buvo išleistas 1921 m. balandžio 14 d. Apsigyveno Judrių kaime, Kidulių valsčiuje, iš valstybės gautame 9 ha ūkelyje.

J.Počenga

Kautynės prie Radviliškio

Jonas SULŽICKAS

Ūkininkas Jonas Sulžickas gimė 1895 metais Stugučių kaime, Barzdų valsčiuje. Ūkininkavo 45 ha ūkyje. Turėjo plytinę. Iš joje pagamintų plytų buvo pastatyta Barzdų bažnyčia. Barzdų valsčiuje įgijęs didelį autoritetą, net dešimt metų buvo renkamas Barzdų valsčiaus viršaičiu. 1941 m. birželio 14 d., kartu su visa šeima, buvo ištremtas į tolimąjį Sibirą. Kalėjo Rešiotų konclageryje (Kansko r., Krasnojarsko kr.). Kai kuriomis žiniomis, 1943 m. Ypatingojo pasitarimo "už aktyvią veiklą prieš darbininkų klasę ir revoliucinį judėjimą" buvo nuteistas dešimčiai metų lagerio.

Jonas Sulžickas 1944 m. lageryje mirė badu. Po metų tremtyje žuvo ir jo žmona Petronėlė Sulžickienė.

J.Sulžickas

Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio kryžiaus atidengimo iškilmės Barzduose (1930 m.)

Lietuvos Nepriklausomybės (1918-1928) 10-mečio paminklas Lekėčiuose

TURINYS

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

Novužės krašto vaikai 2

Redaktorius Zenius Šileris
Techninė redaktorė Rima Kelpša
Korektorė Nijolė Bagdonienė
Maketuotoja Edita Augustanavičiūtė

ISBN 9986-851-28-9 (knyga 2)
9986-851-27-0 (bendras)

Pasirašyta spaudai 1999 06 11
30 sp. l. Tiražas 1000 egz. Užs. Nr. 617
Leidykla "Ramona", Vytauto g. 32, 4520 Marijampolė
Spausdino SPAB spaustuvė "Spindulys", Gedimino g. 10, 3000 Kaunas